

**Lokalny Program Rewitalizacji
gminy miejskiej
Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu
rewitalizacji sieci miast Cittaslow**

Czerwiec 2016

Spis treści

Słowniczek pojęć	2
Wstęp	4
1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	6
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	11
2.1. Ogólna charakterystyka obszaru	11
2.2. Strefa społeczna	14
2.3. Strefa gospodarcza.....	33
2.4. Sfera środowiskowa	36
2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	40
2.6. Sfera techniczna	49
3. Delimitacja obszaru rewitalizacji	54
3.1. Podstawy programowe i kryteria wyboru	54
3.2. Określenie obszarów zdegradowanych i delimitacja obszaru rewitalizowanego.....	55
3.3. Opis granic obszaru rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego	55
3.4. Analiza obszaru	57
3.5. Opis obszaru rewitalizacji.....	61
4. Wizja i cele rewitalizacji	67
5. Wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	72
6. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	101
7. Indykatywne ramy finansowe Programu Rewitalizacji	105
8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	110
9. System wdrażania programu rewitalizacji	115
10. System monitorowania Programu	118
Spis tabel.....	120
Spis wykresów.....	120
Spis rysunków	121
Spis schematów	121

Słowniczek pojęć

Rewitalizacja - wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji;¹

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska);²

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszary te wyznacza się za pomocą analizy wskaźnikowej, w której wartości wskaźników dla obszaru porównuje się z wartościami wskaźników dla całej gminy.

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację;³

Program rewitalizacji - oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę wieloletni program działań w sferze społeczeństwa, gospodarki, przestrzenno-funkcjonalnej

¹ Krajowa Polityka Miejska

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

³ j.w.

i technicznej zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju obszaru;

Projekt rewitalizacyjny – zaplanowane działanie w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów oraz zgłoszone do objęcia albo objęte współfinansowaniem UE w ramach programu operacyjnego.

Wstęp

Według „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, rewitalizacja to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno – funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”.

Niniejszy dokument powstał jako element tak rozumianej rewitalizacji: kompleksowego przedsięwzięcia łączącego w całość funkcję diagnozy, planowania, realizacji założonych przedsięwzięć i finansowania.

Bardzo istotnym elementem rewitalizacji jest partycypacja społeczna czyli udział mieszkańców w określeniu problemów i planowaniu działań co stanowi o mocnym fundamencie całego programu.

Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie jest inicjatorem *Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie* (LPR) i przedstawicielem głównych interesariuszy – mieszkańców miasta.

Inicjatywa rewitalizacji jest ściśle związana z przynależnością Nowego Miasta Lubawskiego do Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Celem Stowarzyszenia jest promowanie i rozpowszechnianie kultury dobrego życia poprzez badania, eksperymentowanie i stosowanie rozwiązań organizacji miasta.

W miastach sieci Cittaslow:

- realizowana jest polityka środowiskowa dążąca do utrzymania i rozwoju charakterystycznych cech obszaru i zabudowy miejskiej,
- realizowana jest polityka mająca na względzie ustanowienie funkcjonalnej infrastruktury i podejmowane są działania nad poprawą jakości życia ich społeczności,
- promuje się technologie skierowane na poprawę wartości środowiska naturalnego i zabudowy miejskiej,
- stymuluje się produkcję i wykorzystanie produktów żywnościowych otrzymanych drogą naturalnych technik nieszkodliwych dla środowiska, z wyłączeniem produktów modyfikowanych genetycznie,
- chroni się lokalne produkcje mające korzenie w kulturze i tradycjach, które przyczyniają się do utrzymania specyficznego charakteru terytorium, zachowując miejsce i style, promując okazje i miejsca uprzywilejowane z uwagi na bezpośredni kontakt między konsumentami a producentami towarów wysokiej jakości,
- promuje się gościnność jako moment pierwszego kontaktu ze społecznością i jej specyfiką, usuwając przeszkody natury fizycznej i kulturowej, które mogą przeszkodzić w pełnym i powszechnym wykorzystaniu zasobów miasta,

- wśród mieszkańców wspierana jest świadomość życia w jednym z miast Slow City, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska młodzieży i szkoły, poprzez systematyczne informowanie o korzyściach członkostwa w sieci miast.⁴

W gronie miast – członków Stowarzyszenia powstała idea sformułowania *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*. Program zyskał akceptację Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie i jako element *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014 – 2020* został uznany za przygotowany do dofinansowania.

Niniejszy dokument jest rozwinięciem powyższego programu. Uszczegóławia on zaplanowane działania i granice obszaru przeznaczonego do rewitalizacji.

Horyzont czasowy *Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie* obejmuje lata 2016-2023. Dokument opracowano przy założeniu, że cele i zadania będą realizowane na przestrzeni kolejnych 7 lat. Należy zaznaczyć, iż horyzont czasowy wskazany w poniższym dokumencie obejmuje w całości nową perspektywę finansową Unii Europejskiej oraz pokrywa się z horyzontem strategicznych dokumentów regionalnych i krajowych.

Ponadto poniższy dokument może zostać zaktualizowany o dodatkowe projekty i ich zewnętrzne źródła finansowania oraz włączenie w proces rewitalizacji nowych partnerów społecznych.

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z obowiązującymi ***Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015r.***

⁴ *Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

1. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow jest dokumentem strategicznym z elementami operacyjnymi, mającym swoje podstawy w diagnozie istniejących problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W ramach programu rewitalizacji będą realizowane cele strategiczne i operacyjne wpisujące się w strategiczne dokumenty o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Wykaz najważniejszych dokumentów strategicznych wraz z ich celami, do których nawiązuje poniższy dokument, zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Nazwa dokumentu strategicznego lub planistycznego	Cel/Priorytet/Obszar strategiczny dokumentów strategicznych lub planistycznych
Zasięg europejski	
<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	Priorytet 3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.
Zasięg krajowy	
<i>Umowa Partnerstwa</i>	Priorytet I. Otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom Priorytet II. Spójność społeczna i aktywność zawodowa Priorytet III - Infrastruktura sieciowa na rzecz wzrostu zatrudnienia Priorytet IV. Środowisko i efektywne zarządzanie zasobami
<i>Narodowy Plan Rewitalizacji</i>	Głównym celem jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym
<i>Krajowa Polityka Miejska</i>	Cel 2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji (miasto zwarte i zrównoważone)

<i>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności</i>	Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju
<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>	Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego Cel III.1. Integracja społeczna Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
<i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie</i>	Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”), Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych („spójność”), Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).
<i>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</i>	Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego
<i>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</i>	Cel 1. Wzrost zatrudnienia Cel 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych Cel 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Cel 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej Cel 5. Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli

<i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</i>	Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego
<i>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020</i>	Priorytet I. Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego Priorytet III. Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP
<i>Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020</i>	Cele tematyczne Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie
<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020</i>	Cel główny: Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej
Zasięg regionalny	
<i>Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025</i>	Cel szczegółowy 1. Konkurencyjna gospodarka Cel szczegółowy 2. Wzrost aktywności społecznej Cel szczegółowy 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju
<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020</i>	Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska przyrodniczego oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją

	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie
<i>Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego</i>	Cel 1. Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy różnymi elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju. Cel 2. Podwyższenie konkurencyjności regionu, w szczególności poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności jego głównych ośrodków miejskich
Zasięg lokalny	
<i>Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie</i>	CEL 1 – ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym stopniowe eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi CEL 2 – termomodernizacja istniejących budynków oraz promocja energooszczędności w budownictwie - montaż/ instalacja efektywnego energetycznie oświetlenia CEL 4 – przyłączanie do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej budynków i obiektów należących do lokalnej społeczności, instytucji i podmiotów gospodarczych Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
<i>Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2023</i>	- Utrzymanie zieleni na terenie miasta (utrzymanie bieżące, sadzenie nowych drzew i krzewów, koszenie, itd.), w tym rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul. Narutowicza na potrzeby rekreacji i wypoczynku - Rozbudowa systemu ścieżek rowerowych: budowa drogi rowerowej na nasypie kolejowym po zlikwidowanej linii kolejowej relacji Brodnica – Iława - Utrzymanie czystości w mieście - Prowadzenie edukacji ekologicznej poprzez konkursy, festyny, akcje w szkołach.
<i>Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012-2030</i>	07 Przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliwa gazowe.

<i>Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Nowe Miasto Lubawskie</i>	III.1. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego III.2. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych III.3. Kierunki rozwoju turystyki VIII.1. Tereny zabudowy śródmiejskiej VIII.10. Tereny sportu i rekreacji VIII.18 Tereny zieleni urządzonej VIII.21 Tereny cmentarzy VIII.22. Tereny wód powierzchniowych śródlądowych VIII.25. Tereny komunikacji.
<i>Strategia rozwiązywania problemów społecznych w mieście Nowe Miasto Lubawskie do roku 2015</i>	Cel Strategiczny I – Usprawnienie funkcjonowania rodziny w społeczności lokalnej: - poprawa warunków życia rodzinom problemowym - wzrost świadomości rodziców w zakresie problemów szkolnych dzieci - zwiększenie ofert zagospodarowujących czas wolny dzieci i młodzieży - zwiększenie skuteczności działań organizacji pozarządowych Cel Strategiczny II – Wspomaganie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - poprawa funkcjonowania rodzin niepełnych i wielodzietnych Cel Strategiczny III – Zapobieganie wykluczeniu społecznemu z tytułu długotrwałego bezrobocia - ograniczenie bezrobocia wśród osób do 25 roku życia - aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych - aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych - wspieranie osób powyżej 50 roku życia na rynku pracy - ograniczenie bezrobocia wśród kobiet Cel Strategiczny IV – Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie - zapobieganie zjawisku narkomanii - przeciwdziałanie zjawisku agresji dzieci i młodzieży

Źródło: opracowanie własne

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

2.1. Ogólna charakterystyka obszaru

Nowe Miasto Lubawskie położone jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie nowomiejskim. Miasto stanowi siedzibę władz powiatu nowomiejskiego oraz gminy miejskiej.

Nowe Miasto Lubawskie leży na pograniczu Pojezierza Chełmińskiego, Garbu Lubawskiego i Pojezierza Dobrzyńskiego. Z punktu widzenia geologicznego zbiegają się tu granice trzech regionów prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, a mianowicie: niecki brzeźnej, obniżenia perybałtyckiego i wyniesienia mazursko-suwańskiego. Z tego względu obszar, który zajmuje miasto, cechuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu. Występują tu m.in. wysoczyzny morenowe z polami sandrowymi osiągające wysokości bezwzględne dochodzące do 164 m n.p.m. Samo miasto położone jest w U-kształtnej dolinie Drwęcy, która jest niezwykle istotnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu krajowym.

Przez Nowe Miasto Lubawskie przebiega jedna droga krajowa nr 15 Toruń-Olsztyn, która stanowi połączenie miasta z województwem kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim. Ważną rolę transportową pełnią również dwie drogi wojewódzkie: droga nr 538 Radzyń Chełmiński-Rozdroże prowadząca ruch w kierunku Grudziądza i Nidzicy oraz droga nr 541 Lubawa-Lidzbark Welski prowadząca ruch w kierunku Działdowa i Mławy. Poza tym połączenia drogowe z powiatem utrzymywane są przez drogi powiatowe i lokalne, np. do Kurzętnika, Grodziczno, Biskupca, Mszanowa – miejscowości stanowiących siedziby gmin, a także do ościennych powiatów: Brodnicy, Iławy, Grudziądza czy Działdowa. Zlikwidowano połączenia kolejowe: Nowe Miasto Lubawskie-Zajęczkowo oraz Iława-Tama Brodzka.

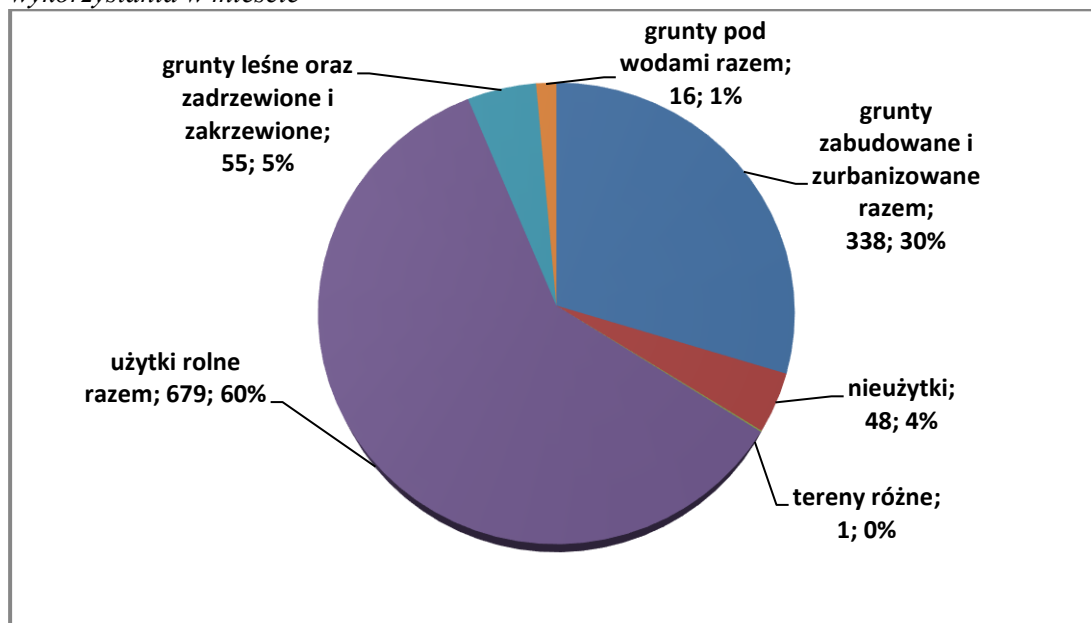
Rysunek 1. Mapa powiatu nowomiejskiego

Źródło: www.osp.org.pl

Zgodnie z informacjami podanymi na stronie Banku Danych Lokalnych, powierzchnia ogólna Nowego Miasta Lubawskiego wynosi 1 137 ha, w tym 59,7% to użytki rolne, 29,7% to grunty zabudowane i zurbanizowane razem, natomiast 4,8% to grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione.

Wykres 1. Powierzchnia geodezyjna gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie wg kierunków wykorzystania w mieście

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Wśród gruntów zabudowanych i zurbanizowanych przeważają tereny mieszkaniowe – 165 ha (48,8%), tereny komunikacyjne – drogi – 71 ha (21,0%), tereny inne zabudowane – 32 ha (9,5%), tereny przemysłowe – 29 ha (8,6%) oraz tereny rekreacji i wypoczynku – 14 ha (4,1%).

Historia Nowego Miasta Lubawskiego

Pierwsza wzmianka na temat dzisiejszego Nowego Miasta Lubawskiego znajduje się w „Kronice ziemi pruskiej” Piotra z Dusburga z 1325 roku. Teren ten był pod kontrolą Zakonu Krzyżackiego i prawdopodobnie osada targowa (wg. Piotra z Dusburga zwana „Nowy Targ”) położona była w sąsiedztwie osady obronnej Julenburg wzmiankowanej przez biskupa chełmińskiego Michała w 1320 r. w skardze dotyczącej właśnie zagarnięcia tych terenów przez Zakon.

Lokacja miasta na prawie chełmińskim miała miejsce najprawdopodobniej około roku 1353. Przez 100 następnych lat dokument był kilkakrotnie zmieniany poszerzając granice miasta i jego przywileje.

Miasto wytyczono na regularnej siatce ulic o kształcie kwadratu wokół rynku i otoczono murami z trzema bramami i zdwojoną fosą. W pierwszej poł. XIV w. rozpoczęto budowę świątyni – kościoła farnego św. Tomasza Apostoła. W następnych stuleciach rozwój

miasta hamowany był przez przetaczające się wojny i zarazy. Pod koniec XVIII wieku zabudowa miasta nadal mieściła się w obrębie murów.

Dopiero w latach 60 XIX w. miasto przekroczyło swoje średniowieczne granice. Od tego czasu stopniowo wzrastała też liczba ludności. W obręb miasta włączono przedmieścia, zabudowa rosła również wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

W drugiej połowie XIX wieku w Nowym Mieście Lubawskim powstał gmach sądu grodzkiego oraz wzniesiono budynek poczty. W 1873 roku wybudowano gmach starostwa powiatowego w południowej pierzei placu rynkowego i budynek mieszkalny starosty w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Na terenach położonych na zachód od starego miasta usytuowano cmentarz ewangelicki i katolicki, park miejski (1894 r.) oraz zespoły budynków szkolnych (1870 r.) i szpitala powiatowego (1907/8 r.). Na południowy zachód od starego miasta w 1898 roku zbudowano kompleks budynków rzeźni miejskiej. W roku 1904 po raz pierwszy uruchomiono elektrownie miejską, a do 1910 roku miasto liczące wówczas około 4 tys. mieszkańców, posiadało szereg zakładów przemysłowych, m. in. trzy tartaki parowe, młyn parowy, stolarnię mechaniczną, cegielnię, mleczarnię i liczne warsztaty rzemieślnicze.

W latach 1850 - 1890 miasto zyskało nowoczesne połączenia drogowe z Biskupcem, Lubawą, Kurzętnikiem, Lidzbarkiem Welskim i Skarlinem. W 1902 roku oddano do użytku linię kolejową Brodnica - Szramowo - Nowe Miasto Lubawskie - Iława, która włączyła miasto w obręb pruskiej sieci kolejowej. Dworzec kolejowy (zniszczony w 1945 r.) otoczony powstającymi w tym czasie zakładami przemysłowymi, zlokalizowano na zachód od miasta, u podnóża krawędzi doliny Drwęcy. Druga linia kolejowa zbudowana w 1910 roku prowadząca w kierunku południowym do Zajęczkowa, gdzie znajdowała się inna ważna linia kolejowa, na relacji Mława-Działdowo – Malbork przyczyniła się do rozwoju tej właśnie części miasta. Powstały przy niej dworzec kolejowy zwany był Małym lub Południowym.

W 1920 roku po odzyskaniu niepodległości odtworzono powiat lubawski z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim, który wszedł w skład nowo utworzonego województwa pomorskiego. W 1937 roku zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych RP ustalono nazwę miasta na „Nowe Miasto Lubawskie”. W okresie międzywojennym uruchomiono cegielnię, zbudowano most na Drwęcy u wylotu ulicy Wodnej oraz trzech budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ulicy Wojska Polskiego (1928 r.). Ponadto w tym miejscu należy wymienić budowę sali gimnastycznej (1928 r.) oraz dobudowę skrzydła (1935-37 r.) w szkole powszechnej przy ul. Działyńskich, budowę stadionu sportowego w południowej części miasta, przy ul. Jagiellońskiej (1935 r.), ośrodka zdrowia przy ul. Łąkowskiej a także urządzenie plaży i parku łąnkowego nad Drwęcą. W tym czasie dokonano również modernizacji ulicy Jagiellońskiej (1927 r.), oraz przełożenia bruku na rynku i ważniejszych ulicach (1936-38 r.).

W czasie II wojny światowej miasto zostało w dużej mierze zniszczone, w szczególności zabudowa w obrębie Starego Miasta, zburzono także dworzec kolejowy przy ul. Grunwaldzkiej.

W latach powojennych (około lat 50-tych XX wieku) rozpoczęto odbudowę kamienic na terenie Starego Miasta, co przyczyniło się między innymi do deformacji tworzonych przez

siatki ulic regularnych bloków zabudowy. Po roku 1960 powstały osiedla zabudowy wielo- i jednorodzinnej na terenach, położonych na północ i południowy wschód od zespołu staromiejskiego.

2.2. Strefa społeczna

Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2014 r. liczba ludności zamieszkującej gminę miejską Nowe Miasto wyniosła 11 180 osób. Większość mieszkańców to kobiety, które w liczbie 5 864 stanowiły 52,45% ogółu mieszkańców gminy miejskiej.

Tabela 2. Liczba ludności gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność razem	11 174	11 162	11 224	11 241	11 180
Kobiety	5 879	5 861	5 876	5 885	5 864
mężczyźni	5 295	5 301	5 348	5 356	5 316

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie wynosi 983 osób/km². Wskaźnik feminizacji⁵ jest stosunkowo stały i wynosi 110-111.

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym, do których można zaliczyć migracje, zawieranie małżeństw, urodzenia i zgony wpływają na zmiany liczebności oraz struktury ludności według wieku, co wiąże się z przemianami, jakie zachodzą w sferze społeczno-ekonomicznej.

Tabela 3. Przyrost naturalny w Nowym Mieście Lubawskim

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe na 1000 ludności	12,1	9,5	10,9	10,0	7,6
Zgony na 1000 ludności	9,73	7,42	8,79	8,64	8,85
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	2,4	2,1	2,1	1,3	-1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Liczba ludności zamieszkującej obszar gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie utrzymuje się na względnie stałym poziomie, jednak z zauważalną od roku 2014 tendencją

⁵ Współczynnik określający wzajemne relacje między liczbą kobiet i mężczyzn, tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – Bank Danych Lokalnych.

spadkową. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na dwa podstawowe czynniki związane z tym procesem: przyrost naturalny oraz saldo migracji. Od roku 2014 oba te zjawiska przyjmują jednocześnie wartości ujemne.

Tabela 4. Migracja w Nowym Mieście Lubawskim

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania ogółem	114	90	115	103	109
Wymeldowania ogółem	148	125	157	141	164
Saldo migracji	-34	-35	-42	-38	-55
W tym migracje wewnętrzne	-34	-33	-40	-34	-51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Ludność gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie migruje przede wszystkim z powodów ekonomicznych, w poszukiwaniu pracy. Z powyższej tabeli wynika, że zdecydowana większość osób decyduje się na zmianę miejsca zamieszkania, wybierając inną miejscowość na terenie kraju.

Na skutek zmian, jakie zachodzą w strukturze urodzeń oraz wydłużonej długości życia nastąpiły również zmiany w strukturze ludności według wieku.

Tabela 5. Struktura wiekowa ludności w Nowym Mieście Lubawskim

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1 838	1 793	1 812	1 814	1 781
Ludność w wieku produkcyjnym	7 564	7 501	7 477	7 451	7 359
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 772	1 868	1 935	1 976	2 040

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

W badanym okresie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmalała o 57 (z 1838 w roku 2010 do 1781 w roku 2014). Związane jest to z wyraźnie zmniejszającą się liczbą zawieranych rocznie małżeństw – z 82 w roku 2010 do 46 w roku 2014. Wynika to przede wszystkim z niesprzyjających warunków życia. Konsekwencją tego procesu jest tzw. „depresja urodzeniowa”. W Nowym Mieście Lubawskim nastąpił wyraźny spadek wskaźnika liczby urodzeń – z 12,1/1000 mieszkańców w roku 2010 do 7,6/1000 mieszkańców w roku 2014.

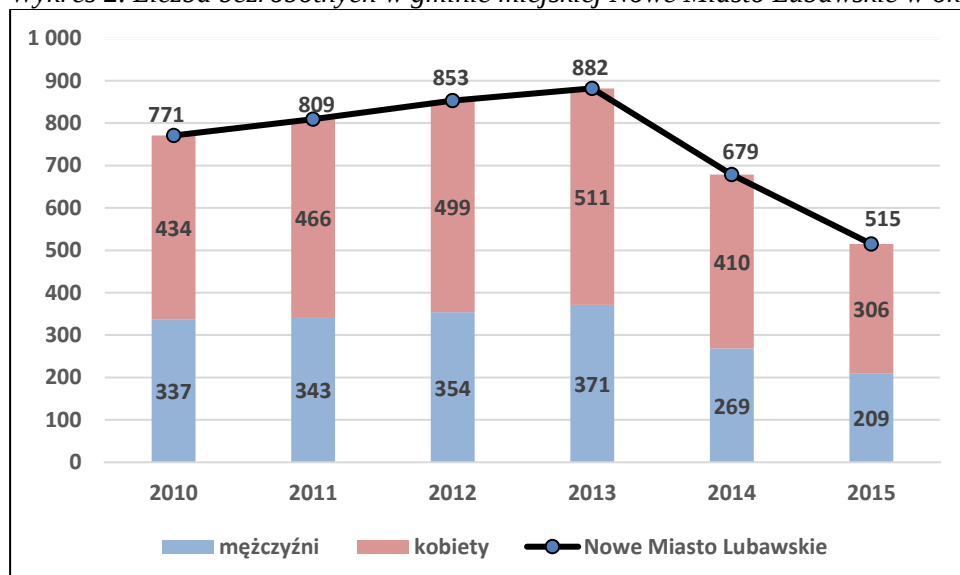
Kolejnym procesem zachodzącym na obszarze gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jest wydłużanie się przeciętnej długości życia. Przy malejącej liczbie urodzeń powoduje to wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym – z 1772 w roku 2010 do 2040

w roku 2014. Konsekwencje starzenia się mieszkańców będą występować w obszarze polityki społecznej i edukacji. Ponadto spowoduje to wzrost świadczeń zdrowotnych oraz pomocy społecznej.

Bezrobocie

Wg Banku Danych Lokalnych w Nowym Mieście Lubawskim, na koniec grudnia 2015 roku stopa bezrobocia dla powiatu nowomiejskiego wyniosła 15,1%, dla województwa warmińsko-mazurskiego – 16,3% i dla kraju – 9,8%. W ujęciu rocznym spadła dla poszczególnych regionów odpowiednio o: 4,2%, 2,6% i 1,7%. Liczba bezrobotnych w Nowym Mieście Lubawskim stanowiła 22,01% liczby bezrobotnych w powiecie nowomiejskim (2 340 osoby bezrobotne).

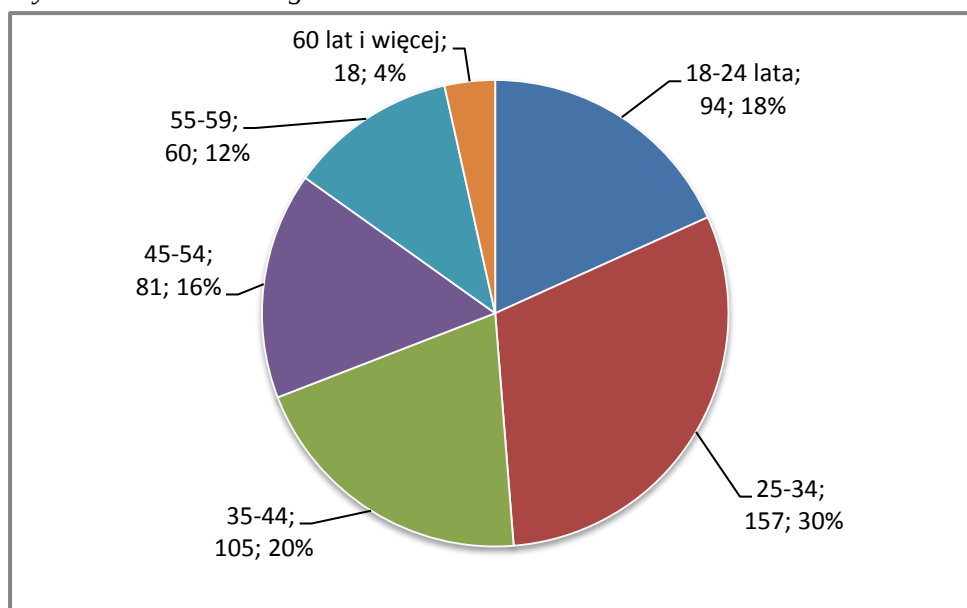
Wykres 2. Liczba bezrobotnych w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w okresie 2010-2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Mieście Lubawskim na koniec 2015 r. na terenie gminy miejskiej NML zarejestrowanych było 515 bezrobotnych, w tym 306 kobiet (59,4%). W analizowanym okresie nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 256 osób.

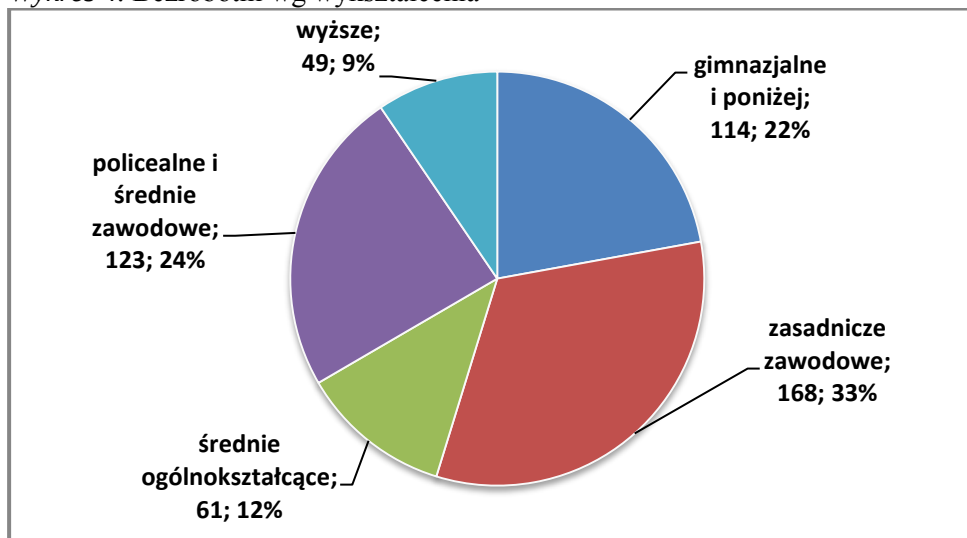
Wykres 3. Bezrobotni wg wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

W 2015 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w Nowym Mieście Lubawskim stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lat (157 osób, 30% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Najmniej bezrobotnych występowało w przedziale powyżej 60 roku życia (18 osób, 4% ogółu).

Wykres 4. Bezrobotni wg wykształcenia

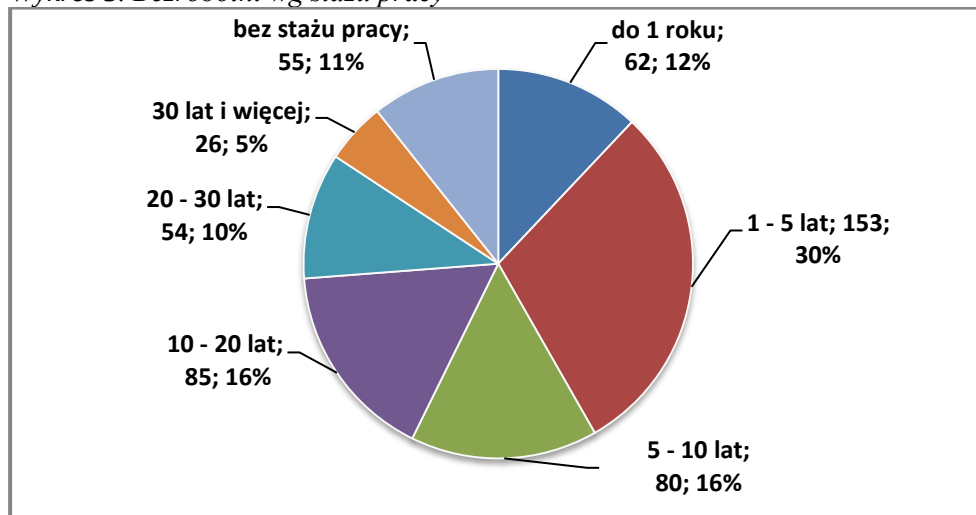
Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim

Jednym z czynników determinujących konkurencyjność zasobów ludzkich na rynku pracy są kwalifikacje. Analizując strukturę bezrobocia według wykształcenia w Nowym Mieście Lubawskim można zauważyć, że największą grupę bezrobotnych stanowią osoby

z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej oraz zasadniczym zawodowym (łącznie 282 osoby, 55% ogółu bezrobotnych).

W 2015 roku największą grupę bezrobotnych w Nowym Mieście Lubawskim stanowiły osoby ze stażem pracy 1 – 5 lat (153 osoby, 30% ogółu bezrobotnych)

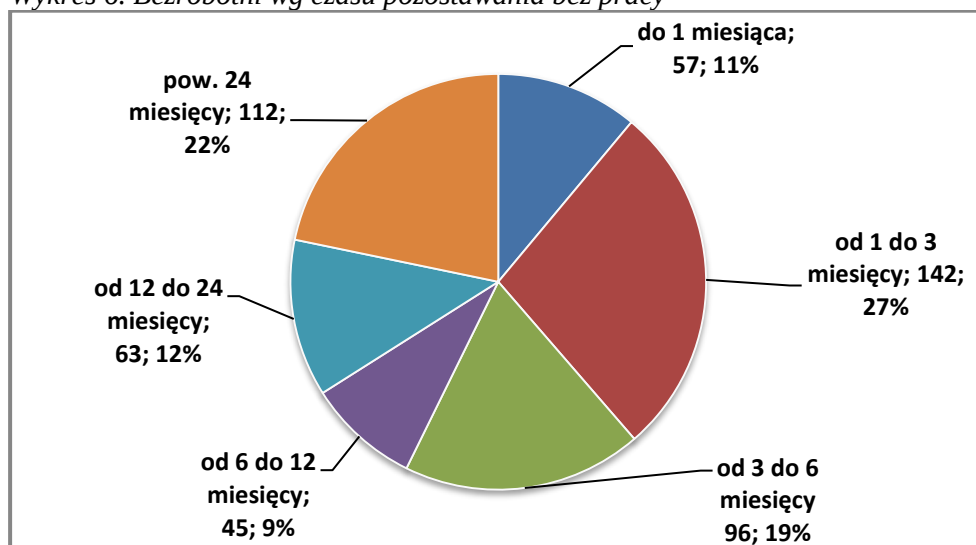
Wykres 5. Bezrobotni wg stażu pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa

Najliczniejszą grupą pod względem okresu pozostawania bez pracy były na terenie Nowego Miasta Lubawskiego osoby bezrobotne od 1 do 3 miesięcy (142 osoby, 27% ogółu bezrobotnych). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby pozostające bez pracy od 6 do 12 miesięcy (45 osób, 9% ogółu bezrobotnych).

Wykres 6. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim.

W strukturze bezrobocia na uwagę zasługuje wysoki udział osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (461 osób, co stanowi 89% ogółu bezrobotnych). W tej grupie dominują osoby długotrwale bezrobotne (266) oraz osoby do 30 roku życia (175).

Skutkiem bezrobocia w wieku produkcyjnym są negatywne zjawiska zauważalne w strukturze demograficznej, m.in. migracje, zauważalny w ostatnich latach ujemny przyrost naturalny, jak również pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego.

Instytucja rynku pracy, która zajmuje się obsługą i pomocą osobom bezrobotnym na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jest Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim. W ofercie wspomnianej instytucji znajdują się niżej wymienione formy aktywizacji bezrobotnych:

- giełdy pracy,
- targi pracy,
- staże,
- przygotowanie zawodowe dorosłych,
- prace interwencyjne,
- roboty publiczne,
- prace społecznie użyteczne,
- wyposażenie/doposażenie stanowiska pracy,
- środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- poradnictwo grupowe i indywidualne,
- zajęcia aktywizacyjne,
- grupowe informacje zawodowe,
- spotkania informacyjne,
- szkolenia,
- dofinansowania do zatrudnienia rodziców lub opiekunów,
- usługi dla niepełnosprawnych poszukujących pracy,
- stypendia z tytułu podjęcia dalszej nauki,
- dofinansowanie studiów podyplomowych,
- finansowanie kosztów egzaminów i licencji.

Ubóstwo

Do zadań własnych gminy należy realizacja działań zgodnych z Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 163), która określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej osobom i rodzinom zgodnie z art. 2.1 na „przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby

ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie opracowała *Strategię rozwiązywania problemów społecznych w mieście Nowe Miasto Lubawskie do roku 2015*. Biorąc pod uwagę specyfikę zdiagnozowanych problemów i intensywność występowania zjawisk wymagających interwencji pomocy społecznej, cele strategiczne wymienione w ww. dokumencie można traktować jako aktualne również obecnie. Poniżej przedstawiono cele strategiczne i szczegółowe strategii.

Cel strategiczny 1. Usprawnienie funkcjonowania rodziny w społeczności lokalnej

- 1.1 Poprawa warunków życia rodzinom problemowym;
- 1.2 Wzrost świadomości rodziców w zakresie problemów szkolnych dzieci;
- 1.3 Zwiększenie ofert zagospodarowujących czas wolny dzieci i młodzieży;
- 1.4 Zwiększenie skuteczności działań organizacji pozarządowych.

Cel strategiczny 2. Wspomaganie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

- 2.1 Ułatwienie funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym;
- 2.2 Przystosowanie do życia w społeczności lokalnej;
- 2.3 Ułatwienie funkcjonowania osób starszych, samotnych, przewlekle chorych;
- 2.4 Poprawa funkcjonowania rodzin niepełnych i wielodzietnych;
- 2.5 Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych w obszarze pomocy społecznej.

Cel strategiczny 3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu z tytułu długotrwałego bezrobocia

- 3.1 Ograniczenie bezrobocia wśród osób do 25 roku życia;
- 3.2 Aktywizacja społeczno-zawodowa osób długotrwale bezrobotnych;
- 3.3 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- 3.4 Wspieranie osób powyżej 50 roku życia na rynku pracy;
- 3.5 Ograniczenie bezrobocia wśród kobiet.

Cel strategiczny 4. Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznych

- 4.1 Zmniejszenie skutków alkoholizmu;
- 4.2 Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 4.3 Zapobieganie zjawisku narkomanii;
- 4.4 Przeciwdziałanie zjawisku agresji dzieci i młodzieży.

Ponadto gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie podejmowała w ostatnich latach różne działania w zakresie pomocy społecznej, mające na celu zwiększanie bezpieczeństwa

swoich mieszkańców, m.in. przyjmując uchwałę *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2015-2016*, który jest lokalną strategią w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych wynikających z zażywania narkotyków, jak również innych środków psychoaktywnych. Celem głównym programu jest „przeciwdziałanie powstawaniu uzależnień, szczególnie związanych z narkotykami”.

Kolejnym ważnym dokumentem dotyczącym polityki społecznej w Nowym Mieście Lubawskim jest *Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2016-2020*. Celem głównym programu jest Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez spójne działanie wszystkich służb, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia aktów przemocy w rodzinie poprzez podniesienie świadomości społecznej.

Ponadto Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie realizuje zadania *Programu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015-2017*, które go celem głównym jest Zwiększenie efektywności systemu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację poniższych celów:

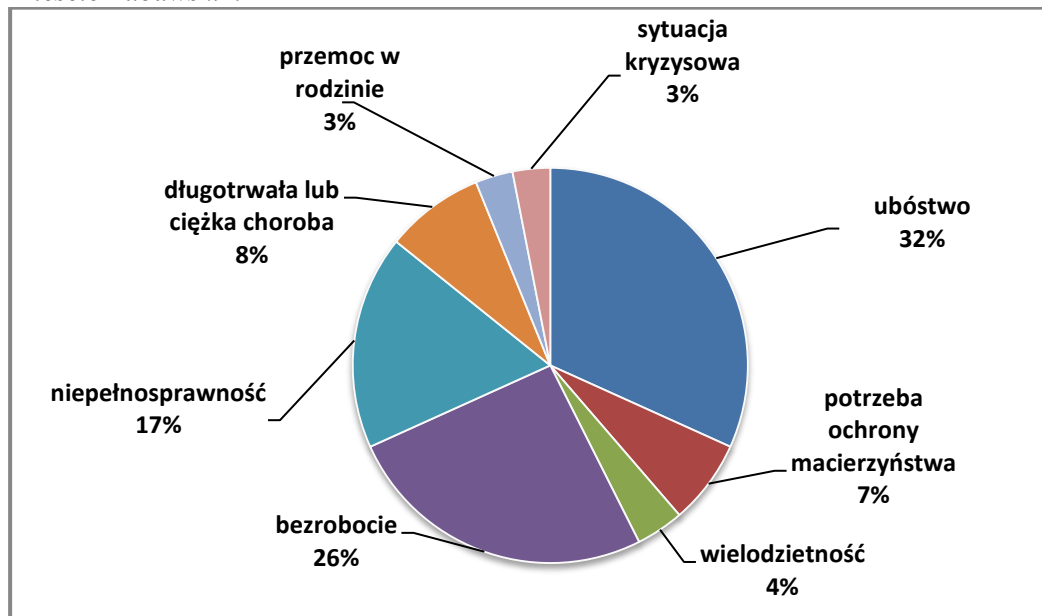
- Zwiększenie kompetencji rodzicielskich wśród rodzin z problemami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin z dziećmi;
- Wspomaganie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin poprzez formy wsparcia dziennego;
- Podniesienie kompetencji kadr prowadzących pracę z rodzinami z problemami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie funkcjonuje kilka instytucji i organizacji społecznych zajmujących się działaniami z zakresu pomocy społecznej. Główną instytucją, która w swoim zakresie działalności udziela kilku form świadczeń mieszkańcom jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym, celem działalności Ośrodka jest pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

W roku 2014 pomocą społeczną objęto 1 608 osób z 704 rodzin, co stanowi 14,30% ogółu mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego. Z pomocy społecznej w formie pracy udzielonej przez pracowników socjalnych skorzystało łącznie 329 rodzin. Niektóre z nich korzystały z kilku form pracy socjalnej, głównie pomocy w podjęciu pracy zarobkowej i reprezentowania interesów podopiecznego przed innymi instytucjami. Z powyższego wynika, że z różnych form wsparcia skorzystało 15,65% mieszkańców miasta w stosunku do

ich ogólnej liczby. Warto zauważyć, że odsetek korzystających z pomocy wyraźnie zmniejszył się w stosunku do roku 2013, kiedy wynosił 18,24%.

Wykres 7. Przyczyny udzielania pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika 1 do Sprawozdania dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej sporządzonego przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim

W roku 2014 najczęstszą przyczyną przyznania pomocy społecznej było ubóstwo (569 rodzin, 1 292 osoby) oraz bezrobocie (460 rodzin, 1 124 osoby). Ponadto 1 424 rodziny skorzystały ze świadczeń rodzinnych.

W strukturze MOPS działają:

1. **Klub Integracji Społecznej** istniejący przy MOPS funkcjonuje od 2005 r. Priorytetem działań w ramach Klubu jest:
 - realizacja programów na rzecz aktywizacji zawodowej osób nie pozostających w zatrudnieniu (bezrobotni lub poszukujący pracę) oraz świadczeniobiorców pomocy społecznej z gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie poprzez zastosowanie instrumentów: aktywnej integracji i rozwój pracy socjalnej na tym terenie,
 - realizacja programów na rzecz integracji społecznej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
 - wzmocnienie potencjału instytucji rynku pracy i pomocy społecznej.

W 2014 r. w ramach działalności KIS realizowano projekt systemowy „Postaw na siebie – wybierz aktywność” w ramach Priorytetu VII, Działania 7.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałania 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej – Programu Operacyjnego Kapitał

- Ludzki. W projekcie wzięło udział 34 uczestników (świadczeniobiorców MOPS – osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo).
2. **Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej** – funkcjonuje w strukturze MOPS od 2007 roku. Uczestnicy Klubu w godzinach popołudniowych mają możliwość spędzania wolnego czasu w miejscu wolnym od przemocy i zachowań patologicznych. Młodzież uczestniczy w zajęciach informatycznych, sportowych, edukacyjnych oraz w imprezach integracyjnych organizowanych przez ośrodek pomocy społecznej. Młodzież może również korzystać z różnych form poradnictwa. W okresie od kwietnia do listopada 2009 roku w siedzibie Klubu realizowany był projekt konkursowy „Aktywna młodość - szansą sukcesu”. Następny projekt konkursowy „MKIS - inkubatorem aktywności społecznej i zawodowej” skierowany do młodzieży również realizowany był na bazie siedziby MKIS w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 30 maja 2012 roku. Przy Młodzieżowym Klubie Integracji Społecznej działa Klub Ośmiu – Młodzieżowego Wolontariatu. Klub liczy 11 wolontariuszy (rok 2014). Spotkania wolontariuszy odbywały się kilka razy w miesiącu.
 3. **Klub Seniora** – powstał przy MOPS w 2011 roku. Jego rolą jest aktywizacja osób starszych poprzez aktywne spędzanie czasu, udział w spotkaniach edukacyjnych, okolicznościowych, wycieczkach rowerowych, spacerach oraz wyjazdach o charakterze krajoznawczym.

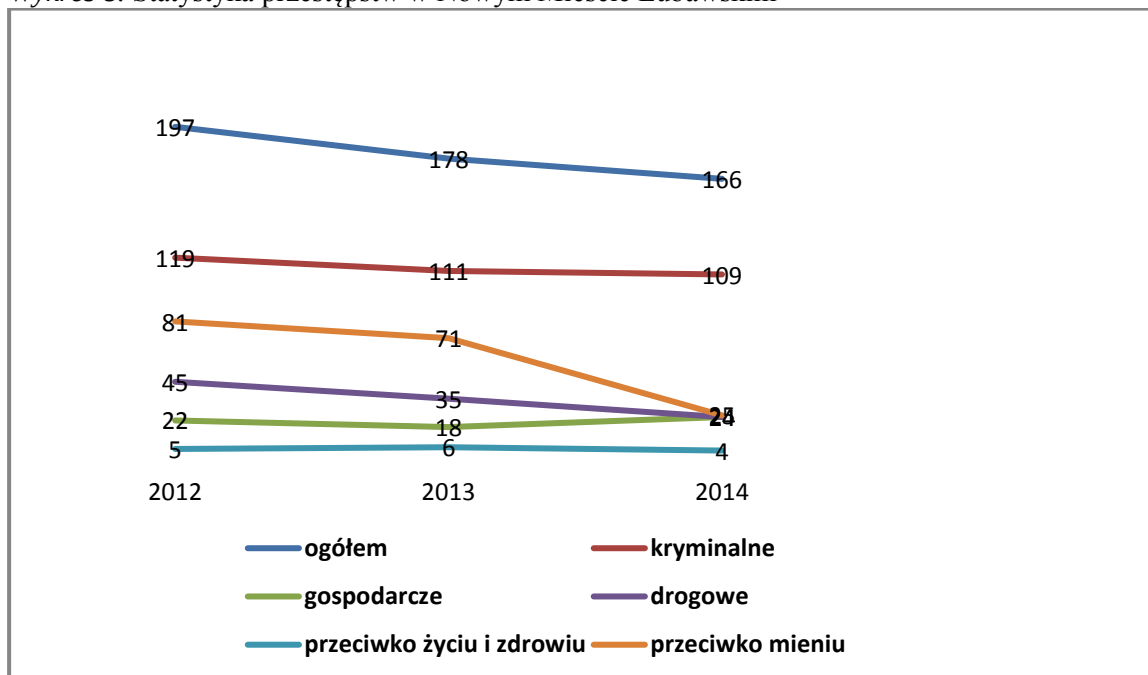
W zakresie profilaktyki problemu uzależnień na terenie miasta działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wśród innych podmiotów zapewniających pomoc na terenie miasta należy wskazać Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowym Mieście Lubawskim oraz Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.

Przestępczość

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gmina ma obowiązek zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w tym: ładu przestrzennego, ochrony zdrowia i ochrony przeciwpożarowej.

Kwestią zapewnienia bezpieczeństwa na terenie miasta zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Nowym Mieście Lubawskim. Do najważniejszych zadań policji wynikających z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji jest inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminalnym.

Wykres 8. Statystyka przestępstw w Nowym Mieście Lubawskim

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Zgodnie z powyższym wykresem liczba przestępstw w Nowym Mieście Lubawskim zmalała o 31 w ciągu dwóch lat (ze 197 w 2012 r. do 166 w 2014 roku). W okresie 2012-2014 najczęściej było przestępstw kryminalnych (119 w 2012 r., 111 w 2013 r. i 109 w 2014 r.). największą tendencję spadkową da się zaobserwować w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu – z 81 w 2012 r. do 25 w 2014 r. Najmniejszy odsetek stanowią przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu oraz gospodarcze (odpowiednio 4 i 24 w roku 2014).

Porównując lokalną przestępczość do liczby przestępstw zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim oraz w Polsce, należy podkreślić korzystną sytuację w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców. Dowodem na to jest wskaźnik przestępstw ogółem na 1 000 mieszkańców: Nowe Miasto Lubawskie 14,89, województwo warmińsko-mazurskie 21,63, Polska 22,72.

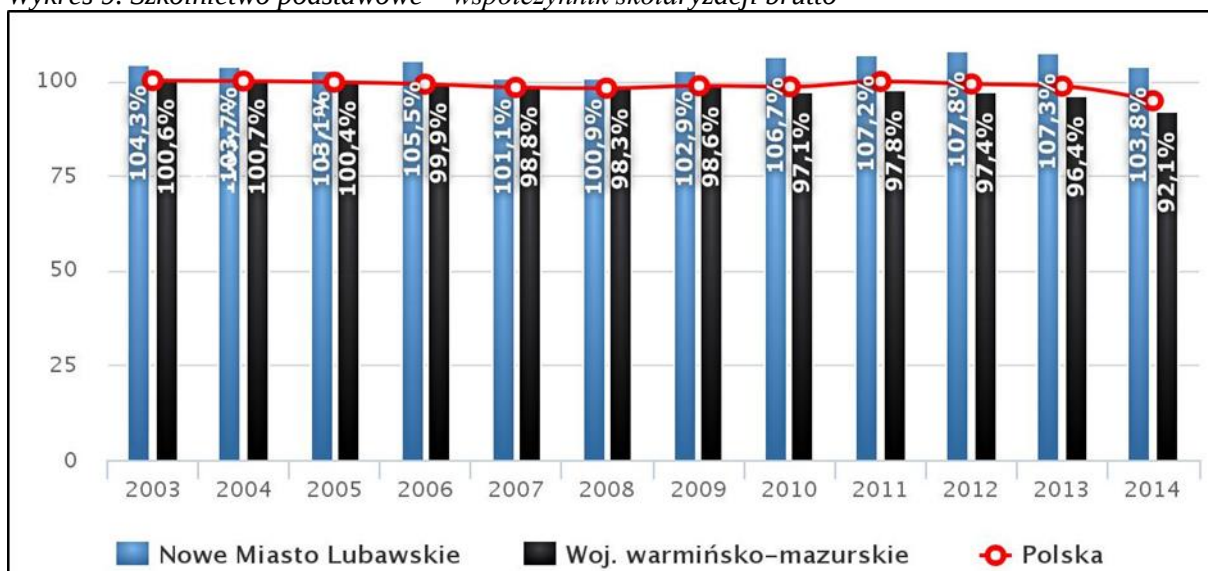
Ponadto na terenie Nowego Miasta Lubawskiego funkcjonuje straż miejska. Do jej zadań należy w szczególności ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych, czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym, współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, zabezpieczanie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia; ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej oraz informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń.

Edukacja

W 2015 r. 2 788 mieszkańców gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie było w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata), w tym 1 374 kobiet oraz 1 414 mężczyzn.

Współczynnik skolaryzacji brutto szkół podstawowych wynosił w 2014 r. 103,8%.

Wykres 9. Szkolnictwo podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto

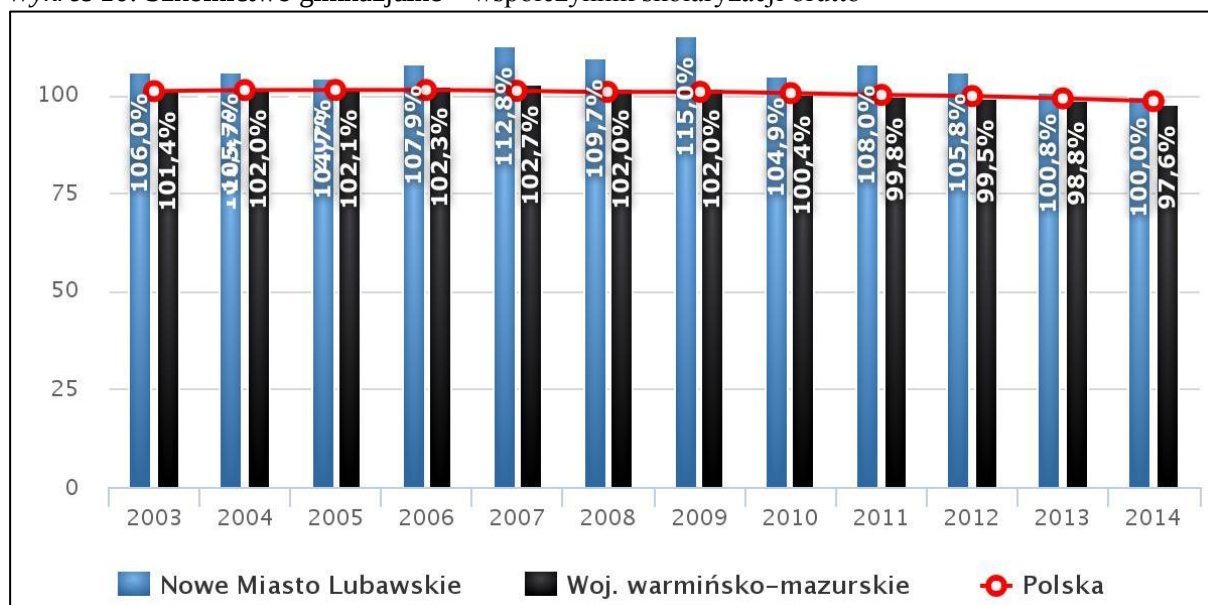

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Do sprawdzianu na koniec VI klasy szkoły podstawowej przystąpiło w roku 2015 102 uczniów z gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Średni uzyskany wynik z języka polskiego i matematyki to 65%. Jest to wynik minimalnie lepszy od średniej wojewódzkiej, która wyniosła 64,9%. Obydwie funkcjonujące na terenie miasta szkoły podstawowe uzyskały wynik średni.

Współczynnik skolaryzacji brutto szkół gimnazjalnych wyniósł w 2014 r. 100%.

Wykres 10. Szkolnictwo gimnazjalne – współczynnik skolaryzacji brutto

Źródło: www.polskawliczbach.pl

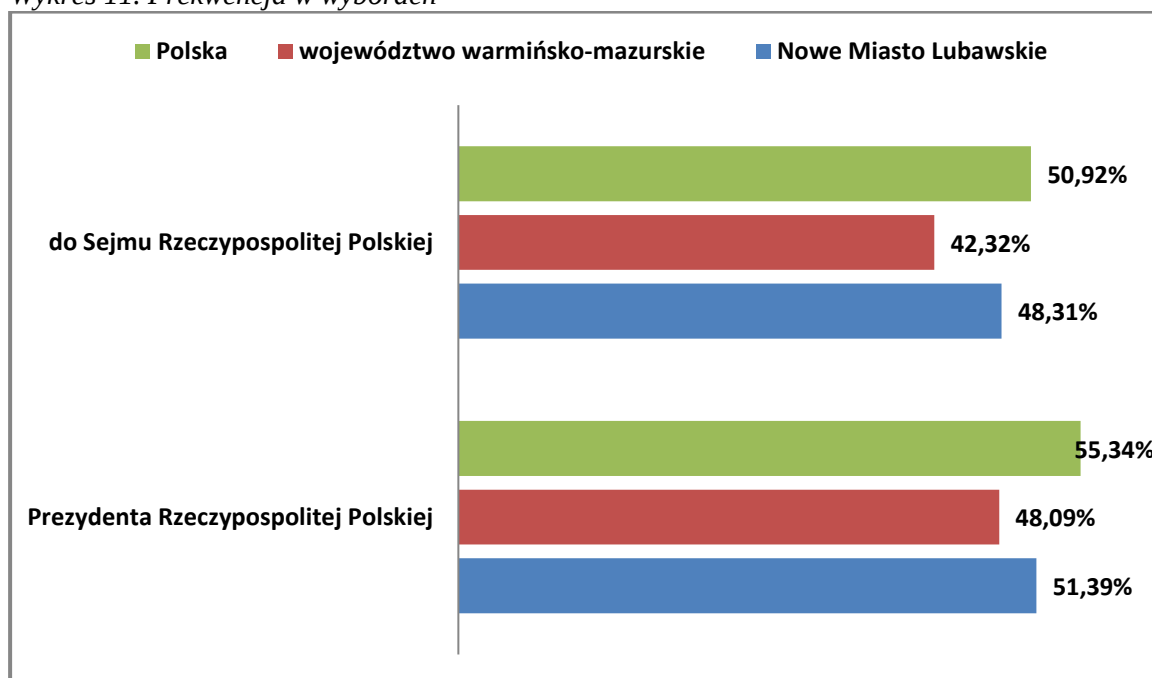
Do egzaminu gimnazjalnego w Nowym Mieście Lubawskim w 2015 r. przystąpiło 117 uczniów (tylko z języka polskiego i matematyki). Średni wynik uzyskany z języka polskiego wyniósł 62% (nowomiejskie gimnazjum uzyskało wynik średni), a z matematyki 43% (średni wynik gimnazjum). W porównaniu do wyników wojewódzkich gimnazjaliści z Nowego Miasta Lubawskiego uzyskali lepsze wyniki z języka polskiego (średnia wojewódzka 60%), natomiast gorsze z matematyki (średnia wojewódzka 46%).

Uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym

Frekwencja

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest korzystanie z czynnego prawa wyborczego. Poniżej przedstawiono frekwencję w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się w maju 2015 r. oraz w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w październiku 2015 r.

Wykres 11. Frekwencja w wyborach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Frekwencja wyborcza w Nowym Mieście Lubawskim była wyższa od frekwencji wyborczej dla województwa warmińsko-mazurskiego, ale niższa niż w skali całego kraju.

Organizacje pozarządowe

Kolejną formą uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym jest dialog obywatelski, którego uczestnikami są m.in. organizacje pozarządowe, które działają na różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, światopoglądowej, zawodowej lub terytorialnej.

Na terenie miasta funkcjonują następujące stowarzyszenia, organizacje pozarządowe:

Tabela 6. Wykaz organizacji pozarządowych w Nowym Mieście Lubawskim

Lp.	Nazwa podmiotu	Zakres działalności
1.	Stowarzyszenie Ludności Pochodzenia Niemieckiego	Pomoc w nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów i więzi narodowościowych, kulturowych i językowych pomiędzy ludnością pochodzenia niemieckiego. Poszerzenie wiedzy o historii i kulturze narodu niemieckiego. Popularyzowanie, rozwijanie i nauczanie języka niemieckiego.
2.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubawskiej	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie, wspólnoty lokalnej, pobudzanie i pogłębianie zainteresowań przeszłością Ziemi

		Lubawskiej, ratowanie dorobku materialnego i duchowego minionych epok i terażniejszości
3.	Stowarzyszenie „Wspólne dobro”	<u>Działalność zawieszona</u>
4.	Stowarzyszenie Komitet Rozbudowy Szpitala w NML	Działania w zakresie ochrony i promocji zdrowia, przeciwdziałania bezrobociu, wspomagania rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju przedsiębiorczości, wspomagania rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych
5.	Stowarzyszenie Rady Przyjaciół przy Gimnazjum w NML	Działania na rzecz wspierania działalności szkoły. Organizacja imprez i wydarzeń integrujących społeczność lokalną.
6.	Nowomiejskie Stowarzyszenie "Salveo" w NML	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych, Przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca, charytatywna. Działania w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans
7.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski w NML	Działania na rzecz pomocy dzieciom specjalnej troski oraz ich rodzinom w zakresie działań wychowawczo-opiekuńczych. Organizowanie spotkań środowiska osób niepełnosprawnych. Prowadzenie zajęć dydaktycznych oraz rehabilitacji. Organizacja imprez turystycznych i rekreacji.
8.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci- Zarząd Oddziału Miejskiego w NML	Działania na rzecz przewycięzanie trudnych sytuacji życiowych, ochrony i promocji zdrowia, ochrony praw osób niepełnosprawnych. Wspieranie rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnianie i ochrona praw dziecka. Działania na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym -Prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej.
9.	Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Ziemia Nowomiejska”	Propagowanie idei samorządności lokalnej i integracji europejskiej, budowanie postaw społeczeństwa obywatelskiego, promowanie przedsięwzięć na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturalnego powiatu

		nowomiejskiego, zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców ziemi nowomiejskiej
10.	Stowarzyszenie „Wyjdz Naprzeciw” Z/S w NML	Działania na rzecz wspierania Zespołu Szkół im. C.K. Norwida w NML
11.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych z/s w Nowym Mieście Lubawskim	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych. Prowadzenie działań w obszarze pomocy społecznej, wspieranie dziecka i rodziny.
12.	Stowarzyszenie Pro Publico Bono. Dla Dobra Wspólnego	Działalność w obszarze promocji i profilaktyki zdrowotnej, pomocy osobom niepełnosprawnym, upowszechniania wiedzy prawniczej.
13.	Oddział Nowomiejski Ogólnopolskiego Związku Bezrobotnych	Działania na rzecz osób bezrobotnych.
14.	Stowarzyszenie Przedsiębiorców Powiatu Nowomiejskiego z/s w NML	Udział w tworzeniu założeń i warunków życia gospodarczego w gminach i powiecie nowomiejskim. Kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki w działalności gospodarczej. Promowanie działalności gospodarczej członków stowarzyszenia. Pomoc w absorbowaniu środków akcesyjnych z Unii Europejskiej i innych. Prowadzenie działalności szkoleniowej.
15.	Stowarzyszenie „Przyjaciół Szkoły” z/s w NML	Działania na rzecz rozwijania i tworzenia warunków rozwoju intelektualnego, naukowego, kulturalnego dzieci i społeczności lokalnej
16.	Nowomiejskie Towarzystwo Kultury	Działania na rzecz nauki, kultury, dóbr kultury ekologii i dziedzictwa narodowego. Organizacja wydarzeń kulturalnych.
17.	Stowarzyszenie „Amazonki” w NML	Niesienie wszechstronnej pomocy kobietom przed i po mastektomii, uczestniczenie w akcjach na rzecz wczesnego wykrywania nowotworów piersi, działania na rzecz niepełnosprawnych.

18.	Stowarzyszenie Taneczne „Bagatelka” z/s w NML	<u>Działalność zawieszona</u>
19.	Stowarzyszenie „KIS- Kreatywność Inicjatywa Sukces”	Działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców. Wspieranie i upowszechnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Działania w obszarze edukacji, oświaty i wychowania, kultury, sztuki i twórczości artystycznej, pomocy społecznej.
20.	Stowarzyszenie Res Facta Musica	Działania w obszarze kultury i sztuki. Organizacja edukacji muzycznej dzieci i młodzieży.
21.	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy „Witaminy”	Działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego poprzez podnoszenie standardów ekologicznych otoczenia, ochrony składników przyrody, kształtowania zdrowego otoczenia człowieka, poprawy warunków bytowych społeczności miejskiej, Imprezy integracyjne dla działkowców i ich rodzin,
22.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Nowym Mieście Lubawskim	Działania na rzecz osób niepełnosprawnych przebywających na rencie oraz osób emerytowanych. Organizacja wydarzeń o charakterze rekreacyjnym i zdrowotnym
23.	Spółdzielnia Nowy Horyzont	Działania na rzecz odbudowania umiejętności uczestnictwa osób bezrobotnych w życiu społeczności lokalnej, podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy. Prowadzenie działalności oświatowo-kulturalnej
24.	Uniwersytet Trzeciego Wiek	Działania na rzecz osób w wieku emerytalnym i niepełnosprawnych. Poprawa jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, poprzez działalność edukacyjną, zdrowotną, kulturalną, twórczą oraz turystyczno-krajoznawczą. Stymulowanie rozwoju osobowego oraz sprawności intelektualnej i fizycznej poprzez włączenie osoby do systemu kształcenia ustawicznego.

25.	"NAZARET" Świetlica dla dzieci im. Błogosławionego Księdza Stefana Wincentego Frelichowskiego	Działania na rzecz zapewnienia dzieciom prawidłowej opieki wychowawczej, tworzenie warunków do nauki, rozwijania i pogłębiania zainteresowań i uzdolnień dzieci
26.	Katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana	Uczestniczenie w procesie budowania ładu moralnego i społecznego w naszej ojczyźnie, współkształtowanie rzeczywistości polskiej i przygotowywanie katolików świeckich do służby Kościołowi i Narodowi.
27.	Stowarzyszenie "Bractwo Łąkowskie"-	Działalność publiczna na rzecz lokalnej społeczności poprzez krzewienie wartości chrześcijańskich. Realizowanie zadań w zakresie propagowania dziedzictwa kulturowego ziemi nowomiejskiej, ochrony lokalnych zabytków. Działania w zakresie edukacji, profilaktyki zdrowotnej, chroniące przed wykluczeniem społecznym dzieci, szerzenie kultu Matki Boskiej Łąkowskiej, organizowanie spotkań o charakterze religijno-historycznym, opieka nad nowomiejskim ruchem pielgrzymowym.
28.	Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Nowe Miasto Lubawskie	Działania na rzecz stworzenia warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju dzieci i młodzieży
29.	PCK Oddział Rejonowy	Działania na rzecz upowszechniania rozwoju krwiodawstwa i krwiolecznictwa, promocja i profilaktyka zdrowotna, prowadzenie działalności humanitarnej
30.	Polski Związek Wędkarski Koło Miejskie w NML	Stowarzyszenie miłośników wędkarstwa. Działania na rzecz gospodarki rybacko-wędkarskiej, ochrony wód i środowiska naturalnego, pracy z młodzieżą, sportu i rekreacji.
31.	Związek Pszczelarzy Koło Regionalne w NML	Działania na rzecz rozwoju pszczelarstwa, reprezentowanie i obrona interesów pszczelarzy Ochrona naturalnego środowiska przyrodniczego i wzbogacanie bazy pożytkowej dla pszczół.

32.	Uczniowski Klub Sportowy Klub Taneczny AS	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej, w szczególności rozwijanie nauki tańca towarzyskiego, organizacja pokazów i zawodów.
33.	KS Finishparkiet Drwęca	Działania na rzecz rozwijania kultury fizycznej, sportu i turystyki, prowadzenie działalności wychowawczej i popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej
34.	UKS ISKRA	Organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, angażowanie uczniów do różnych form aktywności ruchowej, gier, zabaw, organizowanie uczniom wszystkich klas różnych form współzawodnictwa sportowego
35.	UKS Sokół	Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego, angażowanie uczniów do różnorodnych form aktywności ruchowej.
36.	Nowomiejski Klub Sportowy	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, ochrona i promocja zdrowia, działania na rzecz osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie patologiom społecznym
37.	MUKS Olimpia	Organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych, angażowanie uczniów do różnych form aktywności ruchowej, gier, zabaw, organizowanie uczniom wszystkich klas różnych form współzawodnictwa sportowego- kształtując tym samym pozytywne cechy charakteru i osobowości dzieci. Organizacja zawodów sportowych
38.	Akademia Piłkarska Mała Drwęca	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, działalność na rzecz ogółu społeczności
39.	Automobilklub Nowomiejski	Organizowanie i popularyzowanie sportu i turystyki motorowej, rozwijanie wśród społeczeństwa kultury motorowej, działanie na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego
40.	Polski Związek Niewidomych, Okręg Warmińsko - Mazurski	Związek zrzesza osoby niewidome i słabowidzące, w celu ich integracji, rehabilitacji, wyrównania szans w dostępie do

		informacji, edukacji, zatrudnienia i szeroko pojętej aktywizacji
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Nowym Mieście Lubawskim

2.3. Strefa gospodarcza

Na koniec 2015 r. w Nowym Mieście Lubawskim zarejestrowanych było 1038 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 0,83% ogółu podmiotów zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim. Zdecydowaną większość stanowiły firmy z sektora prywatnego (997 przedsiębiorstw). Natomiast w sektorze publicznym, który reprezentuje takie działy jak administracja, bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia i edukacja, działało 40 podmiotów.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg sektorów własnościowych

Wyszczególnienie	Ogółem	sektor publiczny				sektor prywatny						
		Ogółem	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	spółki handlowe razem	z udziałem kapitału zagranicznego	Ogółem	osoby fizyczne prowadzące działalność	spółki handlowe razem	z udziałem kapitału zagranicznego	spółdzielnie	fundacje	stowarzyszenia i organizacje społeczne
województwo warmińsko-mazurskie	123 876	5 440	2 606	229	1	117 942	87 422	7 513	1 043	745	505	4 954
powiat nowomiejski	3 094	123	89	5	0	2 962	2 408	123	19	31	9	147
Nowe Miasto Lubawskie	1 038	40	27	2	0	997	807	40	4	5	4	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

W roku 2015 na terenie miasta funkcjonowało 5 spółdzielni, 42 spółek prawa handlowego, w tym 30 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (4 z udziałem kapitału zagranicznego) i 41 spółek cywilnych. Zdecydowaną większość pod kątem formy prawnej stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Tabela 8. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Nowym Mieście Lubawskim wg sekcji PKD

Sekcja	Sekcje PKD wg 2007	Nowe Miasto Lubawskie
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	22
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	2
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	91
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
Sekcja E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	8

Sekcja F	Budownictwo	118
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	223
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	67
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	19
Sekcja J	Informacja i komunikacja	7
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	38
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	60
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	58
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	32
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11
Sekcja P	Edukacja	48
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	137
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22
Sekcja S i T	Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	75
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0
OGÓŁEM		997

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

Posługując się Polską Klasyfikacją Działalności można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Nowym Mieście Lubawskim są:

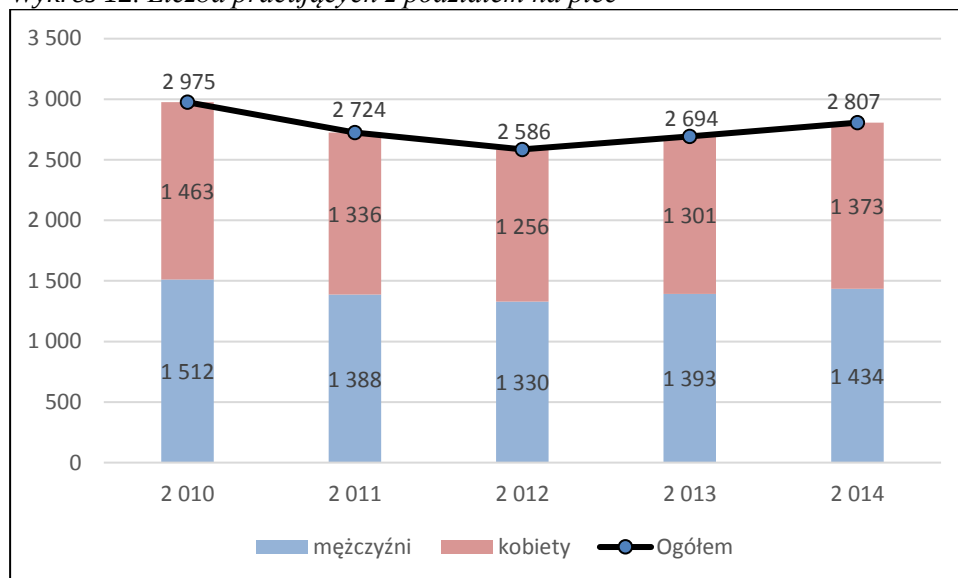
- Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle – 223 podmiotów,
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 137 podmiotów,
- Budownictwo – 118 podmiotów.

W strukturze wielkości podmiotów gospodarczych zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób – 974. Przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 osób funkcjonowało 54, średnich (od 49 do 249 pracowników) 9 oraz 1 przedsiębiorstwo duże (powyżej 249 pracowników).

Rynek pracy

Według danych z 2014 r. w Nowym Mieście Lubawskim na 1000 mieszkańców pracowało 251 osób. Jest to wskaźnik znacznie lepszy od wojewódzkiego (189) i korzystniejszy od ogólnopolskiego (230).

Wykres 12. Liczba pracujących z podziałem na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, www.stat.gov.pl

W 2014 r. liczba osób pracujących w Nowym Mieście Lubawskim wyniosła 2 807, w tym 1 373 kobiet, co stanowiło 48,9% wszystkich pracujących. W latach 2010-2014, liczba pracujących osób zmalała o 168 osób.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Nowym Mieście Lubawskim wynosi 2 939 PLN i jest niższe od średniej wojewódzkiej (3 387 PLN), a także wyraźnie niższe od średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce (4 004 PLN).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego 753 osoby wyjeżdżają do pracy do innych miejscowości, natomiast do Nowego Miasta Lubawskiego spoza terenu gminy miejskiej przyjeżdża pracować 1 077 osób. Saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy jest dodatnie i wynosi 324.

44,9% aktywnych zawodowo mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 26,7% w przemyśle i budownictwie, a 9,9% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja).

Najwięksi pracodawcy w mieście

- Fabryka Mebli Szynaka sp. z o.o.,
- MM „Szynaka-Interline” sp. z o.o.,
- „Szynaka-Classic” sp. z o.o.,

- Finishparkiet Fabryka Parkietu - Zygmunt Dąbrowski,
- Przedsiębiorstwo Drzewne „Jawor” - Antoni Gawiński,
- OiKO Fabryka Mebli - Marian Gierszyński,
- Gal-Drew s.c. Zakład Przemysłu Drzewnego - Ewa Krezymon, Janusz Krezymon,
- Zakład Produkcyjno-Usługowo Stolarski - Roman Sonnenfeld.

Na uwagę zasługują również, jako ważniejsze jednostki gospodarcze, następujące firmy: Firma Produkcyjno Handlowo Usługowa „Paspol” - Stanisław Pawlicki, Haber Yachts sp. z o.o. - Janusz Konkol, „Wistpol” Sp. jawna - Stefan Nowiński, Leon Mroczkowski, Zakład Produkcyjny Elit sp.j. - Krzysztof Błaszowski, „IWMAR” - Marek Kwiatkowski, DAWO Opakowania Dariusz Wolski. Wymienione firmy zatrudniają największą liczbę osób w branży produkcyjno-przemysłowej.

W branży handlowo-usługowej najwięcej osób zatrudniają: „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców, Spółdzielnia Pracy Handlowo Produkcyjna „Samopomoc Chłopska”, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”, markety spożywcze (Biedronka, Tesco, Netto, Polo Market), „Dann-Trans” Danuta Karczewska (transport międzynarodowy i spedycja), Firma Handlowo-Usługowa „SEDAN” Krzysztof Teska (transport, stacja kontroli pojazdów), „Inter-Trans” Małgorzata Osmańska (transport międzynarodowy), Dan-Mal sp.j. Maliccy, „Szlifmar” sp. z o.o., „Jasam” sp. z o.o., F.H.U. „Enigma” - Arkadiusz Trzciński (artykuły papiernicze i biurowe), Firma Usługowo-Handlowa „Morenc” (materiały hydrauliczne), Masarnia z Tradycją Dreszler s.c., Firma Handlowo Usługowa - Dudulski (materiały budowlane), Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

Poza tym zarówno w jednej jak i w drugiej branży dominują małe, rodzinne firmy.

2.4. Sfera środowiskowa

Nowe Miasto Lubawskie leży na pograniczu Pojezierza Chełmińskiego, Garbu Lubawskiego i Pojezierza Dobrzyńskiego. Z punktu widzenia geologicznego zbiegają się tu granice trzech regionów geologicznych prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, a mianowicie: niecki brzeżnej, obniżenia perybałtyckiego i wyniesienia mazursko-suwałskiego. Z tego względu obszar, który zajmuje miasto cechuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu. Występują tu m. in. wysoczyzny morenowe z polami sandrowymi osiagające wysokości bezwzględne dochodzące do 164 m n.p.m. Samo miasto położone jest w U - kształtnej dolinie Drwęcy, która jest niezwykle istotnym korytarzem ekologicznym o znaczeniu krajowym. Na wschód i na zachód od Nowego Miasta Lubawskiego rozciągają się pagórkowate obszary, pośród których można napotkać szereg jezior, często połączonych ze sobą przez wijące się rzeczki.

Gleby

Gleby na terenie miasta charakteryzują się średnią lub niską jakością i składają się z różnych typów.

Pokrywę glebową gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie tworzą przede wszystkim kompleksy gleb bielcowych (płowych) i brunatnych, które zostały wytworzone na bazie piasków, piasków słabo gliniastych i gliniastych. Najbardziej przydatne dla rolnictwa gleby to gleby powstałe z glin. Gleby mineralne – powstałe z piasków, ze względu na słabą przydatność są przeznaczone pod zalesienie. W dolinie Drwęcy występują gleby torfowe i bielcowo – murszowe. Na wysoczyźnie morenowej dominują gleby brunatne (wyspowo) i płowe. Według bonitacji użytków rolnych na terenie miasta dominują grunty klasy V – VI z oraz IV a – IV b.

Zakwaszenie gleb wynosi 38 % i charakteryzuje się mniejszym współczynnikiem niż średnia dla województwa gdzie wynosi 46 %. Gleby kwaśne i bardzo kwaśne narażone są one w dużym stopniu na erozję wietrzną, nadmierne przesuszanie wierzchnich warstw i zanieczyszczenia, związane z nieuporządkowaną gospodarką wodno – ściekową na znacznych jeszcze obszarach.⁶

Wody powierzchniowe

Przez Nowe Miasto Lubawskie przepływa rzeka Drwęca, która jest największą rzeką przepływającą przez teren powiatu nowomiejskiego, ale również jedną z najważniejszych rzek województwa warmińsko – mazurskiego. Jej całkowita długość wynosi 207,2 km. Ponadto, w granicach Nowego Miasta do Drwęcy uchodzi niewielki ciek Groblica (długość ok. 10 km).

Wody podziemne

Na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w dolinie Drwęcy występują wody wglębne użytkowych poziomów wodonośnych o bardzo wysokim stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami z powierzchni (pozbawione naturalnej izolacji i o czasie przenikania do warstwy wodonośnej krótszym niż pięć lat). Charakteryzuje się ono bardzo słabą izolacją od powierzchni terenu. Piętro to wykazuje dużą zmienność składu fizykochemicznego. Badania sanitarne dają jednak pozytywną ocenę. Są to generalnie wody wodorowęglanowo - wapniowe o odczynie słabo zasadowym lub obojętnym i średniej lub dużej twardości. Zawierają niekiedy ponadnormatywne ilości żelaza (do 5 mg/dm³) i manganu (do 0,6 mg/dm³).⁷

⁶ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019-2023

⁷ j.w.

Lasy

Wskaźnik lesistości w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie ze względu na miejski charakter obszaru wynosi 4,6 % i jest najniższy w całym powiecie nowomiejskim.

Zgodnie z danymi z GUS w 2015 r. powierzchnia gruntów leśnych w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie zajmowały powierzchnię 52,76 ha, z czego 31,56 ha stanowiły lasy prywatne.

Obiekty i obszary chronione

W granicach miasta znajdują się cztery prawne formy ochrony przyrody:

- *Rezerwat Przyrody „Rzeka Drwęca”* – ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody;
- *Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Drwęcy* – ustanowiony rozporządzeniem nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. Nr 52 poz 725);
- *Obszar Natura 2000* – Obszar o Znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) „Dolina Drwęcy” PLH 280001 znajduje się w województwie warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim. W jego zasięgu znajduje się rzeka Drwęca wraz z dopływami. Jest to kontynentalny obszar biogeograficzny o powierzchni 12 561,5 ha, zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej;
- *Pomnik przyrody* uznany uchwałą Nr VIII/44/07 Rady Miejskiej w Nowym Mieście Lubawskim z dnia 23 kwietnia 2007 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (opublikowany Dz. U. woj. warm.-maz. Z 2007 r., Nr 80, poz. 1235) – drzewo buk pospolity.

Ponadto obszar Nowego Miasta Lubawskiego znajduje się w sieci ECONET-Polska, stanowiącej wieloprzestrzenny system obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu.

Cały obszar miasta znajduje się w brzeżnej części korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym o nazwie Pojezierze Iławskie.

Zanieczyszczenie środowiska

W Programie ochrony środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2023 uwzględniono wszystkie aspekty ochrony środowiska i zrównoważonego użytkowania jego zasobów – od edukacji ekologicznej, poprzez ochronę powietrza, gleby i wód, po gospodarkę odpadami.

Wśród czynników zagrażających środowisku ww. dokument wymienia:

- zagrożenia pożarowe obszarów leśnych i torfowisk,
- urbanizację obszarów cennych przyrodniczo,
- zagrożenia związane z gospodarką komunalną,
- nadmierną eksploatację przez turystykę i rekreację obszarów o wyjątkowej atrakcyjności.

Jednocześnie podkreślić należy fakt, że intensywność występowania ww. zjawisk na terenie miasta jest stosunkowo niewielka.

Jednym z głównych zanieczyszczeń na obszarze miasta są przede wszystkim stosowane indywidualne, często przestarzałe systemy grzewcze. Natomiast zorganizowane systemy ogrzewania doprowadzone są jedynie do kilku budynków wielorodzinnych w Nowym Mieście Lubawskim.

Natomiast stan czystości wód powierzchniowych na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jest systematycznie badany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, zarówno w ramach monitoringu regionalnego, jak również krajowego. Wyniki badań z 2009 roku wskazuje na niską jakość wód rzeki Drwęcy (z grupy wskaźników substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego żaden z parametrów nie przekroczył granicy stanu dobrego). Jako główną przyczynę takiego stanu rzeczy wskazuje się ścieki bytowo-gospodarcze i przemysłowe z Ostródy, Samborowa, Smykówka, Frednowy i Kurzętnika.

Problemem jest również przekroczenie dopuszczalnych poziomów dźwięku wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych miasta (ulice Grunwaldzka i 3 Maja, skrzyżowanie Wojska Polskiego i Jagiellońskiej oraz 3 Maja i Okólnej). W niektórych punktach pomiarowych stwierdzono przekroczenie poziomu 10 dB, traktowane jako poziomy alarmowy. Wspomniane zjawisko ma związek głównie z nasilającym się ruchem samochodowym.

Badania nie wykazały natomiast poważniejszych problemów jeśli chodzi o stan wód podziemnych i gleb.

Gmina opracowała *Program inwentaryzacji i usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2012-2032 dla Gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie*. Według danych Bazy Azbestowej, narzędzia prowadzonego przez Ministerstwo Rozwoju do gromadzenia i przetwarzania informacji uzyskanych z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie zinwentaryzowano 1 059,6 ton wyrobów azbestowych, unieszkodliwionych 128,1 tony, natomiast do unieszkodliwienia pozostaje 931,5 tony.

Celem programu jest wdrożenie działań zmierzających do stopniowego oczyszczenia obszaru gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających

azbest, wyeliminowanie oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie w odpowiednim horyzoncie czasowym do spełnienia wymogów ochrony środowiska w tym zakresie. Ponadto program zakłada stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest a także pomoc mieszkańcom gminy miejskiej w kosztownym procesie wymiany płyt cementowo-azbestowych.

Dodatkowo gmina opracowała *Aktualizację założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012-2030*, w której zawarto katalog działań zmierzających do zapewnienia mieszkańcom gminy bezpieczeństwa energetycznego, zgodnie z art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1059).

Ponadto gmina opracowała *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nowe Miasto Lubawskie* (dokument z 2015 r.), którego celem jest wskazanie działań służących poprawie jakości powietrza w Nowym Mieście Lubawskim, ułatwienie podejmowania decyzji o lokalizacji inwestycji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych, umożliwienie maksymalnego wykorzystania energii odnawialnej, zwiększenie efektywności energetycznej.

2.5. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Nowe Miasto Lubawskie położone jest w bliskim sąsiedztwie sieci średnich i małych miast oddalonych od siebie o 20-30 km – Brodnica 23 km, Iława 21 km, Lubawa 18 km, Biskupiec 20 km. Od stolicy województwa dzieli gminę 84 km.

Obszar miasta zajmuje powierzchnię 11,37 km² i stanowi jednostkę samorządową średniej wielkości w skali województwa. Około 60% powierzchni miasta stanowią użytki rolne, natomiast użytki leśne stanowią 5% jego powierzchni. Pozostałe formy użytkowania terenu to zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna zwarta oraz rozproszona, zabudowa usługowo-produkcyjna, drogi oraz wody powierzchniowe (rzeka Drwęca). W mieście dominuje przemysł drzewny oraz działalność usługowo-handlowa. W południowo-zachodniej oraz północno-wschodniej części miasta przeważają użytki rolne, we wschodniej części miasta występują duże skupiska obiektów produkcyjnych, składów i magazynów. Atrakcyjne położenie miasta w dolinie Drwęcy sprzyja uprawianiu sportu oraz korzystaniu z różnych form rekreacji. Na wschód i zachód od miasta rozciągają się efektowne, pagórkowate krajobrazy.

Obecny układ przestrzenny miasta jest następstwem zarówno procesów historycznych zapoczątkowanych jeszcze w średniowieczu, jak również rozwoju po II wojnie światowej.

Sieć osadniczą miasta tworzy siatka głównych ulic:

- ul. Grunwaldzka i ul. Jagiellońska stanowiące część drogi krajowej nr 15 , biegnącej z północy na południe,

- ul. Narutowicza, część ul. 3 Maja i ul. Wojska Polskiego, stanowiące część drogi wojewódzkiej nr 538, biegnącej z zachodu na wschód.

W centrum miasta zlokalizowana jest zabytkowa starówka z rynkiem, gdzie znajduje się siedziba Urzędu Miejskiego. Zabudowa mieszkaniowa koncentruje się wzdłuż drogi krajowej nr 15 oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 538. Meandrująca Drwęca dzieli miasto na część wschodnią i zachodnią. Istotnym czynnikiem wpływającym na lokalizację zabudowy jest pagórkowate ukształtowanie terenu (wysokości bezwzględne dochodzące do 164 metrów)

Cały obszar gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie objęty jest *miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego*.

Oświata

Na terenie gminy Nowe Miasto Lubawskie funkcjonują placówki oświatowe wszystkich szczebli poza uczelniami wyższymi. Są to:

1. Przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazjalne:

- Przedszkole Miejskie,
- Niepubliczne Przedszkole „Leśny Dworek”,

Do przedszkoli w Nowym Mieście Lubawskim uczęszczało w roku szkolnym 2014/2015 191 dzieci w 8 oddziałach. Liczba dzieci przypadająca na 1 oddział w przedszkolu wyniosła 23.

2. Szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa Nr 1,
- Szkoła Podstawowa Nr 2,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna.

Na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie znajdują się 3 szkoły podstawowe o łącznej liczbie oddziałów wynoszących 47. W 2015 r. liczba uczniów wyniosła 1003. Natomiast liczba uczniów w szkołach przypadająca na 1 oddział w szkole podstawowej wyniosła 21.

3. Szkoły gimnazjalne:

- Gimnazjum im. Filomatów Nowomiejskich.

W 2015 r. łączna liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych funkcjonujących na terenie Nowego wyniosła 355 uczących się w 14 oddziałach. Liczba uczniów w diagnozowanej gminie przypadająca na 1 oddział w szkole gimnazjalnej wyniosła 25.

4. Szkoły ponadgimnazjalne:

- Zespół Szkół im. C.K. Norwida. Zespół Szkół tworzą:
 - Liceum Ogólnokształcące,

- Szkoła Muzyczna I stopnia
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Technikum
- Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „Logos”,
- Zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Nowym Mieście Lubawskim.

Ponadto na terenie miasta funkcjonuje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowym Mieście Lubawskim, która oferuje: konsultacje psychologiczne, diagnozę psychologiczną i pedagogiczną, wczesną interwencję, warsztaty dla szkół i usług, pomoc logopedyczną i ćwiczenia wymowy, terapię psychologiczną, zajęcia wyrównawcze dla dzieci z trudnościami w mowie, doradztwo zawodowe.

Służba zdrowia

Na terenie miasta funkcjonują dwie jednostki służby zdrowia prowadzone przez samorząd powiatowy. Są to Szpital Powiatowy w Nowym Mieście Lubawskim Sp. z o.o. oraz Samodzielny Publiczny ZOZ. Ponadto na terenie miasta działa szereg niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej: NZOZ „Przychodnia nr 1” (ul. Mickiewicza), NZOZ ESKULAP (ul. Grunwaldzka), Przychodnia Rodzinna „ANMED” (ul. Targowa), Przychodnia Medycyny Pracy (ul. Szkolna), NZOZ Pielęgniarsko-Położniczy „REMEDIUM” (ul. Szkolna), Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia (ul. Grunwaldzka).

Na terenie miasta funkcjonuje 5 aptek ogólnodostępnych oraz prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne, prywatne pracownie protetyczne, indywidualne praktyki pielęgniarskie oraz gabinety ćwiczeń ruchowych, rehabilitacji i odnowy.

Według Banku Danych Lokalnych w 2014 r. udzielono 83 860 porad medycznych. Ludność przypadająca na 1 aptekę ogólnodostępną wyniosła 2 236 osób.

Infrastruktura kulturalna

Miejskie Centrum Kultury w Nowym Mieście Lubawskim prowadzi działalność nieprzerwanie od 1958 roku, do roku 2008 jako Nowomiejski Dom Kultury. Zadaniem MCK jest organizacja i prowadzenie zajęć artystycznych i hobbystycznych dla mieszkańców miasta w tym głównie dla dzieci i młodzieży. MCK spełnia bardzo ważną rolę kulturotwórczą i edukacyjną wśród społeczności Nowego Miasta Lubawskiego.

Budynek MCK jest w złym stanie technicznym i wymaga remontu, dostosowania do nowych potrzeb oraz nowoczesnego wyposażenia. Plan rewitalizacji zakłada remont obiektu.

Część działań na rzecz rodzin w ramach niniejszego planu rewitalizacji prowadzona będzie w oparciu o bazę lokalową i kadrową MCK.

W ramach MCK funkcjonują następujące sekcje:

Koło Plastyczne

Koło działa od początku istnienia Miejskiego Centrum Kultury. Na zajęciach dzieci i młodzież uczą się posługiwania narzędziami i materiałami artystycznymi, planowania przestrzennego, kreowania nowych sytuacji i form, łączenia faktur i technik tworzenia dzieła. W trzech grupach wiekowych swój talent i wyobraźnię rozwija około 30 osób.

Mini Studio Piosenki.

W ramach tej sekcji dzieci i młodzież uczą się śpiewu pod okiem doświadczonego instruktora.

Ognisko muzyczne.

W ramach ogniska dzieci i młodzież uczą się w klasach: fortepianu, keyboardu i gitary. Jego działalność skupia się głównie na nauce gry na instrumentach oraz poszerzaniu wiedzy ogólnomuzycznej.

Orkiestra Dęta.

Orkiestra dęta istnieje od roku 1990. Systematycznie zwiększa swój skład i wzbogaca repertuar. W orkiestrze grają zarówno dzieci, młodzież jak i osoby dorosłe. Zespół aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym miasta i regionu uświetniając swoimi występami zarówno imprezy kulturalne jak i patriotyczne, kościelne, plenerowe.

Chór Cantamus.

Chór powstał w 2008 roku. Tworzą go ludzie związani z muzyką zarówno zawodowo, jak i amatorsko. Repertuar stanowią pieśni popularne, ludowe, religijne i wiele innych. Członkami chóru są osoby w różnym wieku. Biorą udział w wielu przeglądach, konkursach i często uświetniają lokalne wydarzenia i uroczystości.

KIWIDO

Grupa Cyrkowa KIWIDO – Grupa została stworzona w 2011 roku przez młodych animatorów. Głównym celem formacji jest zapewnienie dzieciom i młodzieży z różnych grup społecznych ciekawej formy spędzania czasu wolnego. Spotkania integrują uczestników, pozwalają na swobodną ekspresję poprzez charakterystyczne dla cyrku środki wyrazu artystycznego tj. żonglerkę, chodzenie na szczudłach, taniec z ogniem, akrobację.

Chór Harmonia.

Chór „Harmonia” powstał 3 maja 1898 roku w Nowym Mieście Lubawskim. Zrodził się z potrzeby kultywowania polskiej pieśni narodowej, ludowej i patriotycznej. W latach dwudziestych ubiegłego stulecia z chórem współpracował znany kompozytor Feliks Nowowiejski. Od 1976, chór na stałe jest związany z Nowomiejskim Domem Kultury (poprzednikiem Miejskiego Centrum Kultury). Aktualnie chór kontynuuje swoje ponad

stuletnie tradycje. W swoim repertuarze posiada zarówno pieśni patriotyczne, narodowe, kościelne i ludowe. Bardzo aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym miasta i okolic.

Koło Fotograficzne „NADAR”.

Koło działa od 2014 r. początkowo w formule otwartych warsztatów fotograficznych dla młodzieży. Obecnie działa w zróżnicowanej wiekowo grupie (młodzież i dorośli). Celem zajęć jest m.in.:

- aktywizacja uczestników w przestrzeni twórczej, artystycznej i społecznej / integracja,
- współtworzenie lokalnego środowiska artystycznego, organizacja wydarzeń związanych z fotografią (wystawy, warsztaty, plenery, prelekcje),
- wymiana doświadczenia, wzajemna motywacja i inspiracja,
- wielopłaszczyznowa analiza procesu tworzenia fotografii – łączenie fotografii z innymi dziedzinami sztuki czy nauki (interdyscyplinarność),
- design, animacja, wideo, instalacja, performance, obiekt.

Klub Szachowy „Hetman”.

Szachiści działają w Miejskim Centrum Kultury od lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Początkujący poznają technikę gry w szkółce szachowej. Wytrawni gracze skupieni w „Hetmanie” to czynni działacze Związku Szachowego, niejednokrotnie wicemistrzowie i mistrzowie wielu turniejów zarówno wojewódzkich jak i ogólnopolskich.

Zajęcia Taneczne Remmic Dance.

Od października 2014 roku w Miejskim Centrum Kultury działają grupy taneczne REMMIC DANCE. Ponad 115 dzieci rozwija swoje pasje taneczne w czterech drużynach stworzonych na potrzeby wiekowe i tematyczne uczestników.

W 2015 r. w kołach zainteresowań i zespołach artystycznych udział brało 326 dzieci, młodzieży i dorosłych. Uczestnicy zajęć wzięli udział w 13 konkursach o randze wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej.

Zorganizowano dziewięć warsztatów i trzy wystawy.

Zorganizowano 49 imprez w MCK dla 5615 osób oraz 31 imprez poza placówką. W imprezach poza placówką wzięło udział 18 670 osób – mieszkańców miasta.

Ważną aktywnością MCK w kontekście planu rewitalizacji są zorganizowane zajęcia dla dzieci w okresie letnim i zimowym. Placówka przyjmuje wszystkich chętnych.

Brama Brodnicka.

W zabytkowym budynku Bramy funkcjonowało muzeum gromadzące zabytki i pamiątki z przeszłości miasta i okolic. Ze względu na zły stan techniczny muzeum zawiesiło działalność. Część najciekawszych zabytków eksponowanych jest w Informacji Turystycznej.

Kino „Harmonia”.

Pod tą nazwą we wnętrzach zabytkowego dawnego kościoła ewangelickiego funkcjonuje sala koncertowa (m.in. koncerty muzyki poważnej) i Informacja Turystyczna. Kino zawiesiło działalność ze względu na wyeksploatowany sprzęt. Zły stan techniczny budynku spowodował, że jego remont oraz wyposażenie są elementem planu rewitalizacji. Budynek i prowadzona w nim działalność podlegają MCK.

Główną imprezą letnią integrującą społeczność całego miasta są trzydniowe „Dni Nowego Miasta Lubawskiego”. „Dni” cieszą się dużą popularnością wśród mieszkańców. Równie ważną imprezą jest organizowana na zakończenie lata „Biesiada Nowomiejska”. Imprezy odbywające się poza budynkami MCK organizowane są na obszarze podlegającym rewitalizacji: park miejski przy ul. Narutowicza, stadion MOSiR, rynek, teren zieleni w dawnej fosie przy ul. 3 Maja pn. Ogród Róż.

Zasoby dziedzictwa kulturowego

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 nr 162 poz. 1568), ochrona zabytków rozumiana jest, m.in., jako zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających ich trwałe zachowanie oraz zagospodarowanie, a także utrzymanie w dobrej kondycji technicznej. Do zadań organów administracji publicznej należy również opieka nad zabytkami, zapewniająca warunki do prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich jak również popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytkach, oraz ich znaczeniu dla historii i kultury.

Wśród wielu obiektów zabytkowych Nowego Miasta Lubawskiego część została wpisana do rejestru zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz widnieje w gminnej ewidencji zabytków.

W rejestrze zabytków znajdują się następujące nieruchomości :

Założenie urbanistyczne, z pozostałościami murów obronnych, kościołem i domami,
nr rej.: A-385 z 13.08.1957 :

- domy:

- ul. Okólna, nr : 1; 2; 3; 9; 15; 20; 22; 23; 25; 26; 27; 28/29

- ul. Nad Drwęcą, nr : 3; 4

- ul. Wodna, nr : 2; 3

- ul. 19 Stycznia, nr : 5

- ul. 7 Grudnia, nr : 2

- ul. Waryńskiego, nr : 12

- ul. Daszyńskiego, nr ; 15; 16; 17; 20

- ul. 1 Maja, nr : 38

- kościół par. pw. św. Tomasza, pocz. XIV, nr rej.: N/7 z 24.06.1953

- kościół ewangelicki, ob. kino, Rynek, 1911-12, 1958, nr rej.: A/666 z 25.07.1995

- cmentarz parafialny, ul. Grunwaldzka / 3 Maja, poł. XIX, nr rej.: A-4564 z 28.12.2010
- kaplica grobowa, XIX/ XX, nr rej.: j.w.
- kaplica pw. św. Józefa, po 1920, nr rej.: j.w.
- ogrodzenie, mur. z bramą główną, XIX/XX, nr rej.: j.w.
- fragmenty miejskich murów obronnych, ok. 1335-XV, nr rej.: 448 (N/27) z 13.08.1957
- brama Brodnicka, XIV, nr rej.: N/28 z 13.08.1957
- brama Lubawska, XIV, nr rej.: N/29 z 13.08.1957
- budynek Urzędu Miasta, Rynek 1, pocz. XIX, nr rej.: A-4517 z 12.11.2008
- dom, ul. Daszyńskiego 6, ok. 1335-XV, pocz. XIX, k. XIX, nr rej.: N/52 z 13.08.1957 oraz 919 z 3.08.1968
- poczta, ul. Działyńskich 1, 1909, nr rej.: A-2214 z 9.12.2005
- dom, ul. Norwida 3 (d. ul. Daszyńskiego 15), ok. 1335-XV, pocz. XIX, k. XIX, nr rej.: 443 (N/55) z 13.08.1957
- kamienica, ul. 19 Stycznia 5, ok. 1335-XV, pocz. XIX, k. XIX, nr rej.: 444 (N/51) z 13.08.1957
- spichlerz, ul. 3 Maja 16, mur.-szach., 1880, nr rej.: A-2111 z 24.03.2004⁸

Zabytki te, są w różnym stanie technicznym. Znaczna część z nich wymaga kompleksowych remontów, łącznie z wymianą instalacji technicznych i termomodernizacją.

Teren publiczny

Parki

Park Miejski przy ul. Narutowicza (założony w 1894 roku) zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części Nowego Miasta Lubawskiego i wyróżnia się urozmaiconą rzeźbą terenu. Posiada układ krajobrazowy o czytelnej kompozycji przestrzennej i okazałym drzewostanie. Na terenie parku występują drzewa, których wiek szacuje się na 140 (jesion) i 120 lat (topola). Oprócz parku miejskiego funkcjonują dwa mniejsze, zlokalizowane przy ul. Chrobrego raz ul. Sienkiewicza. Większość drzewostanu ma od 70 do 100 lat. Strukturę terenów zielonych na terenie Nowego Miasta Lubawskiego przedstawia poniższa tabela.

⁸ Narodowy Instytut Dziedzictwa, stan na 31 marca 2016

Tabela 9. Tereny zieleni na obszarze Nowego Miasta Lubawskiego

Nazwa obiektów	Liczba obiektów	Powierzchnia/długość
Parki spacerowo-wypoczynkowe	1	6,30 ha
Zieleńce	10	4,50 ha
Zieleń uliczna	-	4,70 ha
Tereny zieleni osiedlowej	-	5,00 ha
Żywopłoty formowane i nieformowane	-	2 900 mb
cmentarze	1	2,80 ha
pozostałe	3	1,00 ha

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2023

Place zabaw

Na terenie Nowego Miasta Lubawskiego znajduje się kilka placów zabaw:

- ul. Tysiąclecia (2),
- ul. 3 Maja,
- ul. Słoneczna,
- ul. Żwirki i Wigury,
- ul. Lipowa,
- ul. Polanki,
- ul. Piastowska⁹

Orliki

Na terenie Nowego Miasta Lubawskiego znajduje się jeden kompleks sportowy „Orlik”, składające się z boiska do piłki nożnej oraz boiska wielofunkcyjnego przeznaczonego do piłki siatkowej, ręcznej, koszykówki i tenisa. Obiekt zlokalizowany jest na terenie Zespołu Szkół Podstawowej i Muzycznej przy ul. Tysiąclecia.

Ponadto na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Jagiellońskiej znajdują się 4 boiska do piłki nożnej (w tym jedno pełnowymiarowe z trybunami), pełnowymiarowa hala sportowa oraz boisko do tenisa ziemnego ze sztuczną nawierzchnią.

Powstaje również nowy kompleks sportowy na terenie Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Jagiellońskiej, składający się z boiska wielofunkcyjnego.

Układ komunikacyjny

Nowe Miasto Lubawskie położone jest w południowo-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. System drogowy miasta tworzą drogi: droga krajowa,

⁹ Dane Urzędu Miasta w Nowym Mieście Lubawskim

droga wojewódzka, cztery drogi powiatowe oraz drogi gminne, które ustanowione są jako drogi publiczne, ale także drogi i ulice niezaliczone do kategorii dróg publicznych.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne Nowego Miasta Lubawskiego zapewniają:

Drogi krajowe

- droga krajowa nr 15 (relacji Trzebnica – Milicz – Krotoszyn – Jarocin – Miąskowo – Mirosław – Września – Gniezno – Trzemeszno – Wylatowo – Strzelno – Inowrocław – Toruń – Brodnica – Lubawa – Ostróda) będąca istotnym punktem tranzytowym na terenie miasta, jej część stanowią ulice Grunwaldzka, Jagiellońska oraz część ulicy Mickiewicza.

Drogi wojewódzkie

- droga wojewódzka nr 538 (relacji Radzyń Chełmiński – Łasin – Nowe Miasto Lubawskie – Uzdowo – Rozdroże), na terenie gminy miejskiej stanowi ul. Narutowicza, część ul. 3 Maja i ul. Wojska Polskiego

Wewnętrzny układ komunikacyjny Nowego Miasta Lubawskiego tworzą:

Drogi powiatowe

Drogi powiatowe w mieście mają łączną długość 2,653 km i są to:

- droga powiatowa nr 1246 N (relacji Skarlin – Nowe Miasto Lubawskie) stanowiąca ul. Żwirki i Wigury,
- droga powiatowa nr 1319 N (relacji Nowe Miasto Lubawskie – Kaługa) stanowiąca ul. Mikołaja Kopernika,
- droga powiatowa nr 1333 N (relacji Iława – Radomno – Nowe Miasto Lubawskie) stanowiąca ul. Iławską,
- droga powiatowa nr 5500 N (relacji Nowe Miasto Lubawskie – Mszanowo) stanowiąca ul. Mszanowską.

Drogi gminne

Drogi gminne publiczne w mieście mają łączną długość ok. 32,6 km. Najważniejszą rolę w systemie komunikacyjnym miasta odgrywają następujące spośród nich: Działyńskich, Długa, Gdyńska, Kamionki, Korczaka, Krzywa, Piastowska, Szkolna, Sienkiewicza, 19 Stycznia, Tysiąclecia.

Dworzec autobusowy zlokalizowany jest przy ul. Grunwaldzkiej, w odległości ok. 1 km od ścisłego centrum miasta. Przewozami osób zajmują się głównie spółki PKS z Brodnicy, Iławy i Ostródy.

Na terenie Nowego Miasta Lubawskiego nie ma obecnie transportu kolejowego. Przebiegająca przez miasto linia pasażerska relacji Brodnica-Iława została całkowicie

zamknięta w 2000 roku, a dziesięć lat później zlikwidowana. Najbliżej położoną stacją kolejową są Rakowice (ok. 7 km) oraz Jamielnik (15 km), Biskupiec Pomorski (20 km) i Iława (ok. 20 km).

Szlaki

Przez obszar miasta prowadzą następujące szlaki:

1. Czerwony szlak pieszy Nowe miasto Lubawskie – Radomno - Jest to pieszy szlak turystyczny łączący Nowe Miasto Lubawskie z żółtym pieszym szlakiem turystycznym prowadzącym z Brodnickiego Parku Krajobrazowego do Iławy i dalej do Samborowa.
2. Szlak św. Jakuba (odcinek Olsztyn-Lipowiec) - Szlak pieszy wiedzie przez malowniczą dolinę Drwęcy, prowadzi lasami oraz nad brzegami warmińskich i mazurskich jezior. Turyści i pielgrzymi mają możliwość zwiedzenia katedry św. Jakuba w Olsztynie, Sanktuarium Maryjnego w Gietrzwałdzie oraz urokliwych miasteczek takich jak Ostróda, Iława czy Nowe Miasto Lubawskie.
3. Szlak Pętli Grunwaldzkiej - Samochodowy Szlak Pętli Grunwaldzkiej to jeden z 4 samochodowych szlaków turystycznych wyznaczony i fizycznie oznakowany w latach 2009 - 2011 przez Samorząd Województwa Warmińsko - Mazurskiego w ramach unijnego projektu „Znakowanie turystyczne regionu Warmii i Mazur” Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i mazury na lata 2007 - 2013.
4. Szlak kajakowy Drwęca - Szlak kajakowy wytyczony na całej długości rzeki Drwęcy będącej rezerwatem przyrody. Szlak prowadzi przez miejscowości: Idzbark - Ostróda - Samborowo - Nowe Miasto Lubawskie - Kurzętnik – Nielbark.¹⁰

2.6. Sfera techniczna

Gospodarka wodna

System zaopatrzenia w wodę mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego opiera się na wodociągu publicznym o długości 35,5 km (sieć wodociągowa rozdzielcza). Miasto posiada własne ujęcie wody podziemnej zlokalizowane w jego wschodniej części przy rzece Drwęcy, na wysokości zespołu staromiejskiego, przy ul. Wodnej. Ponadto służby wodociągowe dysponują trzema ujęciami w postaci studni głębinowych o łącznej wydajności eksploatacyjnej 300 m³/h. System zaopatrzenia w wodę uzupełnia awaryjne ujęcie wody składające się z dwóch studni zlokalizowanych przy ul. Grunwaldzkiej. Przy ul. Wodnej zlokalizowana jest również stacja uzdatniania wody. W większej części miasta istnieje sieć wodociągowa o średnicach 100-150 mm. Woda do sieci doprowadzana jest przez hydrofornię. Nowe Miasto Lubawskie jest zwodociągowane w ok. 82%. Stan wody sanitarnej z sieci miejskiej ocenia się jako dobry. Pozostali mieszkańcy gminy korzystają z indywidualnych lub

¹⁰ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015 – 2018 z perspektywą na lata 2019-2023

zbiorowych ujęć wodnych w postaci studni przydomowych bądź też studni głębinowych znajdujących się w pobliżu lokalnych źródeł i cieków.

Eksploatacją infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie miasta zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowym Mieście Lubawskim.

Według danych GUS w 2014 r. liczba osób korzystających z sieci wodociągowej wyniosła 9 985 osób, nastąpił wzrost o 837 osób w stosunku do roku 2010 r.

Gospodarka ściekowa

W Nowym Mieście Lubawskim funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana przy ul. Szkolnej 8a. Jest to oczyszczalnia dwustopniowa mechaniczno-biologiczna. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Drwęcy. Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta wynosi 46,7 km (rok 2014), korzysta z niej 10 064 mieszkańców. Na obszarach nieskanalizowanych do odprowadzania ścieków wykorzystywane są bezodpływowe zbiorniki na nieczystości. Według danych GUS z 2014 roku na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie znajdowało się 1 200 zbiorników bezodpływowych. W 2014 r. na oczyszczalnię ścieków wywieziono ogółem przez uprawnione firmy 21 tys. m³ ścieków. Ponadto na terenie miasta działa ok. 10 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków.

Według danych GUS za 2014 rok ilość ścieków powstałych na terenie gminy miejskiej kształtuje się na poziomie ok. 337 tys. m³, w tym 33,7 tys. m³ pochodzi z zakładów przemysłowych.

Dla gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie wyznaczono na terenie województwa warmińsko-mazurskiego aglomerację Nowe Miasto Lubawskie, obejmującą swym zasięgiem gminę miejską Nowe Miasto Lubawskie oraz gminę wiejską: Nowe Miasto Lubawskie: Mszanowo, Bratian oraz Pacółtowo. Aglomeracja Nowe Miasto Lubawskie w obecnym kształcie została wyznaczona uchwałą nr XV/285/12 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 27 marca 2012 r.

Elektroenergetyka

Na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jako sieć zasilająca służą linie 110 kV. Zasilają one GPZ (główny punkty zasilający). Dokonywana jest w nich transformacja na średnie napięcie 15 kV przy pomocy transformatorów. Sieć ta jest rozprowadzona po terenie w zależności od potrzeb i zasila odbiorców przemysłowych oraz stacje transformatorowe.

Energię elektryczną dostarcza się do GPZ zlokalizowanego we wschodniej części miasta następującymi liniami wysokiego napięcia WN-110 kV relacji Iława – Nowe Miasto Lubawskie oraz relacji Brodnica Podgórz – Nowe Miasto Lubawskie, będące własnością

przedsiębiorstwa energetycznego Energa – Operator S.A. Całkowita długość linii wynosi 1,712 km.

Stan techniczny linii wysokiego napięcia relacji Brodnica Podgórz – Nowe Miasto jest dobry, natomiast linii Nowe Miasto – Iława dostateczny.¹¹

Według danych GUS w Nowym Mieście Lubawskim w 2014 r. było 3 890 odbiorców. W stosunku do 2010 r. nastąpił wzrost odbiorców o 74.

Ciepłownictwo

Tak jak już wspomniano w podrozdziale 2.4., na terenie miasta zorganizowane systemy ogrzewania obejmują jedynie do kilku budynków wielorodzinnych. Kotłownie lokalne ulokowane na tym obszarze to kotłownie zasilające bezpośrednio instalacje c.o., c.w.u. i wentylację obiektów (lub ich zespoły): przedsiębiorstw, firm, zakładów pracy, a także budynków użyteczności publicznej i budynków usługowo – handlowych oraz budynków mieszkalnych, w tym wielorodzinnych, wspólnot mieszkaniowych i budynków zakładowych.

Lubawska Spółka Komunalna Sp. z o.o. w Lubawie dysponuje jedną centralną kotłownią miałową o mocy zainstalowanej 10MW zlokalizowaną przy ul. Żwirki i Wigury w Nowym Mieście Lubawskim. Roczna produkcja ciepła wynosi w roku 2013 – 23867 GJ oraz w roku 2014 – 34 196 GJ. Energia ciepła przesyłana jest do odbiorców na terenie miasta Nowe Miasto Lubawskie za pomocą sieci ciepłej długości ok. 8500 mb wykonanej w technologii rur preizolowanych. Liczba odbiorców energii, podłączonych do sieci ciepłej Nowego Miasta Lubawskiego, wynosiła w roku 2013 – 41, natomiast w roku 2014 – 53.¹²

Gospodarka Odpadami

Na terenie miny miejskiej Nowe Miasto Lubawskie, gospodarka odpadami odbywa się za pośrednictwem Związku Gmin Regionu Ostródzko – Iławskiego Czyste Środowisko”, w ramach którego działa Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Rudnie. Odpady stałe wywożone są na składowisko w Rudnie.

Według danych GUS w 2014 r. w mieście zebrano 2 621,99 t (w tym 1 885,91 t z gospodarstw domowych) zmieszanych odpadów. W stosunku do 2010 r. nastąpił spadek o 499 t, w tym 351,03 t z gospodarstw domowych. Liczba zebranych zmieszanych odpadów na 1 mieszkańca gminy wyniosła 234,5 kg.

Gazownictwo

Gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie nie jest zgazyfikowana. Mieszkańcy korzystają z gazu bezprzewodowego, dostarczanego w butlach.

¹¹ j.w.

¹² j.w.

Budownictwo

Gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie nie posiada aktualnego programu gospodarowania zasobami mieszkaniowymi. Obecnie trwają prace nad dokumentem (planowany termin przyjęcia uchwały w tej sprawie to II półrocze 2016 r.).

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w Nowym Mieście Lubawskim

Budynki wybudowane w latach	Liczba mieszkań	%ogółu mieszkań	Powierzchnia użytkowa mieszkań	%ogółu powierzchni mieszkań
Przed 1918	477	12,23 %	26 596	9,39 %
1918-1944	387	9,92 %	21 676	7,66 %
1945-1970	850	21,79 %	54 606	19,28 %
1971-1978	606	15,54 %	37 832	13,36%
1979-1988	675	17,31 %	49 370	17,44 %
1989-2002	486	12,46 %	46 668	16,48 %
2003-2014	419	10,74 %	46 407	16,39 %
Ogółem	3 900	100 %	283 155	100 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

Analiza sytuacji w zakresie zasobów mieszkaniowych wskazuje, że w ostatnich latach nastąpił ich wzrost. Budynki mieszkalne na terenie gminy miejskiej stanowią 21% budynków mieszkalnych na terenie powiatu nowomiejskiego. Proporcja ta nie uległa istotnej zmianie od roku 2013.

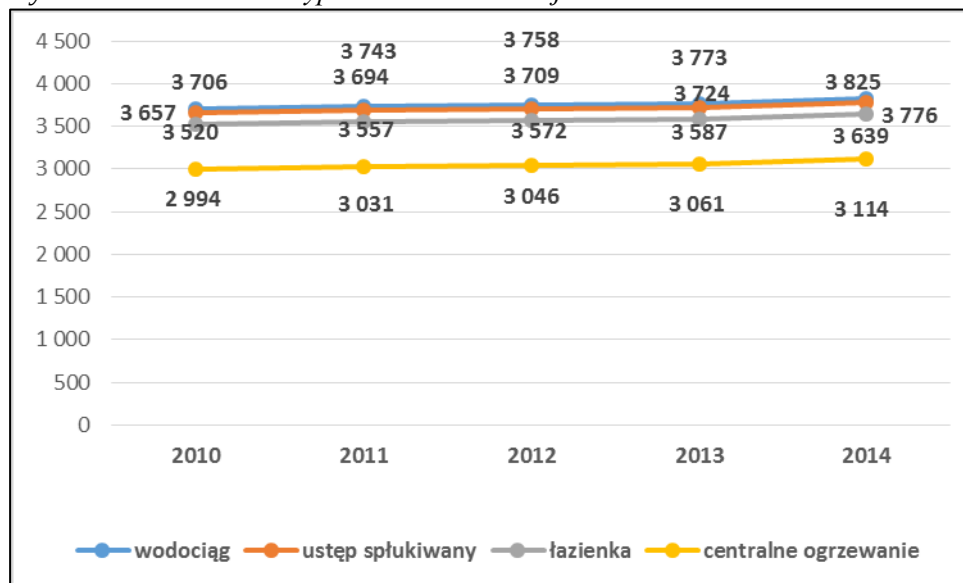
W roku 2014 w Nowym Mieście Lubawskim istniało 3 900 mieszkań. Najwięcej mieszkań (850 szt. – 21,79%) znajduje się w budynkach wybudowanych w latach 1945 – 1970. Łączna mieszkań w budynkach wybudowanych przed 1989 r. wyniosła 2 995.

Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosiła 72,6 m², natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę wynosiła 25,3 m². Wskaźnik dotyczący przeciętnej powierzchni jednego mieszkania w mieście jest wyższy od wartości tego wskaźnika dla województwa (67,9 m²), ale niższy od wartości dla powiatu nowomiejskiego (80,2 m²).

Według danych z 2010 roku ok 73% zasobów mieszkaniowych należy do osób fizycznych.

Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje (wodociąg, łazienka, centralne ogrzewanie) w ciągu ostatnich lat utrzymuje się na stałym poziomie, zarówno w mieście, jak i w powiecie nowomiejskim oraz województwie warmińsko-mazurskim.

Wykres 13. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno - sanitarne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych

W Nowym Mieście Lubawskim w wodociąg wyposażonych było 98,1% mieszkań (3825), w ustęp spłukiwany 97,79% (3 776), w łazienkę 93,3% (3 639), a w centralne ogrzewanie 79,8% (3 114).

Według informacji Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Nowym Mieście Lubawskim na terenie miasta w 2015 r. było się 20 budynków będących własnością Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie, w których znajdowało się 137 mieszkań, w tym 8 lokali socjalnych. 40% budynków komunalnych wymaga pełnej termomodernizacji.

3. Delimitacja obszaru rewitalizacji

3.1. Podstawy programowe i kryteria wyboru

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, rewitalizacja może być prowadzona wyłącznie na obszarze zdegradowanym, znajdującym się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występowania na nim ponadto **co najmniej jednego** z następujących negatywnych zjawisk:

- a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

„Obszar zdegradowany” „Wytyczne....” definiują jako obszar na którym zidentyfikowano stan kryzysowy według występowania powyższych zjawisk (w jednej lub w kilku z określonych powyżej sfer).

„Obszarem rewitalizacji” z kolei, jest to obszar obejmujący całość bądź część obszaru zdegradowanego ale taki, który cechuje się szczególną koncentracją zjawisk negatywnych.

„Wytyczne...” zakładają, że obszar rewitalizacji nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy oraz nie może być zamieszkanym przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Jak wynika z powyższych założeń Gmina przystępująca do rewitalizacji powinna:

- określić jakie negatywne zjawiska społeczne zachodzą na jej obszarze,
- określić obszary o szczególnej koncentracji zjawisk negatywnych,
- określić dodatkowo które z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej i/lub przestrzenno - funkcjonalnej zachodzą na wcześniej określonych obszarach o szczególnej koncentracji zjawisk negatywnych w sferze społecznej,
- określić mierniki i źródła danych dokumentujących stan kryzysowy na określonym obszarze,
- dokonać ostatecznej delimitacji na potrzeby rewitalizacji.

3.2. Określenie obszarów zdegradowanych i delimitacja obszaru rewitalizowanego

Na podstawie prac prowadzonych przez Komitet ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego, z udziałem między innymi urzędników odpowiedzialnych za infrastrukturę, środowisko, pracowników MOPS, MOSiR, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz w wyniku prowadzonych konsultacji społecznych, wstępnie wybrano potencjalne trzy obszary zdegradowane, które ze względu na istniejące problemy oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego powinny zostać objęte procesem rewitalizacji.

Po konsultacjach społecznych zakończonych 5.05.2016, obszary te powiększono i połączono w całość, co jest uzasadnione ze względów na kompleksowość celów rewitalizacyjnych i praktykę projektową.

3.3. Opis granic obszaru rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego

Przebieg granic:

Za miejsce początkowe opisywanego obszaru rewitalizacji przyjęto skrzyżowanie byłego toru kolejowego z ul. Kopernika, dalej granica obejmuje Park Miejski po jego obrysie, następnie przebiega wzdłuż zachodniej stronie byłej linii kolejowej aż do końca obrębu w północnej części miasta i wraca wschodnią stroną w kierunku cmentarza parafialnego. Dalej ciągnie się po północnym obrysie cmentarza biegnie w kierunku budynku Komendy Powiatowej Policji następnie skręca na skrzyżowaniu ul. Grunwaldzkiej z ulicą Działyńskich, biegnie wzdłuż drogi i skręca na skrzyżowaniu w kierunku północnym aż do ul. Tysiąclecia nr 2. Dalej przechodzi w linię prostej do nieruchomości położonej przy ul. Szkolnej 4, następnie przechodzi za budynkami tej ulicy w kierunku ul. Działyńskich aż do nieruchomości 10b. Przecina rzekę Drwęcę i przebiega wzdłuż ul. Piastowskiej z zachodniej strony do punktu załamania granicy w północnej części miasta ok. 1,25 km od skrzyżowania z ulicą Makuszyńskiego i wraca wschodnią stroną drogi gruntowej. Następnie od skrzyżowania przebiega środkiem ul. Piastowskiej do skrzyżowania z ul. Wojska Polskiego później biegnie

wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 538 w kierunku zachodnim obejmując nieruchomość przy ul. Wojska Polskiego 2, za budynkiem granica przebiega wzdłuż Drogi Krajowej nr 15 w kierunku południowym obejmując zakresem nieruchomości nr 9 i skręca za stadionem w kierunku rzeki Drwęcy. Następnie granica przebiega wzdłuż wschodniej linii brzegowej rzeki Drwęcy do mostu na DK15 i ciągnie się do skrzyżowania na ul. Mickiewicza z ul. Kościuszki, dalej skręca w południowo-zachodnią stronę między nieruchomościami przy ul. Mickiewicza numer „5a” a „5” i przebiega za zabudowaniami położonymi przy ul. Mickiewicza i biegnie w stronę Szpitala Powiatowego, następnie po wschodniej granicy terenu po kolejowego do skrzyżowania z ul. Kopernika - punktu początkowego.

Wykaz ulic objętych obszarem do rewitalizacji:

1. Rynek,
2. 19 Stycznia,
3. 3 Maja,
4. Wodna,
5. Kościelna,
6. Kazimierza Wielkiego,
7. Waryńskiego,
8. 7 Grudnia,
9. Wjazdowa
10. Okólna,
11. Norwida,
12. Daszyńskiego,
13. Nad Drwęcą,
14. Boczna,
15. Ogrodowa,
16. Sienkiewicza,
17. Kościuszki,
18. Wąska,
19. Działyńskich (część ulicy, posesje nr 1a, 1b, 2, 3, 3A, 3b, 3c, 4, 5, 6, 7, 7a, 10a, 10b, 13a, 16, 17, 17a),
20. Szkolna (część ulicy, posesje nr 1, 1a, 2, 3, 4, 7, 9),
21. Tysiąclecia (część ulicy posesja nr 2),
22. Grunwaldzka (od skrzyżowania z ul. 3-go Maja do skrzyżowania z ul. Działyńskich),
23. Mickiewicza (część ulicy, posesje nr 5, 5b, 6, 6A, 7, 8, 8a, 9, 11, 11B, 12, 13, 14),
24. Wojska Polskiego (część ulicy, posesje nr 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 13),
25. Jagiellońska (część ulicy, posesje nr 1, 1a, 2, 4, 6, 8, 8a, 9, 10, 12, 14, 16, 18, 20),
26. Piastowska (część ulicy, posesja nr 4a)

3.4. Analiza obszaru

Dla potwierdzenia wstępnych założeń dokonano szczegółowej analizy wskazanego obszaru na podstawie poniższych kryteriów społecznych:

- poziomu ubóstwa,
- poziomu bezrobocia,
- poziomu przestępczości,
- poziomu edukacji,
- poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Dodatkowo zgodnie z „Wytycznymi....” do dalszej analizy wybrano sferę gospodarczą, techniczną i przestrzenno- funkcjonalną.

Część analityczna dokonana została na podstawie danych z 2014 r. pochodzących z Urzędu Miejskiego, Starostwa Powiatowego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Komendy Powiatowej Policji, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowym Mieście Lubawskim.

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Tabela 11. Dane wyjściowe do wyznaczania obszaru zdegradowanego – sfera społeczna

Źródło danych	Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim					Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Mieście Lubawskim			Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim		Komenda Powiatowa Policji w Nowym Mieście Lubawskim	Miejskie Centrum Kultury	Starostwo Powiatowe w Nowym Mieście Lubawskim
	Liczba mieszkańców	Liczba osób w wieku 0-6	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba bezrobotnych z podstawowym wykształceniem	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie	Liczba mieszkańców w uczestników zajęć w MCK	Liczba aktywnych organizacji pozarządowych
Obszar delimitowany	2059	155	278	1381	245	170	132	60	224	499	53	43	7
Razem Gmina	11246	831	1299	7738	1378	679	481	147	704	1608	133	295	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z instytucji wskazanych w tabeli

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Tabela 12. Stan kryzysowy w sferze społeczne

Strefa społeczna											
Kryterium	Obciążenie demograficzna		Ubóstwo		Bezrobocie			Przestępczość	Edukacja	Udział w życiu publicznym i kulturalnym	
Wskaźniki	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców	Stosunek ludności w wieku nieprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Liczba korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek liczby interwencji dotyczących przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców	Procentowy udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w	Liczba mieszkań w uczestników zajęć w MCK na 1000 mieszkańców w
Obszar delimitowany	118,98	0,49	242	108,7	0,12	82,56	0,09	25,7	35,29	3,39	20,88
Razem Gmina	122,53	0,45	143	62,6	0,08	59,09	0,06	11,8	21,64	2,84	26,23
Wymagana wartość dla obszarów zdegradowanych	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	niższy od wskaźnika dla gminy	niższy od wskaźnika dla gminy
Potwierdzenie sytuacji kryzysowej TAK/ NIE	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK

Źródło: opracowanie własne

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Tabela 13. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – sfera gospodarcza, techniczna i funkcjonalno – przestrzenna.

Źródło danych	Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim	Starostwo Powiatowe w Nowym Mieście Lubawskim		Strony internetowe
	Liczba podmiotów gospodarczych	Liczba budynków	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 r.	Liczba przedszkoli
Obszar delimitowany	365	778	757	0
Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	764	4663	4403	2

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Stan kryzysowy w sferze gospodarczej, technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej.

	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Strefa przestrzenno - funkcjonalna
	Przedsiębiorczość lokalna	Zasoby budowlane	Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Udział budynków wybudowanych przed 1989 r. do ogólnej liczby budynków	Liczba przedszkoli na 1000 mieszkańców wieku 0-6 lat
Obszar delimitowany	0,17	0,97	0
Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	0,06	0,94	2
Wymagana wartość dla obszarów zdegradowanych	niższy od wskaźnika dla gminy	wyższy od wskaźnika dla gminy	niższy od wskaźnika dla gminy
Potwierdzenie sytuacji kryzysowej TAK/ NIE	NIE	TAK	TAK

Źródło: opracowanie własne

Delimitacja obszaru rewitalizacji

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Zgodnie z powyższymi zapisami wyznaczono obszar rewitalizacji obejmujący całość obszaru zdegradowanego o powierzchni 69 ha, co stanowi 6 % powierzchni gminy i zamieszkały przez 2059 osób, co stanowi 18,3% mieszkańców Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie.

POWIERZCHNIA OBSZARU REWITALIZACJI :

69 ha = 6% < 20%

LICZBA MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI :

2059 osób = 18,3% < 30%

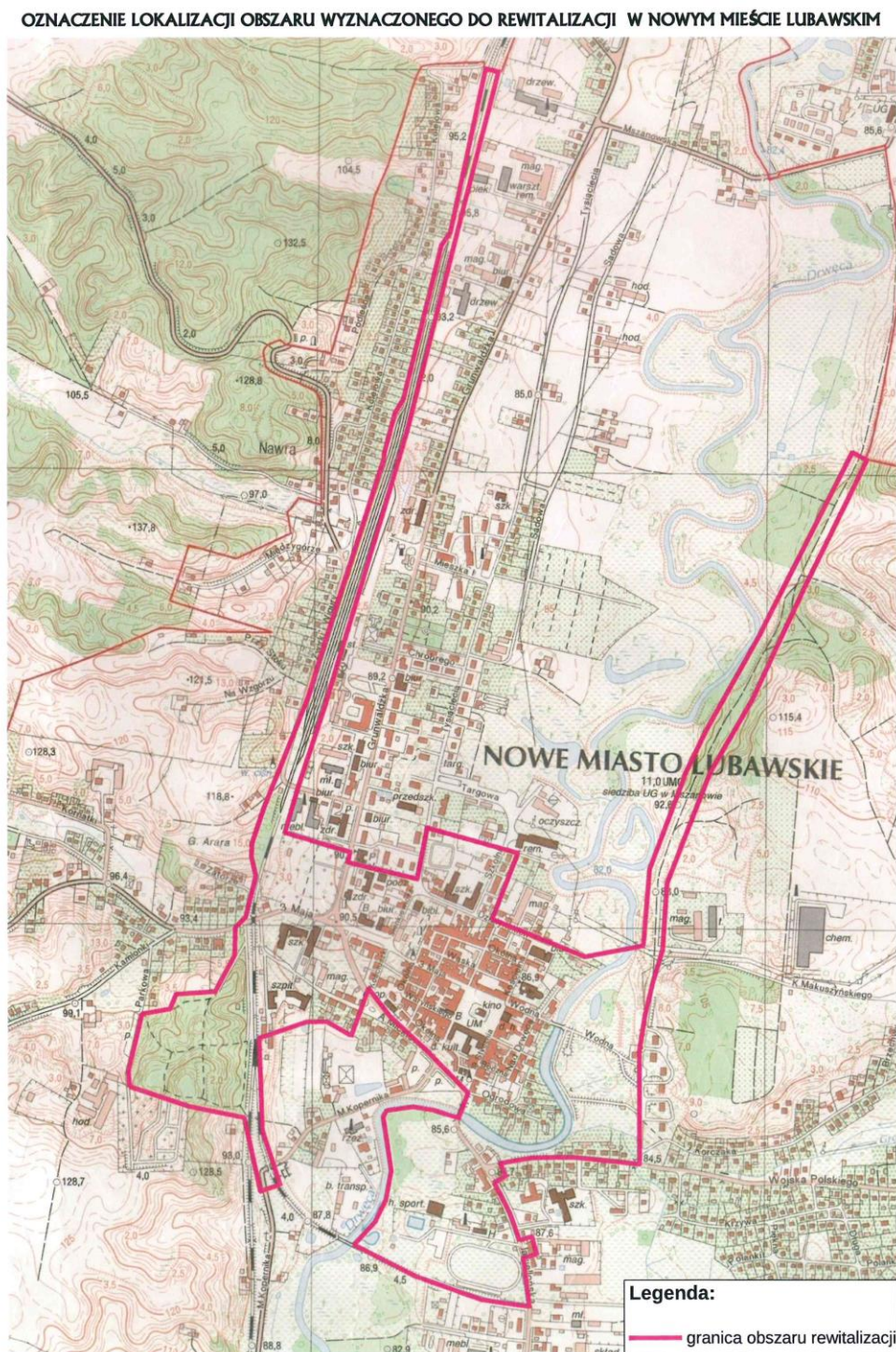
Obszar rewitalizacji spełnia pozostałe dwie przesłanki, tj. cechuje się koncentracją negatywnych zjawisk oraz ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Zaniechanie jakichkolwiek działań spowoduje zahamowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, pogłębienie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, dalszą degradację estetyki miasta, jak również pogorszenie jakości życia mieszkańców, pogorszenie stanu technicznego budynków w tym obiektów zabytkowych i o dużym znaczeniu społeczno-kulturowym.

3.5. Opis obszaru rewitalizacji

Omawiany obszar składa się z trzech zasadniczych części sąsiadujących ze sobą. Są to:

- teren historycznej zabudowy z zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym, obfitujący w zabytki architektury, stanowiący centrum miasta,
- obszar wzdłuż Drwęcy i teren MOSiR stanowiący istniejące i potencjalnie dogodne rejony do rekreacji i uprawiania sportów,
- Park Miejski i teren pokolejowy stanowiące istniejące i potencjalne tereny do rekreacji i uprawiania sportów.

Rysunek 2. Mapa Obszaru

Źródło: Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim

Uzasadnienie wyboru wyznaczonego obszaru

Zgodnie z Tabelą 12 na wyznaczonych obszarach występuje koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej, w szczególności ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, niskiego

poziomu edukacji, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego został spełniony dla Obszaru.

Pod względem przestrzenno-funkcjonalnym jest to najważniejszy obszar miasta, które pełni następujące funkcje:

1. administracyjną: Urząd Miejski, Starostwo Powiatowe, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Skarbowy, Sąd Rejonowy, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Powiatowa Policji, Państwowa Straż Pożarna, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Powiatowa Inspekcja Weterynaryjna;
2. społeczną:
 - służba zdrowia: Szpital Powiatowy;
 - oświata: Gimnazjum, Zespół Szkół im. C.K. Norwida, Szkoła Muzyczna I stopnia, Szkoła Podstawowa nr 1, Szkoła Podstawowa nr 2, Przedszkole Miejskie;
 - religia: kościół parafialny św. Tomasza Apostoła, cmentarz parafialny, cmentarz komunalny;
 - infrastruktura kulturalna: Miejska Biblioteka Publiczna, Miejski Dom Kultury, kino, muzeum, redakcja „Gazety Nowomiejskiej”;
 - sport i rekreacja: place zabaw, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, przyszkolne kompleksy sportowe;
3. usługową: banki, sklepy, Urząd Pocztowy, księgarnia, kwiaciarnie, apteki, punkty gastronomiczne, rzemiosło, informacja turystyczna.
4. mieszkaniową.

Problemy przestrzenno-funkcjonalne, jakie występują na tym terenie to:

1. brak wystarczającej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powoduje pogłębianie wykluczenia społecznego dzieci i młodzieży zamieszkałych na tym terenie,
2. niezadowalająca dostępność usług opieki nad dziećmi do lat 3,
3. zły stan techniczny infrastruktury publicznej,
4. niezadowalający stan techniczny części infrastruktury edukacyjnej,
5. niska jakość przestrzeni publicznej,
6. zły stan techniczny zabytków.

Na Obszarze znajduje się 40 obiektów zabytkowych, co stanowi 100% obiektów wpisanych do rejestru zabytków. W rejestrze zabytków znajduje się również średniowieczne założenie urbanistyczne, które w całości wchodzi w skład obszaru delimitowanego.

Ze względu na lokalizację Obszaru oraz funkcje jakie pełni, teren ten charakteryzuje się zanieczyszczeniem środowiska przede wszystkim dotyczącym:

1. zanieczyszczeniem powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów,
2. zanieczyszczeniem powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania węgla,
3. hałasem towarzyszącym w związku z dużym natężeniem komunikacyjnym,
4. niską efektywnością energetyczną budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Liczba mieszkańców badanego obszaru wyniosła w 2014 r. 2059, co stanowiło 18,3 % mieszkańców gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Na powyższym terenie zamieszkuje 20,32 % osób w wieku przedprodukcyjnym, 17,84% osób w wieku produkcyjnym oraz 17,77 % w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym/ liczby osób w wieku produkcyjnym) wynosi 0,49 i jest wyższy niż osiągnięty wskaźnik dla gminy, tj. 0,45.

Jednym z negatywnych zjawisk społecznych, jakie występowało na badanym terenie jest ubóstwo. Liczba rodzin zamieszkujących na Obszarze i korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2014 r. 224, co stanowiło 32 % ogólnej liczby rodzin (704) korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim. Natomiast liczba osób korzystających z pomocy społecznej wyniosła 499, co stanowiło 31% (1608 osób) łącznej liczby korzystającej z pomocy społecznej. Zgodnie z Tabelą 12 wskaźniki określające poziom ubóstwa, tj. liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru oraz udział rodzin korzystających z zasiłków pomocy społecznej w na 1000 mieszkańców na danym obszarze, są wyższe od średniej dla Gminy i tym samym kryterium zostało spełnione dla obszaru zdegradowanego.

Kolejnym negatywnym zjawiskiem jest bezrobocie. W 2014 r. teren Obszaru zamieszkiwało 170 osób bezrobotnych, co stanowiło 25 % ogólnej liczby bezrobotnych (679 osób) zamieszkujących w Nowym Mieście Lubawskim. Liczba osób długotrwale bezrobotnych¹³ wyniosła 132, co stanowiło 27,4 % ogólnej liczby długotrwale bezrobotnych w Nowym Mieście Lubawskim (481 osób). Dodatkowo stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze wynosił 9,55 %. Wyniki analizowanych wskaźników (Tabela 12) tj. liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców danego obszaru oraz stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze wskazują na występowanie stanu kryzysowego.

Zgodnie z danymi z 2014 r. otrzymanymi z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Mieście Lubawskim, liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim wyniosła 133. Z tej liczby 53 czyli 39,8% interwencji miało miejsce na obszarze delimitowanym. Zgodnie z Tabelą 12 wskaźnik określający poziom interwencji przeciw przemocy w rodzinie na obszarze delimitowanym jest znacząco wyższy od gminy i tym samym należy uznać, że analizowany obszar jest zdegradowany.

Kolejnym negatywnym zjawiskiem, jaki został zdiagnozowany na omawianym obszarze jest niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wskaźniki w ramach tego kryterium wskazują na niewielkie zaangażowanie kulturalne (Liczba mieszkańców uczestników zajęć w MCK wyniosła w 2015 r. 43 – 14,58% ogólnej liczby ludności uczestniczących w zajęciach w MCK). Uzyskane wyniki powyższych wskaźników (Tabela 12) kwalifikują Obszar I jako zdegradowany.

¹³ Osoba długotrwale bezrobotna – osoba poszukująca pracy powyżej 12 miesięcy

Ponadto zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, badano obszar w co najmniej jednej dodatkowej sferze. Do analizy wybrano sferę gospodarczą, techniczną i funkcjonalno-przestrzenną.

Zgodnie z Tabelą 12 poziom przedsiębiorczości mieszkańców Obszaru był wysoki. Na badanym terenie w 2015 r. zarejestrowanych było 365 z 778 (podmiotów gospodarczych wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na terenie gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. Wyliczone wskaźniki w ramach tego kryterium nie spełniły wymogów obszarów zdegradowanych.

Kolejne badane dodatkowe kryterium to poziom zasobów budowlanych. Na Obszarze znajduje się 778 budynków, co stanowi 16,6% wszystkich budynków w Nowym Mieście Lubawskim. Natomiast liczba budynków wybudowanych przed 1989 r. wynosi 757, czyli 97,3% wszystkich budynków na badanym terenie. Porównywalnie dla terenu całego miasta stosunek ten wynosi 94%.

Problemy w sferze technicznej są następujące:

1. wysoki stopień zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego infrastruktury,
2. niski poziom efektywności energetycznej budynków,
3. postępująca degradacja zabudowy mieszkaniowej wskutek braku środków finansowych.

Uzyskany wskaźnik *Udział budynków wybudowanych przed 1989 rokiem do ogólnej liczby budynków* jest wyższy od wyliczonego wskaźnika dla gminy i tym samym ukazuje niekorzystną sytuację w sferze technicznej na Obszarze.

Na terenie Obszaru nie funkcjonują przedszkola (na pozostałym obszarze Nowego Miasta Lubawskiego znajdują się dwa obiekty przedszkolne), co ukazuje niekorzystną sytuację w zapewnieniu opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym. Tym samym w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej został spełniony wymóg obszaru zdegradowanego.

Obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju całego miasta, ponieważ zlokalizowanych jest na tym terenie wiele obiektów użyteczności publicznej, świadczące różnorodne usługi na rzecz mieszkańców.

Dodatkowo należy podkreślić potencjał wewnątrz Obszaru, na którym znajdują się zasoby dziedzictwa kulturowego, przez co teren pełni funkcję kulturową i turystyczną o potencjalnym zasięgu regionalnym. Na analizowanym obszarze organizowane są wydarzenia kulturalno-artystyczne, wydarzenia patriotyczne.

Analizując powyższe kryteria należy przyjąć Obszar jako teren, na którym koncertują się negatywne zjawiska i powinien zostać objęty procesami rewitalizacyjnymi.

Potrzeba rewitalizacji:

- występowanie na obszarze problemu rodzin dysfunkcyjnych,
- konieczność ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocia, ubóstwa, przestępczości),

- stworzenie warunków do dalszego rozwoju działalności społecznej, kulturalnej, artystycznej, edukacyjnej,
- poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców,
- stworzenie warunków do aktywnego wypoczynku, uprawiania sportów i rekreacji.

W celu określenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dla obszaru rewitalizacji zastosowano analizę SWOT. To podstawowe narzędzie analityczne pozwala na czytelne zobrazowanie potencjału obszaru, najistotniejszych sfer problematycznych oraz zewnętrznych możliwych uwarunkowań w postaci szans i zagrożeń dla procesu rewitalizacji.

Tabela 15. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- duża ilość zabytków, w tym o dużej wartości kulturowej i artystycznej i zabytkowy układ urbanistyczny - atrakcyjność turystyczna miasta w tym rzeka Drwęca położenie przy ważnym szlaku komunikacyjnym Olsztyn - Toruń - Poznań centrum miasta, o wielu funkcjach - obiekty pełniące rolę ośrodków kultury (MCK, kino, muzeum) i duże zainteresowanie mieszkańców przedstawianą ofertą - rynek jako przestrzeń publiczna będąca przedmiotem tożsamości miasta - żywa tradycja patriotyczna, aktywność obywatelska - uporządkowany stan dróg i infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej - siedziba UM, Starostwa w obszarze rewitalizowanym - otoczenie miasta, przyroda i pobliskie atrakcje wypoczynkowo – turystyczne	- stan bezrobocia w tym długotrwałego - dysfunkcja rodzin - ubóstwo - zły stan techniczny zabytków i pozostałych obiektów - zawieszona działalność kina i muzeum - niezagospodarowane brzegi Drwęcy, miasto „odsunięte” od rzeki - zdegradowany, niewykorzystany teren kolejowy
SZANSE	ZAGROŻENIA
- środki zewnętrzne i wewnętrzne pozwalające na kompleksową rewitalizację do 2023 r. - podjęte działania wyraźnie zmniejszają negatywne zjawiska w sferze społecznej - znaczący wzrost ruchu turystycznego	- zwiększanie się natężenia negatywnych zjawisk w sferze społecznej (dysfunkcja rodzin, bezrobocie, ubóstwo itd.) - niewystarczające środki zewnętrzne i wewnętrzne pozwalające na rewitalizację - konieczność ponoszenia proporcjonalnie większych nakładów na remonty i utrzymanie zabytków - słaby ruch turystyczny

4. Wizja i cele rewitalizacji

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy w sferach analizowanych w Rozdziale 2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych zdefiniowano na potrzeby niniejszego programu wizję, cel główny, cele szczegółowe oraz kierunki działań procesów rewitalizacyjnych.

Wizja Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie

Nowe Miasto Lubawskie w 2024 roku będzie miastem dobrego życia dzięki zintegrowanym rodzinom i aktywnym mieszkańcom. Zrewitalizowany obszar to przestrzeń działalności społecznej, publicznej, kulturalnej, rekreacyjnej i gospodarczej, dzięki czemu jakość życia rodzin systematycznie wzrasta.

Nadrzędnym celem opisanych działań rewitalizacyjnych jest: **lepszą jakość życia rodzin, walka z ubóstwem i wspieranie włączenia społecznego całej społeczności zamieszkującej obszar problemowy.**

Ponadto określono cele szczegółowe:

1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta

- 1.1. Kompleksowe wsparcie dysfunkcyjnych rodzin zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym;
- 1.2. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 1.3. Integracja społeczna rodzin dysfunkcyjnych, osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta;
- 1.4. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców;
- 1.5. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców;
- 1.6. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje;
- 1.7. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie.

2. Stworzenie warunków dla przeprowadzenia procesu rewitalizacji;

- 2.1. Wdrożenie kompleksowej koncepcji służącej ukierunkowanemu rozwojowi całego przedmiotowego obszaru;
- 2.2. Stworzenie efektywnego systemu zarządzania w celu realizacji procesu rewitalizacji.

3. Ochrona dziedzictwa kulturowego:

- 3.1. Zabezpieczenie i ochrona zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego.

4. Poprawa jakości środowiska naturalnego:

- 4.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków;
- 4.2. Poprawa świadomości ekologicznej i proekologicznych postaw mieszkańców;

4.3. Promowanie ekologicznych środków komunikacji.

5. Wzmocnienie lokalnej gospodarki:

- 5.1. Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju funkcji handlowo-usługowych;
- 5.2. Poprawa warunków dla rozwoju turystyki, lokalnego handlu detalicznego i gastronomii poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej;
- 5.3. Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających rozwój spółdzielni socjalnych, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej:

- 6.1. Przewyciężenie występującego na obszarze „stanu kryzysowego” poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych;
- 6.2. Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne;
- 6.3. Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców;
- 6.4. Zwiększenie spójności społecznej poprzez eliminowanie ubóstwa;
- 6.5. Ograniczanie nierówności społecznych, zwiększenie zatrudnienia i integracji społecznej;
- 6.6. Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup marginalizowanych, a przez to zwiększanie kreatywności mieszkańców, ich zdolności do innowacji;
- 6.7. Rozwój zdolności adaptacyjnych w kontaktach społecznych i gospodarczych, poprzez odpowiedni system opiekuńczy i edukacyjny oraz mobilizację i aktywizację ludności obszarów zdegradowanych;
- 6.8. Wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy;
- 6.9. Modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej;
- 6.10. Zachowanie i rewitalizacja budynków oraz obiektów o walorach historycznych, kulturowych, architektonicznych i urbanistycznych;
- 6.11. Poprawa bezpieczeństwa i zmniejszenie przestępczości;
- 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych;
- 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów;
- 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta;
- 6.15. Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych;
- 6.16. Rewitalizacja i modernizacja ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych;
- 6.17. Rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej.

7. Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej:

- 7.1. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym;
- 7.2. Wspieranie zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego i zgodnego współistnienia funkcji użytkowych obszaru jako miejsca zamieszkania i pracy;
- 7.3. Poprawa jakości obiektów mieszkalnych oraz otoczenia mieszkaniowego.

8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury:

- 8.1. Rewitalizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą;
- 8.2. Dostosowanie ich wyposażenia do nowoczesnych standardów;
- 8.3. Wspieranie współpracy między podmiotami edukacyjnymi a podmiotami gospodarczymi poprzez transfer wiedzy i doświadczeń;
- 8.4. Dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży;
- 8.5. Wspieranie i animowanie inicjatyw służących wzmacnianiu kompetencji społecznych i zawodowych, dzięki którym mieszkańcy będą mogli stać się bardziej konkurencyjni na rynku pracy.

9. Poprawa infrastruktury socjalnej:

- 9.1. Wzmocnienie i poprawa oferty wypoczynkowej dzięki modernizacji obiektów i terenów sportowo-rekreacyjnych;
- 9.2. Poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz całych rodzin;
- 9.3. Modernizacja i rozbudowa oferty placówek i obiektów użyteczności publicznej;

10. Tworzenie i wspieranie sieci społecznych:

- 10.1. Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu;
- 10.2. Wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- 10.3. Tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców (tworzenie programów, wspieranie inicjatyw, organizacja imprez i uroczystości itp.).

Wizja obszaru po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych

1. Obszar społeczny

W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostaną ograniczone negatywne zjawiska społeczne wynikające m.in. z bezrobocia i ubóstwa. Działania będą skierowane na eliminację sytuacji sprzyjających powstawaniu destrukcji i patologii w rodzinie, integrację mieszkańców, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, działania skierowane do dzieci i młodzieży. Zostaną osiągnięte trwałe efekty związane z prowadzoną na szeroką skalę

integracją społeczną „grup problemowych“ oraz likwidacją dyskryminacji i wykluczeń społecznych. Efekty działań to:

- eliminacja dysfunkcji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej
- poprawa aktywności społecznej rodzin i ogółu mieszkańców,
- wzrost inicjatyw społecznych,
- wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców,
- spadek bezrobocia,
- poprawa integracji osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawa dostępności do usług społecznych.

Partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego pozwoli na animowanie dialogu publicznego i kreowanie postaw obywatelskich. Współpraca interesariuszy zaangażowanych w rewitalizację oraz społeczne skutki działań rewitalizacyjnych będą składową w realizacji **priorytetu strategicznego regionu Otwarte Społeczeństwo**.¹⁴

2. Obszar gospodarczy

Efektem przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych będzie rozwój przedsiębiorczości lokalnej oraz tworzenie nowych miejsc pracy i tym samym zmniejszenie bezrobocia. Wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców zostanie osiągnięty poprzez zwiększenie ich kwalifikacji oraz poprawę jakości kształcenia.

Dzięki rewitalizacji i modernizacji przestrzeni publicznej miasta, wzrosną jej walory i zwiększy się jej atrakcyjność dla turystów i mieszkańców. Ponadto poprawie ulegną warunki dla lokalizacji funkcji handlowych, usługowych i kulturalnych. W konsekwencji można liczyć się z trwałym wzmocnieniem lokalnej gospodarki.

Ożywienie gospodarcze na terenach rewitalizowanych będzie składową w realizacji **priorytetu strategicznego regionu Konkurencyjna Gospodarka**.¹⁵ Natomiast współpraca Nowego Miasta Lubawskiego z pozostałymi miastami Międzynarodowego Stowarzyszenia Cittaslow przyniesie pozytywny efekt dając tym samym impuls do dalszego rozwoju sieci i popularyzacji idei zrównoważonego rozwoju, co będzie składową w realizacji **priorytetu strategicznego regionu Nowoczesne Sieci**.¹⁶

3. Obszar przestrzenno-funkcjonalny

W wyniku zrealizowanych działań rewitalizacyjnych nastąpi poprawa dostępności i jakości infrastruktury publicznej dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego, jak również dla pozostałych mieszkańców Nowego Miasta Lubawskiego. Przeprowadzone interwencje przyczynią się również do rozszerzenia oferty kulturalnej i wzmocnią tożsamość lokalną społeczeństwa. Realizacja działań rewitalizacyjnych poprawi stan zagospodarowania i estetyki przestrzennej miasta oraz zwiększy jego atrakcyjność turystyczną.

¹⁴ Priorytet Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

¹⁵ j.w.

¹⁶ j.w.

Rewitalizacja przestrzeni publicznych będzie stanowić pozytywny sygnał dla prywatnych właścicieli usytuowanych na obszarach rewitalizacyjnych i da impuls dla kolejnych inwestycji. Profesjonalna realizacja projektów wywoła u lokalnej społeczności pozytywne nastawienie do kwestii rewitalizacji i stworzy sprzyjającą atmosferę dla jej dalszego wdrażania. W efekcie realizacji przedsięwzięć nastąpi wyraźna poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji, mająca bezpośredni wpływ na zmiany na obszarach sąsiadujących.

4. Obszar środowiskowy

W wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych nastąpi poprawa środowiska naturalnego. Efektem realizacji kompleksowego remontu budynków będzie zwiększenie wydajności energetycznej budynków i tym samym poprawi się stan powietrza atmosferycznego. Proekologiczne podejście do rewitalizacji będzie bezpośrednio oddziaływać pozytywnie na warunki życia lokalnej społeczności i na atrakcyjność obszaru dla turystów i inwestorów.

5. Obszar techniczny

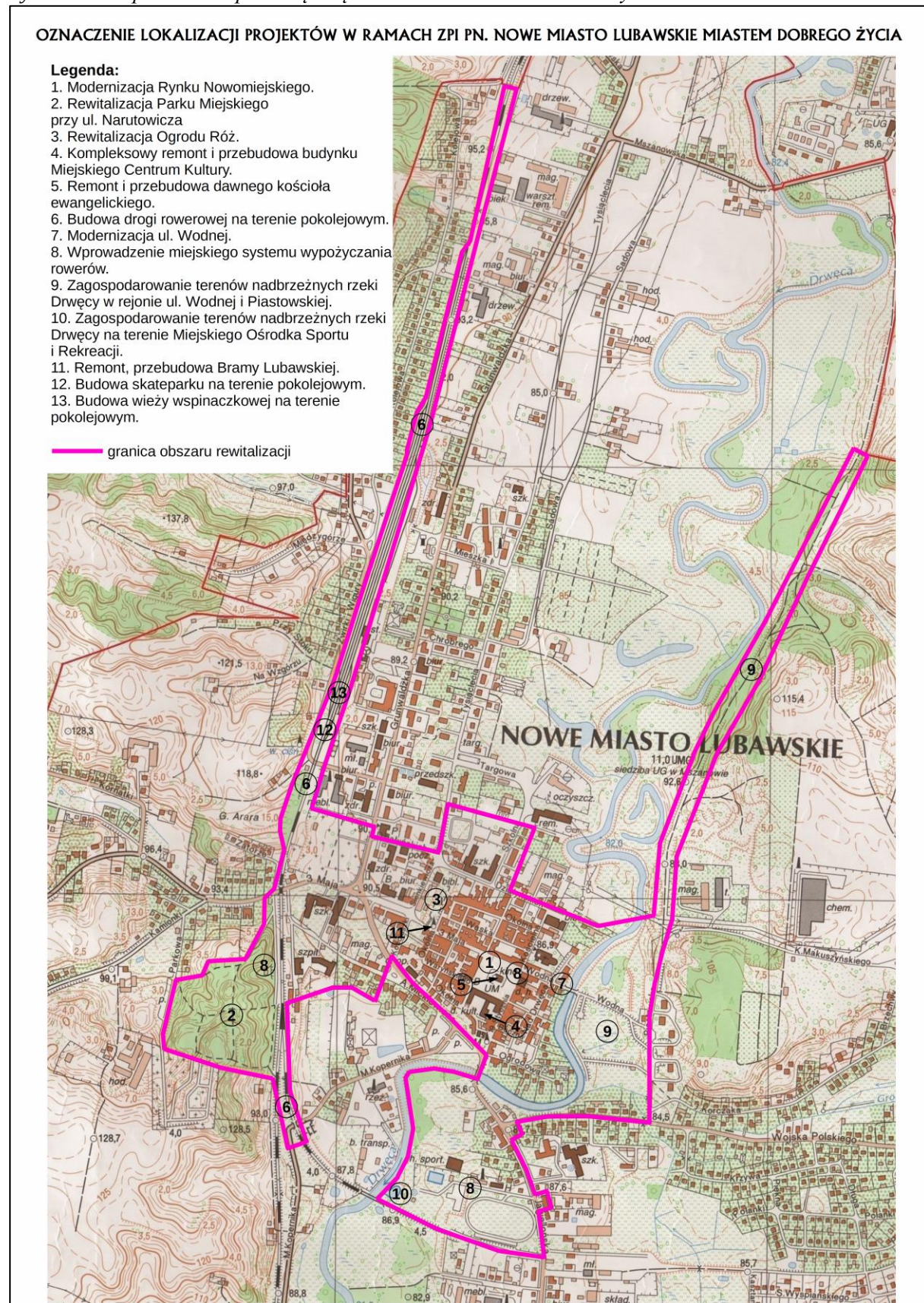
Działania modernizujące ul. Rynek zakładają wymianę sieci kanalizacji deszczowej i wodociągowej, oświetlenia i zbudowania nowych nawierzchni. Rewitalizacja pozostałych obszarów publicznych zakłada budowę ciągów komunikacyjnych o utwardzonych powierzchniach, dróg dojazdowych, oświetlenia, małej architektury. Remont budynków znacząco podniesie ich stan techniczny i wyposażenie.

5. Wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zasadniczym celem działań Programu Rewitalizacji jest ożywienie gospodarcze i społeczne, a także zwiększenie potencjału turystycznego i kulturalnego, w tym nadanie obiektom i terenom zdegradowanym nowych funkcji społecznych (w tym kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych) oraz gospodarczych, a także powiązane z nimi i przeprowadzane w tym samym czasie: rozwiązywanie problemów społecznych oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenów rewitalizowanych. Oznacza to, iż projekty realizowane w ramach LPR powinny przyczyniać się do tworzenia miejsc pracy oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Rysunek 3. Zaplanowane przedsięwzięcia na obszarze rewitalizowanym

Źródło: Urząd Miejski w Nowym Mieście Lubawskim

Wykaz podstawowych przedsięwzięć

Nazwa zintegrowanego przedsięwzięcia:

Nowe Miasto Lubawskie miastem dobrego życia dzięki aktywnym mieszkańcom i rodzinom.

Opis tła i planowanych przedsięwzięć ZPI.

Znaczna część mieszkańców przedmiotowego obszaru nie potrafi odnaleźć się w realiach dzisiejszej rzeczywistości, co przekłada na wysoki wskaźnik bezrobocia, niski poziom zamożności oraz brak motywacji do podejmowania działań mających na celu poprawę jakości życia.

Jest grupa osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, którym brakuje zapobiegliwości, aspiracji edukacyjnych, którzy posiadają skłonności przestępcze i patologiczne.

Osoby wykluczone mają ograniczony dostęp do pewnych sfer życia społecznego oraz samorealizacji. W grupie największego ryzyka znajdują się dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych, bezrobotni, bezdomni, osoby starsze, matki samotnie wychowujące dzieci, osoby o niskich kwalifikacjach, niepełnosprawni i chorzy.

Wśród działań, które mają istotny wpływ na poziom spójności społecznej można wymienić m.in.: pobudzanie wzrostu gospodarczego, tworzenie nowych miejsc pracy.

W walce z wykluczeniem potrzebne są również działania mające na celu aktywizację i integrację społeczeństwa.

Z uwagi na złożoność problemów, które dotyczą poszczególne osoby i całe grupy marginalizowane, coraz ważniejsza staje się kompleksowa pomoc, polegająca na udzieleniu wsparcia wielowymiarowego, które nie koncentruje się wyłącznie na przywróceniu osoby wykluczonej społecznie do życia zawodowego, ale przede wszystkim na ponownym włączeniu jej do życia społecznego. Wsparcie łączące zarówno reintegrację społeczną, jak i uzyskanie zatrudnienia, jest dużo bardziej efektywne i trwałe. Aktywną integrację należy postrzegać jako nasze aktywne podejście proponujące wiele rozmaitych i nieszablonowych działań, obejmujących całokształt potencjału człowieka, a nie wyłącznie kwestię zatrudnienia.

Dla rozwoju kapitału ludzkiego ważne jest budowanie kompetencji poprzez edukację, ale równie ważne budowanie motywacji np. poprzez kontakt z kulturą. W czasach bardzo szybkiego dewaluowania się nabytej wiedzy coraz ważniejsza jest ta część kapitału ludzkiego, na którą składają się osobiste aspiracje, motywacja do wytrwałości, wiara we własne siły, wreszcie – ciekawość poznawcza. To od tej (motywacyjnej) części kapitału ludzkiego zależy, czy będziemy chcieli i umieli stale aktualizować jego część kompetencyjną. Dobra polityka kulturalna jest obszarem, który pomaga osobom wykluczonym społecznie w budowaniu poczucia sensowności własnego życia.

W obszarze rewitalizowanym często spotykanym zjawiskiem jest dysfunkcjonalność rodzin wynikająca z alkoholizmu, ubóstwa, rozpadu rodziny przez rozwód, nieporadności życiowej rodziców, oraz ich niskich kwalifikacji ogólnych i etycznych.

Jeśli funkcjonowanie rodzin i ich kondycja pogarsza się, odbija się to ujemnie na funkcjonowaniu i losach jednostki społeczeństwa.

Niewłaściwe funkcjonowanie rodziny powoduje najczęściej deformację procesu wychowania i socjalizacji dzieci i młodzieży. Skutkiem tego są m.in. przestępstwa przeciw rodzinie, wzrost liczby nieletnich zażywających narkotyki, liczba młodzieży skazanej za przestępstwa i próbującej dokonać samobójstwa.

Istnieje potrzeba przeciwdziałania sytuacjom sprzyjającym powstawaniu dysfunkcji i patologii w rodzinie. Formy pomocy powinny być skierowane do dorosłych członków rodziny w celu rozwiązywania istniejących problemów i prowadzenia działań profilaktycznych. Ważna jest również pomoc rodzinie w sprawowaniu opieki oraz wychowaniu dzieci i młodzieży. Należy podejmować działania mające na celu pomoc w rozwoju osobowościowym dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, aby w przyszłości mogły samodzielnie i prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie.

Dużym problemem na obszarze rewitalizowanym jest bardzo ograniczona oferta zajęć skierowanych do dzieci i młodzieży. Powszechne jest spędzanie wolnego czasu przez młodzież poza opieką dorosłych i w sposób pozbawiony przez nich kontroli, niekreatywne przebywanie w godzinach wieczornych i nocnych poza domem, eksperymentowanie przez młodzież z substancjami psychoaktywnymi, czy dowartościowywanie się poprzez niszczenie mienia publicznego.

Jedynie niewielka liczba młodzieży korzysta z oferty różnego rodzaju zajęć pozalekcyjnych.

Właściwe zagospodarowanie czasu wolnego młodych ludzi jest niezmiennie istotne zarówno dla rozwoju jednostki, jak i dla rozwoju społecznego. Aktywne i twórcze spędzanie czasu wolnego, wymaga jednak właściwego przygotowania, polegającego na kształtowaniu określonych umiejętności i nawyków, pobudzaniu zainteresowań i wdrażaniu do określonego stylu życia.

W ramach niniejszego ZPI planowane są działania obejmujące mieszkańców zdegradowanych obszarów, których celem jest zminimalizowanie negatywnych skutków występujących problemów społecznych poprzez aktywizację społeczną i zawodową społeczności wykluczonej, przywrócenie osłabionych lub nieistniejących więzi społecznych, odbudowę tożsamości lokalnej.

W ramach niniejszego ZPI planowane są działania, których celem jest kompleksowe wsparcie dysfunkcyjnych rodzin zamieszkanych na obszarze rewitalizowanym poprzez:

- realizację zintegrowanych usług aktywizacyjno-integracyjnych na podstawie indywidualnej diagnozy rodziny,
- realizację usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym.

Celem planowanego wsparcia będzie wyeliminowanie dysfunkcji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, aktywniejszy udział rodzin w życiu społecznym oraz powrót na rynek pracy. Działania te będą stanowiły element profilaktyki pomagającej przeciwdziałać zjawisku dziedziczenia biedy.

Dla osiągnięcia tych celów planowana jest organizacja przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w NML w szczególności następujących działań:

- poradnictwo rodzinne,
- zajęcia edukacyjne,
- asystent rodzinny,
- terapie psychologiczne,

- grupy wsparcia i kluby,
- usługi opiekuńcze,
- wyjazdy rodzinne,
- wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji,
- rodzinne pikniki,
- wspieranie rodzin w ich środowiskach, w szczególności poprzez usługi streetworkera i animatora.

Realizacja tych działań planowana jest w oparciu o następujące obiekty i obszary:

- teren nowomiejskiego rynku,
- teren zieleni w dawnej fosie pn. Ogród Róż przy ul. 3-go Maja,
- Park Miejski przy ul. Narutowicza,
- budynek Miejskiego Centrum Kultury przy ul. 19-go Stycznia,
- budynek dawnego kościoła ewangelickiego przy ul. Rynek,
- tereny po zlikwidowanej linii kolejowej relacji Brodnica-Iława (projekt na liście rezerwowej)
- nadbrzeże Drwęcy na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (projekt na liście rezerwowej)
- nabrzeże Drwęcy w okolicach ul. Wodnej i Piastowskiej (projekt na liście rezerwowej).

Projekt przewiduje odnowienie infrastruktury rynku nowomiejskiego z dostosowaniem w kierunku pełnienia nowych funkcji społecznych, tj. częściowe wyłączenie z ruchu pojazdów silnikowych, tereny przeznaczone pod ogródki gastronomiczne, infrastruktura wypoczynkowa. Teren ten posiada dużą wartość historyczną, objęty jest ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków oraz zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Część przestrzeni rynku stanowią nawierzchnie jezdni i chodników, które obecnie znajdują się złym stanie techniczno-estetycznym. Odnowienie tych nawierzchni przyczyni się do poprawy dostępności do centrum miasta, a także do innego obiektu podlegającego rewitalizacji tj. dawnego kościoła ewangelickiego pełniącego ważne funkcje kulturalne (sala widowiskowo-kinowa, muzeum, centrum informacji turystycznej). W ramach zadania przewiduje się również odnowienie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, oświetlenia ulicznego, wprowadzenie elementów małej architektury oraz utworzenie terenów zieleni. Przedsięwzięcie będzie uwzględniało konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Nadanie tej przestrzeni publicznej nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych będzie miało znaczący wpływ na podniesienie atrakcyjności turystycznej Nowego Miasta Lubawskiego.

W związku z rewitalizacją inwestycyjną przestrzeni rynku nowomiejskiego, w kierunku poprawy warunków do prowadzenia działalności gospodarczej opartej o branże gastronomiczną i turystyczną, przewiduje się również powstanie nowych miejsc pracy.

Odnowiona przestrzeń nowomiejskiego rynku pozwoli również na organizację jarmarków wyrobów lokalnych oraz wydarzeń artystycznych dzięki którym wykorzystane zostaną nabyte przez osoby objęte wsparciem kompetencje i umiejętności.

Nowe zagospodarowanie nowomiejskiego rynku stworzy warunki do organizacji obchodów lokalnych uroczystości patriotycznych, które będą budowały poczucie tożsamości lokalnej oraz kształtowały patriotyczne postawy życiowe.

Odnowiona przestrzeń nowomiejskiego rynku pozwoli również na organizację działań wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym m.in. wydarzenia artystyczne, uroczystości patriotyczne, których efektem będzie budowanie poczucia więzi społecznej oraz tożsamości lokalnej. Odnowiona przestrzeń rynku będzie również doskonałym miejscem do organizacji wydarzeń przez rodziny objęte wsparciem np. wystawy, jarmarki, na których będzie możliwość zaprezentowania umiejętności nabytych podczas zajęć i warsztatów.

W ramach niniejszego projektu zintegrowanego planowane są również inne działania inwestycyjne mające na celu nadanie nowej jakości wizualnej i funkcjonalnej obecnie zdegradowanym przestrzeniom publicznym. Nowe tereny wypoczynkowe i rekreacyjne wpłyną poprawę warunków życia mieszkańców miasta zgodnie z ideą miast sieci Cittaslow.

Wymienione tereny ze względu na lokalizację, oraz znaczne walory estetyczno-widokowe posiadają duży potencjał do wykorzystania rekreacyjnego. Park Miejski oraz Ogród Róż posiadają bogatą przeszłość historyczną. W szczególności w okresie międzywojennym pełniły funkcję rekreacyjno-wypoczynkową przyciągając każdego dnia społeczeństwo Nowego Miasta Lubawskiego. Obecnie z uwagi na brak odpowiedniej infrastruktury są wykorzystywane przez mieszkańców obszaru rewitalizowanego sporadycznie.

Są również tylko sporadycznie odwiedzane przez przybywających do Nowego Miasta Lubawskiego turystów.

Na terenie Parku Miejskiego planowana jest budowa ciągów komunikacyjnych utwardzonych, budowa oświetlenia ciągów komunikacyjnych, przygotowanie miejsca pod punkt gastronomiczny w zakresie niwelowania terenu, budowy drogi dojazdowej, sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej, budowa siłowni terenowej, budowa toru rowerowego, budowa punktu widokowego, budowa drewnianych wiat rekreacyjnych, obiektów rozrywki aktywnej, interaktywnych atrakcji dla dzieci, montaż plenerowych stołów do tenisa stołowego i gry w szachy, montaż koszy i ławek, montaż systemu monitoringu wizyjnego.

Na terenie Ogrodu Róż planowane jest utwardzenie ciągów komunikacyjnych, odnowienie terenów zagospodarowanych zielenią, odnowienie ogrodzeń, wymiana i doposażenie w ławki i kosze jak również budowa fontanny i przystosowanie przestrzeni i zakup wyposażenia na potrzeby organizacji letnich koncertów muzycznych (obecnie brakuje takiego obiektu na terenie miasta).

Przedsięwzięcie będzie uwzględniało konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Odnowione przestrzenie publiczne przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy związanych z utrzymywaniem porządku i stanu technicznego, a także organizacja aktywności fizycznej.

Wprowadzenie nowej infrastruktury na tych terenach umożliwi realizację usług w zakresie animacji lokalnej mającej na celu wzrost kompetencji społecznych.

Realizacja prac rewitalizacyjnych oraz konieczność utrzymywania odnowionych terenów, da możliwość korzystania z nabytych w ramach projektu kompetencji zawodowych.

Nadanie tym przestrzeniom publicznych nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych będzie miało znaczący wpływ na podniesienie atrakcyjności turystycznej Nowego Miasta Lubawskiego.

Wprowadzenie nowej infrastruktury na tych terenach umożliwi realizację usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym tj. wspólne działania na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji, rodzinne pikniki. Działania te będą kształtować postawę zaangażowania społecznego i chęć działania na rzecz wspólnego dobra. Wprowadzenie nowej infrastruktury na tych terenach umożliwi realizację działań w zakresie aktywności fizycznej (zajęcia prowadzone przez animatora). Będą one stanowiły dla członków rodzin objętych wsparciem znaczną pomoc w wychodzeniu z nałogów, budowania poczucia własnej wartości, oraz osiągnięciu lepszej pozycji społecznej.

Na początku 2015 roku gmina przejęła dawne tereny kolejowe. Obecnie teren ten jest nieużytkowany i niezagospodarowany, a ponadto ze względów wizualnych tworzy negatywny obraz miasta. Na tym terenie planowana jest budowa dwukierunkowej drogi rowerowej z kostki betonowej o szerokości 3 m i długości ok. 3 km, budowa oświetlenia drogowego, budowa infrastruktury towarzyszącej o charakterze rekreacyjnym tj. miejsca postojowe, tereny zieleni, plac zabaw.

Nowe zagospodarowanie dawnych terenów kolejowych umożliwi realizację działań mających na celu aktywizację społeczną przede wszystkim poprzez organizację wydarzeń integracyjnych oraz zajęć mobilizujących uczestników do aktywności fizycznej na wolnym powietrzu. Działania te będą realizowane również przez animatorów.

Przedsięwzięcie będzie uwzględniało konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Odnowione przestrzenie publiczne przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy związanych z utrzymywaniem porządku i stanu technicznego, a także organizacją aktywności fizycznej.

Nadanie tej przestrzeni publicznej nowych walorów funkcjonalnych i estetycznych będzie miało znaczący wpływ na podniesienie atrakcyjności turystycznej Nowego Miasta Lubawskiego.

Nowe zagospodarowanie dawnych terenów kolejowych pozwoli na poszerzenie usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym oraz działań w zakresie aktywności fizycznej.

Elementem wpływającym na dalszą poprawę komunikacyjną pomiędzy obszarami rewitalizowanymi jest budowa 3 punktów wypożyczania rowerów tj. w Parku Miejskim w sąsiedztwie w/w drogi rowerowej, na rynku nowomiejskim, na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Dzięki możliwości bezpłatnego wypożyczania rowerów osoby biorące udział w projektach z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej będą mogły łatwiej i szybciej przemieszczać się pomiędzy poszczególnymi obszarami podlegającymi rewitalizacji.

Przedsięwzięcie będzie uwzględniało konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Realizacja tego przedsięwzięcia wiąże się z powstaniem nowych miejsc pracy.

Planowane jest również odnowienie ciągu komunikacyjnego prowadzącego z nowomiejskiego rynku na tereny rekreacyjne przy w/w rzece. Ulica Wodna łączy miejsce

zamieszkania wymagającej wsparcia grupy społecznej, z miejscem które ma służyć do wypoczynku. Ulica ta znajduje się w bardzo złym stanie technicznym i wizualnym, nawierzchnie charakteryzują się znacznym stopniem zużycia, są bardzo nierówne i posiadają liczne ubytki, tym samym nie zapewniają odpowiednich warunków bezpieczeństwa. Dodatkowo ulica znajduje się w strefie A, dlatego wymaga przebudowy mającej na celu przywrócenie historycznego wyglądu. W ramach projektu planowane jest wykonanie nowej nawierzchni jezdni i chodników (długość ulicy ok. 100 mb), wymiana kanalizacji deszczowej o długości ok. 100 mb, wymiana oświetlenia drogowego na odcinku ok. 100 mb.

Przedsięwzięcie będzie uwzględniało konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Odnowione przestrzenie publiczne przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy związanych z utrzymywaniem porządku i stanu technicznego.

Odnowienie ulicy przylegającej nowomiejskiego rynku, stanowiącej element historycznego założenia urbanistycznego, oraz prowadzącej do atrakcyjnych terenów nadbrzeżnych rzeki Drwęcy będzie miało znaczący wpływ na podniesienie atrakcyjności turystycznej Nowego Miasta Lubawskiego.

W ramach ZPI planowana jest modernizacja budynku Miejskiego Centrum Kultury oraz dawnego kościoła ewangelickiego, w celu poprawy stanu technicznego i funkcjonalnego niniejszych obiektów.

Wymienione obiekty budowlane znajdują się obecnie w słabym stanie technicznym zatem wymagają przeprowadzenia prac w zakresie remontu i przebudowy. Dawny kościół ewangelicki wpisany jest do rejestru zabytków. Ponadto z uwagi na zbyt małe nakłady finansowe od wielu lat funkcjonalność pomieszczeń nie odpowiada dzisiejszym potrzebom społeczeństwa.

Niezmmodernizowane budynki posiadają nieatrakcyjny wizerunek zewnętrzny, przestarzałe wnętrza i brak nowoczesnego wyposażenia, dlatego w bardzo małym stopniu są odwiedzane przez turystów i mieszkańców miasta.

Planowany remont i przebudowa budynku Miejskiego Centrum Kultury ma na celu utworzenie sali tanecznej, pomieszczeń dla kół zainteresowań, sal nauki gry na instrumentach, pracowni plastycznej i rzeźbiarskiej, sali wystawowej, odnowienia sali widowiskowej. Nowe pomieszczenia umożliwią wprowadzenie szerszej oferty zajęć rozwijających artystyczne uzdolnienia mieszkańców miasta. Dzięki realizacji tej inwestycji obecny zdegradowany budynek zostanie dostosowany do nowoczesnej działalności kulturalnej. Powstaną również warunki do organizacji konkursów i wystaw rangi ogólnopolskiej lub międzynarodowej np. ogólnopolski turniej w scrabble, ogólnopolski konkurs piosenki harcerskiej czy międzynarodowa wystawa malarstwa i rzeźby artystów z miast partnerskich. Spowoduje to włączenie niniejszego obiektu instytucji kultury w wachlarz produktów turystycznych województwa.

Realizacja zadania inwestycyjnego umożliwi również organizację zajęć rozwijających umiejętności taneczne, muzyczne czy plastyczne członków rodzin objętych wsparciem w ramach PI 9iv.

W odniesieniu do budynku dawnego kościoła ewangelickiego planowany jest remont dachu, odnowienie elewacji, modernizacja sali kinowej na salę widowiskowo-kinową wraz zakupem niezbędnego sprzętu, adaptacja pomieszczeń w celu powiększenia i poprawy

funkcjonalności Centrum Informacji Turystycznej, utworzenia sali wystawienniczej wraz z kawiarnią, zakup niezbędnego wyposażenia i sprzętu do ekspozycji muzealiów. Nowa funkcjonalność tego budynku umożliwi organizację wielu wydarzeń kulturalnych na wysokim poziomie, co wpłynie na integrację i podniesienie kompetencji społeczeństwa poprzez kontakt z kulturą, a także wzrost tożsamości regionalnej. Dzięki realizacji tej inwestycji obecny zdegradowany budynek zostanie dostosowany do nowoczesnej działalności kulturalnej uwzględniającej funkcje muzealną i wspieranie rozwoju turystyki. Realizacja projektu spowoduje włączenie/utrzymanie niniejszego obiektu instytucji kultury w wachlarzu produktów turystycznych województwa.

Realizacja zadania inwestycyjnego umożliwi również organizację spotkań z kulturą dla rodzin objętych wsparciem w ramach PI 9iv. Udział w seansach filmowych, koncertach muzycznych czy przedstawieniach teatralnych wpłynie pozytywnie na postawę życiową osób z rodzin dysfunkcyjnych.

ZPI obejmuje również projekt z zakresu zwiększenia atrakcyjności turystycznej poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów przyrody. Z uwagi na obecny sposób zagospodarowania doliny rzeki Drwęcy, korzystanie z jej wyjątkowych walorów przyrodniczych jest bardzo ograniczone (rezerwat przyrody, obszar NATURA 2000). W związku z tym planowane jest zagospodarowanie na cele turystyczno-rekreacyjne nabrzeża rzeki Drwęcy w rejonie ul. Wodnej i Piastowskiej, a także na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowym Mieście Lubawskim.

Pierwsza ze wskazanych lokalizacji przylega do starej, historycznej części miasta (strefa A).

Na tym terenie planowane jest utwardzenie ciągów komunikacyjnych, wymiana i doposażenie w ławki i kosze, budowa punktu widokowego na dolinę rzeki Drwęcy, budowa drewnianej wiaty rekreacyjnej, montaż tablic informacyjnych dot. walorów przyrodniczych rzeki Drwęcy. Nowa infrastruktura uatrakcyjni już obecnie wykorzystywane miejsce postojowe dla kajakarzy, a także przyczyni się do postania pieszego szlaku turystycznego w dolinie rzeki Drwęcy. Powstaną utwardzone ciągi pieszce o łącznej długości ok. 500 mb, a także dydaktyczna ścieżka o długości ok. 1200 mb.

Druga lokalizacja obejmuje przystań kajakową oraz pole namiotowe na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Nowym Mieście Lubawskim. Obiekty te posiadają bardzo ograniczoną funkcjonalność m.in. z uwagi na zły stan techniczny drogi dojazdowej, brak odpowiedniej infrastruktury na potrzeby obsługi kajaków, brak zaplecza gastronomiczno-socjalnego. W ramach tego zadania planowana jest modernizacja nabrzeża przystani, poprawa dostępności do obiektu, wykonanie infrastruktury do obsługi kajaków, budowa infrastruktury oświetleniowej, wykonanie zaplecza gastronomiczno-sanitarnego, odnowienie wiat i ławek. Dzięki tym działaniom nastąpi znaczna poprawa warunków do uprawiania turystyki wodnej. Nowe zagospodarowanie wpłynie na zwiększenie ilości organizowanych spływów kajakowych, co umożliwi korzystanie z walorów przyrodniczych rzeki Drwęcy i oraz zwiększy ilość turystów przebywających na terenie Nowego Miasta Lubawskiego. Pomiędzy zmodernizowanymi miejscami przy ul. Wodnej i na terenie MOSiR powstanie szlak turystyki wodnej o długości ok. 1000 mb.

Projekt ten spowoduje również otwarcie brzegów rzeki dla mieszkańców miasta na potrzeby rekreacji i wypoczynku, co jest zgodne z ideą miast CITTASLOW. Powstaną

przestrzenie publiczne dające warunki do wspólnego spędzania przez społeczeństwo czasu na wolnym powietrzu.

W ramach ZPI przewiduje się również realizację działań skierowanych do otoczenia osób wykluczonych społecznie w ramach PI 9iv, w tym dzieci i młodzieży.

W celu zorganizowania dzieciom i młodzieży wolnego czasu podczas nieobecności rodziców objętych projektem przewiduje się organizację cyklicznych zajęć mających na celu wspieranie właściwego ich rozwoju dzieci i młodzieży. Planowane są zajęcia z psychologiem, pedagogiem, logopedą, terapeutą, spotkania z osobami promującymi właściwe postawy życiowe, integracja i motywacja poprzez aktywność fizyczną w oparciu o nową infrastrukturę (zajęcia jazdy na rolkach i deskorolkach, zajęcia wspinaczkowe prowadzone przez animatorów aktywności fizycznej).

W celu zapewnienia pomieszczeń na potrzeby realizacji niniejszego projektu planowana jest przebudowa i remont średniowiecznej Baszty Lubawskiej.

Baszta Lubawska z uwagi na słaby stan techniczny oraz ogromną wartość historyczną wymaga prac remontowo-konserwatorskich. Pomieszczenia w obiekcie nie odpowiadają obowiązującym normom w zakresie projektowania. Obiekt ten wymaga również częściowej przebudowy w celu przywrócenia pierwotnych walorów architektonicznych, co wynika z wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Tym samym planowana jest m.in. przebudowa górnej części obiektu (podwyższenie i nowy dach w innej formie architektonicznej), prace konserwatorskie w obrębie ścian obiektu, odnowienie stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa pomieszczeń w celu utworzenia sal do zajęć i spotkań, wymiana i montaż instalacji wewnętrznych.

Ponadto w sąsiedztwie planowanej drogi rowerowej na terenach pokolejowych przewiduje się wybudowanie skateparku oraz wieży wspinaczkowej, które będą służyły do właściwego spędzania czasu wolnego przez młodych ludzi.

W ramach skateparku zakłada się wykonanie utwardzonej nawierzchni betonowej o powierzchni ok. 500 m², wykonanie urządzeń skateparku w technologii betonowej, wykonanie niezbędnej infrastruktury towarzyszącej (m.in. nawierzchnie, ogrodzenie, ławki, kosze, system monitoringu wizyjnego).

Planowana jest budowa profesjonalnej wieży wspinaczkowej wraz z automatycznym systemem asekuracji, o wysokości ok. 10 m, wraz niezbędną infrastrukturą towarzyszącą (nawierzchnie, ogrodzenie, ławki, kosze, system monitoringu wizyjnego).

Wszystkie planowane przedsięwzięcia inwestycyjne na rzecz dzieci i młodzieży będą uwzględniały konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Przedsięwzięcia przyczynią się do powstania nowych miejsc pracy związanych z utrzymywaniem porządku i stanu technicznego i organizacją zajęć.

Odnowiona średniowieczna baszta oraz nowe obiekty służące aktywności fizycznej wpłyną znacząco na wzrost atrakcyjności turystycznej Nowego Miasta Lubawskiego.

Podczas spotkań władz samorządowych z mieszkańcami miasta wielokrotnie zgłaszane były wnioski dot. modernizacji wszystkich w/w obiektów i terenów, w celu nadania im nowych walorów użytkowych i wizualnych.

Dzięki realizacji projektu powstaną również nowe miejsca pracy dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym

w związku z utrzymywaniem i funkcjonowaniem zrewitalizowanego budynku MCK, dawnego kościoła ewangelickiego, jak również nowo zagospodarowanych terenów publicznych.

Odnowienie przestrzeni publicznej i obiektów w ramach przedsięwzięcia wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej historycznej części Nowego Miasta Lubawskiego, co w połączeniu z nową funkcjonalnością rynku wpłynie na poprawę warunków do prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 16. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 1

Tytuł projektu	Kompleksowe wsparcie dysfunkcyjnych rodzin zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym w Nowym Mieście Lubawskim
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	W ramach niniejszego projektu planowane są działania, których celem jest kompleksowe wsparcie dysfunkcyjnych rodzin zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym poprzez: - realizację zintegrowanych usług aktywizacyjno-integracyjnych na podstawie indywidualnej diagnozy rodziny, - realizację usług wspierających integrację rodzin ze środowiskiem lokalnym. Celem planowanego wsparcia będzie wyeliminowanie dysfunkcji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, aktywniejszy udział rodzin w życiu społecznym oraz powrót na rynek pracy. Działania te będą stanowiły element profilaktyki pomagającej przeciwdziałać zjawisku dziedziczenia biedy. Dla osiągnięcia tych celów planowana jest organizacja przez Klub Integracji Społecznej znajdujący się w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w NML w szczególności następujących działań: - poradnictwo rodzinne, - zajęcia edukacyjne, - asystent rodzinny, - terapie psychologiczne, - grupy wsparcia i kluby, - usługi opiekuńcze, - wyjazdy rodzinne, - wspólne działanie na rzecz poprawy przestrzeni publicznej z wykorzystaniem nabytych podczas aktywizacji zawodowej kompetencji, - rodzinne pikniki, - wspieranie rodzin w ich środowiskach, w szczególności poprzez usługi streetworkera i animatora.
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie, MOPS, przestrzenie publiczne (rynek nowomiejski, Ogród Róż, Park Miejski, budynek MCK, budynek

	dawnego kościoła ewangelickiego, tereny pokolejowe, tereny nabrzeżne rzeki Drwęcy).
Wartość projektu PLN	2 130 000,00
Okres realizacji	2018 - 2021
Priorytet inwestycyjny	9 iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym
Rezultaty	– wyeliminowanie dysfunkcji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, – aktywniejszy udział rodzin w życiu społecznym, – aktywizacja i integracja osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zmniejszenie stopy bezrobocia w obszarze rewitalizowanym.
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu programu. 2. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu.
Wskaźniki produktu	1. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie.
Źródło danych	Sprawozdania, listy obecności, ankiety uczestników zajęć, umowy, programy zajęć.
Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, listy obecności, programy, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 5. Wzmocnienie lokalnej gospodarki: 5.3. Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających rozwój spółdzielni socjalnych, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych. 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej:

	6.5. Ograniczanie nierówności społecznych, zwiększenie zatrudnienia i integracji społecznej; 6.6. Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców, szczególnie ludności należącej do grup marginalizowanych, a przez to zwiększanie kreatywności mieszkańców, ich zdolności do innowacji; 6.7. Rozwój zdolności adaptacyjnych w kontaktach społecznych i gospodarczych, poprzez odpowiedni system opiekuńczy i edukacyjny oraz mobilizację i aktywizację ludności obszarów zdegradowanych; 6.8. Wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy; 8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury: 8.5. Wspieranie i animowanie inicjatyw służących wzmocnieniu kompetencji społecznych i zawodowych, dzięki którym mieszkańcy miast objętych programem będą mogli stać się bardziej konkurencyjni na rynku pracy. 10. Tworzenie i wspieranie sieci społecznych: 10.1. Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu; 10.2. Wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie sieci społecznych, aktywizacji zawodowej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
--	--

Tabela 17. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 2

Tytuł projektu	Kompleksowy remont i przebudowa budynku Miejskiego Centrum Kultury mająca na celu dostosowanie do nowoczesnej działalności kulturalnej
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	Budynek Miejskiego Centrum Kultury znajduje się w złym stanie technicznym. Niezbędny jest kompleksowy remont i przebudowa obiektu oraz zakup w nowoczesnego wyposażenia. Zaplanowano: - utworzenie sali tanecznej, - utworzenie pomieszczeń dla kół zainteresowań, - utworzenie sal dla nauki gry na instrumentach, - utworzenie pracowni plastycznej i rzeźbiarskiej, - utworzenie sali wystawienniczej wraz z kawiarnią, - remont sali widowiskowej, - utworzenie pomieszczeń umożliwiających prowadzenie działań miękkich w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej.
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie ul. 19- go Stycznia

Wartość projektu PLN	3 000 000,00
Okres realizacji	2017 - 2018
Priorytet inwestycyjny	6c Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Rezultaty	- włączenie społeczne osób wykluczonych - wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców - wzrost kapitału społecznego - spadek bezrobocia
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem
Wskaźniki produktu	1. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem; 2. Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne.
Źródło danych	Sprawozdania, listy obecności, ankiety uczestników zajęć, umowy, programy zajęć.
Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 1.4. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców; 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje; 1.6. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie. 4. Poprawa jakości środowiska naturalnego: 4.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków; 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej: 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych; 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów; 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta; 6.17. Rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej.

	7. Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej: 7.1. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym; 8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury: 8.1. Rewitalizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą; 8.2. Dostosowanie ich wyposażenia do nowoczesnych standardów; 8.4. Dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży; 9. Poprawa infrastruktury socjalnej: 9.2. Poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów.
--	--

Tabela 18. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 3

Tytuł projektu	Remont i przebudowa dawnego kościoła ewangelickiego mające na celu dostosowanie do nowoczesnej działalności kulturalnej
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	Zabytkowy budynek dawnego kościoła ewangelickiego znajduje się w niezadowalającym stanie technicznym. Niezbędne są prace remontowe oraz przebudowa obiektu w celu nadania mu nowych funkcjonalności. Zaplanowano: - remont dachu i elewacji, - modernizację sali kinowej i jej adaptację na salę widowiskowo-kinową wraz z zakupem niezbędnego sprzętu, - adaptację pomieszczeń na potrzeby Centrum Informacji Turystycznej, - utworzenie sali wystawienniczej wraz z kawiarnią, - zakup sprzętu i wyposażenia do ekspozycji muzealiów.
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie ul. Rynek
Wartość projektu PLN	4 200 000,00
Okres realizacji	2017 - 2019
Priorytet inwestycyjny	6c Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Rezultaty	- włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem

	- wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców - wzrost kapitału społecznego - spadek bezrobocia
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem
Wskaźniki produktu	1. Liczba instytucji kultury objętych wsparciem; 2. Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne.
Źródło danych	Sprawozdania, listy obecności, umowy, programy.
Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta. 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 1.4. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców; 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje; 1.6. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie. 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego: 3.1. Zabezpieczenie i ochrona zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego. 4. Poprawa jakości środowiska naturalnego: 4.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków; 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej: 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych; 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów; 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta; 6.17. Rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej. 7. Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej: 7.1. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, w szczególności budynków o wartościach i znaczeniu historycznym, architektonicznym, artystycznym lub przestrzenno-funkcjonalnym; 8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury: 8.1. Rewitalizacja obiektów związanych z edukacją, nauką i kulturą; 8.2. Dostosowanie ich wyposażenia do nowoczesnych standardów;

	8.4. Dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży; 9. Poprawa infrastruktury społecznej: 9.2. Poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów.
--	--

Tabela 19. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 4

Tytuł projektu	Modernizacja ul. Rynek w celu przywrócenia historycznego wyglądu średniowiecznego założenia urbanistycznego oraz nadania nowej funkcjonalności
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	- wykonanie nowej nawierzchni jezdni, chodników i placów na powierzchni ok. 7500 m², - modernizacja kanalizacji deszczowej i sieci wodociągowej, - modernizacja oświetlenia drogowego - wykonanie obiektów małej architektury.
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie ul. Rynek
Wartość projektu PLN	7 500 000,00
Okres realizacji	2018 - 2019
Priorytet inwestycyjny	9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
Rezultaty	- włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców - wzrost kapitału społecznego - spadek bezrobocia - wzrost przedsiębiorczości
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach
Wskaźniki produktu	1. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich 2. Długość przebudowanych dróg gminnych
Źródło danych	Sprawozdania z wydarzeń, umowy.

Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 1.4. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców; 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje; 1.6. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie. 3. Ochrona dziedzictwa kulturowego: 3.1. Zabezpieczenie i ochrona zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego. 5. Wzmocnienie lokalnej gospodarki: 5.1. Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju funkcji handlowo-usługowych; 5.2. Poprawa warunków dla rozwoju turystyki, lokalnego handlu detalicznego i gastronomii poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej; 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej: 6.1. Przewyciężenie występującego na obszarze „stanu kryzysowego” poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych; 6.2. Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne; 6.3. Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców; 6.8. Wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy; 6.9. Modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej; 6.11. Poprawa bezpieczeństwa i zmniejszenie przestępczości; 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych; 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów; 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta; 6.15. Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych. 7. Renowacja i modernizacja substancji budowlanej oraz wzmocnienie funkcji mieszkaniowej:

	7.2. Wsparcie zrównoważonego rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego i zgodnego współistnienia funkcji użytkowych obszaru jako miejsca zamieszkania i pracy; 7.3. Poprawa jakości obiektów mieszkalnych oraz otoczenia mieszkaniowego.
--	--

Tabela 20. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 5

Tytuł projektu	Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul Narutowicza na potrzeby rekreacji i wypoczynku osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych w obszarze rewitalizowanym.
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	- budowa ciągów komunikacyjnych utwardzonych o długości ok. 1 km, - budowa oświetlenia ciągów komunikacyjnych, - przygotowanie miejsca pod punkt gastronomiczny w zakresie niwelowania terenu i budowy drogi dojazdowej o długości ok. 200m, - budowa sieci kanalizacji sanitarnej o długości ok. 200 m, - budowa sieci wodociągowej o długości ok. 200 m, - budowa siłowni terenowej, - budowa toru rowerowego, - budowa punktu widokowego, - budowa dwóch drewnianych wiat rekreacyjnych, - budowa obiektów rozrywki aktywnej, - wprowadzenie interaktywnych atrakcji dla dzieci, - montaż plenerowych stołów do tenisa stołowego i gry w szachy, - montaż ławek 40 szt. i koszy 30 szt., - montaż systemu monitoringu wizyjnego
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie ul. Narutowicza
Wartość projektu PLN	2 300 000,00
Okres realizacji	2018 - 2019
Priorytet inwestycyjny	9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
Rezultaty	- włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców - wzrost kapitału społecznego - spadek bezrobocia
Wskaźniki rezultatu	1. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach

Wskaźniki produktu	1. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich; 2. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
Źródło danych	Sprawozdania, listy obecności, umowy, programy.
Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie do celów rewitalizacji	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 1.4. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców; 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje; 1.6. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie. 5. Wzmocnienie lokalnej gospodarki: 5.1. Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju funkcji handlowo-usługowych; 5.2. Poprawa warunków dla rozwoju turystyki, lokalnego handlu detalicznego i gastronomii poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej; 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej: 6.1. Przewyciężenie występującego na obszarze „stanu kryzysowego” poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych; 6.2. Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne; 6.3. Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców; 6.8. Wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy; 6.9. Modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej; 6.11. Poprawa bezpieczeństwa i zmniejszenie przestępczości; 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych; 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów; 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta; 6.15. Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych.

	6.16. Rewitalizacja i modernizacja ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych; 6.17. Rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej. 8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury: 8.4. Dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży; 9. Poprawa infrastruktury socjalnej: 9.1. Wzmocnienie i poprawa oferty wypoczynkowej dzięki modernizacji obiektów i terenów sportowo-rekreacyjnych; 9.2. Poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów.
--	--

Tabela 21. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 6

Tytuł projektu	Rewitalizacja Ogrodu Róż na potrzeby rekreacji i wypoczynku osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych w obszarze rewitalizowanym.
Podmioty realizujące	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie
Zakres zadań	- utwardzenie ciągów komunikacyjnych o długości ok. 200 m., - odnowienie terenów zagospodarowanych zielenią - odnowienie ogrodzeń, - wymiana i doposażenie w ławki i kosze, - budowa fontanny, - przystosowanie przestrzeni i zakup wyposażenia na potrzeby organizacji letnich koncertów muzycznych.
Lokalizacja	Nowe Miasto Lubawskie ul. 3-go Maja
Wartość projektu PLN	600 000,00
Okres realizacji	2018 - 2019
Priorytet inwestycyjny	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich
Rezultaty	- włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców - wzrost kapitału społecznego - spadek bezrobocia

Wskaźniki rezultatu	1. Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach
Wskaźniki produktu	1. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich
Źródło danych	Sprawozdania, listy obecności, umowy, programy.
Sposób mierzenia rezultatu	Monitoring bieżący, sprawozdanie roczne, ewaluacja ex-post.
Odniesienie celów rewitalizacji do	1. Wzrost kapitału społecznego mieszkańców miasta 1.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym; 1.2. Integracja społeczna osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z pozostałymi mieszkańcami miasta; 1.3. Wzrost kompetencji społecznej mieszkańców; 1.4. Wzrost aktywności kulturalnej mieszkańców; 1.5. Budowanie tożsamości lokalnej mieszkańców w oparciu o historię i regionalne tradycje; 1.6. Wzrost zaangażowania społeczeństwa w inicjatywy obywatelskie. 5. Wzmocnienie lokalnej gospodarki: 5.1. Stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju funkcji handlowo-usługowych; 5.2. Poprawa warunków dla rozwoju turystyki, lokalnego handlu detalicznego i gastronomii poprzez rewitalizację przestrzeni publicznej; 6. Rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznej: 6.1. Przewyciężenie występującego na obszarze „stanu kryzysowego” poprzez ograniczenie oraz niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych; 6.2. Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne; 6.3. Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców; 6.8. Wzmocnienie gospodarki lokalnej i regionalnej oraz tworzenie dzięki temu nowych miejsc pracy; 6.9. Modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej; 6.11. Poprawa bezpieczeństwa i zmniejszenie przestępczości; 6.12. Poprawa dostępności przestrzeni i obiektów dla osób niepełnosprawnych; 6.13. Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów; 6.14. Kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta;

	6.15. Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych. 6.16. Rewitalizacja i modernizacja ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych; 6.17. Rewitalizacja i modernizacja obiektów użyteczności publicznej. 8. Poprawa warunków dla rozwoju edukacji, nauki i kultury: 8.4. Dostosowanie obiektów do standardów umożliwiających realizację zadań służących zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, podnoszeniu kompetencji i kwalifikacji, zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży; 9. Poprawa infrastruktury socjalnej: 9.1. Wzmocnienie i poprawa oferty wypoczynkowej dzięki modernizacji obiektów i terenów sportowo-rekreacyjnych; 9.2. Poprawa warunków wypoczynku i spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie inicjatyw dla dzieci, młodzieży i seniorów.
--	---

**Wykaz projektów uzupełniających do zintegrowanego przedsięwzięcia inwestycyjnego:
Nowe Miasto Lubawskie miastem dobrego życia dzięki aktywnym mieszkańców
rodzinom (lista rezerwowa)**

Tabela 22. Wykaz przedsięwzięć rezerwowych i uzupełniających Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa wartość	Opis zadania
1.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Budowa drogi rowerowej na terenie pokolejowym	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	3 000 000,00	Budowa dwukierunkowej drogi rowerowej z kostki betonowej o szerokości 3 m i długości ok. 3 km, budowa oświetlenia drogowego na odcinku ok. 3 km, budowa infrastruktury towarzyszącej o charakterze rekreacyjnym tj. miejsca postojowe, tereny zieleni, plac zabaw, nadzór inwestorski nad prowadzonymi robotami, opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej, nowe zagospodarowanie umożliwi realizację działań mających na celu aktywizację społeczną, poprawa dostępności do zrewitalizowanych terenów przez mieszkańców zachodniej i północnej części Nowego Miasta Lubawskiego

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

2.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Wprowadzenie miejskiego systemu wypożyczania rowerów	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	400 000,00	Budowa 3 punktów wypożyczania rowerów tj. w Parku Miejskim w sąsiedztwie w/w drogi rowerowej, na rynku nowomiejskim, na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, zakup rowerów do nieodpłatnego korzystania przez osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem zamieszkałych w obszarze rewitalizowanym w ilości 30 szt.
3.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Modernizacja ul. Wodnej w celu poprawy warunków komunikacyjnych pomiędzy nowomiejskim rynkiem, a terenami przybrzeżnymi rzeki Drwęcy	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	1 200 000,00	Wykonanie nowej nawierzchni jezdni i chodników (długość ulicy ok. 100 mb), wymiana kanalizacji deszczowej o długości ok. 100 mb, wymiana oświetlenia drogowego na odcinku ok. 100 mb, nadzór inwestorski i archeologiczny nad prowadzonymi robotami, opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej
4.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Zagospodarowanie terenów nabrzeżnych rzeki Drwęcy w rejonie ul. Wodnej i Piastowskiej oraz w obrębie MOSiR na potrzeby rekreacji i wypoczynku osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych w obszarze rewitalizowanym	6c Zachowanie, ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego	900 000,00	Utwardzenie ciągów komunikacyjnych o łącznej długości ok. 500 m, wymiana i doposażenie w ławki i kosze, budowa i modernizacja oświetlenia, budowa punktu widokowego na dolinę rzeki Drwęcy, budowa drewnianej wiaty rekreacyjnej, montaż 5 tablic informacyjnych dot. walorów przyrodniczych rzeki Drwęcy, nowe zagospodarowanie umożliwi realizację działań mających na celu aktywizację społeczną
5.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Remont, przebudowa Bramy Lubawskiej w celu przystosowania, na potrzeby zajęć	9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i	3 000 000,00	Przebudowa górnej części obiektu (podwyższenie i nowy dach w innej formie architektonicznej), prace konserwacyjne w obrębie ścian obiektu, odnowienie stolarki okiennej i drzwiowej, przebudowa pomieszczeń w celu utworzenia sal

		dla dzieci i młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem	obszarów miejskich i wiejskich		do zajęć i spotkań, wymiana instalacji wewnętrznych, opracowanie programu prac konserwatorskich i dokumentacji projektowo-kosztorysowej,
6.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Budowa skateparku na terenie na terenie pokolejowym oraz organizacja nieodpłatnych zajęć i konkursów dla młodzieży	9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	500 000,00	Wykonanie utwardzonej nawierzchni betonowej o powierzchni ok. 500 m ² , wykonanie urządzeń skateparku w technologii betonowej, wykonanie niezbędnej infrastruktury towarzyszącej (m.in. nawierzchnie, ogrodzenie, ławki, kosze, system monitoringu wizyjnego)
7.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Budowa wieży wspinaczkowej przy drodze rowerowej na terenie pokolejowym oraz organizacja nieodpłatnych zajęć i konkursów dla młodzieży	9b Wsparcie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	500 000,00	Budowa profesjonalnej wieży wspinaczkowej wraz z automatycznym systemem asekuracji, o wysokości ok. 10 m, wykonanie niezbędnej infrastruktury towarzyszącej (m.in. nawierzchnie, ogrodzenie, ławki, kosze, system monitoringu wizyjnego).

Tabela 23. Wykaz przedsięwzięć uzupełniających

L.p.	Podmiot realizujący	Tytuł projektu	Szacunkowa wartość	Opis zadania
1.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Modernizacja budynku Sali gimnastycznej Gimnazjum w Nowym Mieście Lubawskim	500 000,00	Realizacja robót budowlanych w zakresie: - odnowienie lub wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - odnowienie elewacji budynku, - wymiana instalacji wewnętrznych, - odnowienie wykończenia i wyposażenia wnętrza.
2.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Modernizacja budynku mieszkalnego	400 000,00	Realizacja robót budowlanych w zakresie:

		komunalnego przy ul. Tysiąclecia 2 w Nowym Mieście Lubawskim		- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - odnowienie elewacji budynku, - remont dachu, - wymiana instalacji wewnętrznych, - wymiana źródła ciepła, - odnowienie wykończenia wnętrza.
3.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Modernizacja budynku mieszkalnego komunalnego przy ul. Jagiellońskiej 9 w Nowym Mieście Lubawskim	1 000 000,00	Realizacja robót budowlanych w zakresie: - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - odnowienie elewacji budynku, - remont dachu, - wymiana instalacji wewnętrznych, - wymiana źródła ciepła, - odnowienie wykończenia wnętrza.
4.	Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie	Remont Bramy Brodnickiej na cele związane z promocją dziedzictwa kulturowego	500 000,00	Realizacja robót budowlanych w zakresie: - odnowienie elewacji, - remont dachu, - wymiana instalacji wewnętrznych, - odnowienie wykończenia wnętrza
5.	Właściciel	Remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy Szkolnej 6 w Nowym Mieście Lubawskim	200 000,00	W ramach projektu przewiduje się wykonanie remontu budynku mieszkalnego wielorodzinnego
6.	Powiat Nowomiejski	Remont i dobudowa klatki schodowej do istniejącego budynku szpitala zlokalizowanego w północno- zachodniej części terenu szpitala	1 000 000,00	W ramach projektu zakłada się remont i dobudowa klatki schodowej do istniejącego budynku szpitala.

		w Nowym Mieście Lubawskim		
7.	Powiat Nowomiejski	Zagospodarowanie terenu wokół szpitala poprzez wykonanie ogrodzenia, nasadzeń krzewów i drzew oraz budowę parkingów	500 000,00	W ramach projektu przewiduje się zagospodarowanie terenu wokół szpitala poprzez wykonanie ogrodzenia, nasadzeń krzewów i drzew oraz budowę parkingów. Efektem realizacji projektu będzie poprawa estetyki przestrzennej miasta.
8.	Powiat Nowomiejski	Budowa przychodni przyszpitalnej	7 500 000,00	Celem realizacji projektu będzie poprawa dostępu do usług zdrowotnych poprzez budowę przychodni przyszpitalnej.
9.	Powiat Nowomiejski	Wykonanie izolacji ścian fundamentowych budynków Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim	150 000,00	Projekt zakłada wykonanie izolacji ścian fundamentowych budynków szkoły. Projekt przyczyni się do poprawy stanu technicznego budynku i efektywności energetycznej.
10.	Powiat Nowomiejski	Remont budynku biblioteki Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim	200 000,00	Celem projektu jest poprawa jakości świadczonych usług. W ramach projektu przewiduje się remont budynku Zespołu Szkół.
11.	Powiat Nowomiejski	Termomodernizacja budynku internatu i EMC Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim.	300 000,00	Projekt przyczyni się do poprawy stanu technicznego budynków oraz poprawy efektywności energetycznej. Wykonanie termomodernizacji budynku internatu i EMC Zespołu Szkół im. C. K. Norwida

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

				w Nowym Mieście Lubawskim.
12.	właściciel	Rewitalizacja oraz modernizacja zabytkowej kamienicy przy ul Rynek 21 z uwzględnieniem możliwości prowadzenia działalności gospodarczej	200 000,00	Projekt zakłada remont zabytkowej kamienicy przy ul Rynek 21 w celu m.in. poprawy przedsiębiorczości mieszkańców miasta
13.	Parafia Rzym. Kat. Św. Tomasza Ap. w Nowym Mieście Lubawskim	Prace konserwatorskie przy tympanonie i elewacji kaplicy cmentarnej, remont dachu i schodów wraz z murkiem oporowym oraz ogrodzenia cmentarza	130 000,00	W ramach projektu zaplanowano prace konserwatorskie przy tympanonie i elewacji kaplicy cmentarnej. Dodatkowo planuje się remont dachu i schodów wraz z murkiem oporowym oraz ogrodzenia cmentarza
14.	Centrum Językowe i Biuro Tłumaczeń ANGOL	Adaptacja budynku starej olejarni na cele użytkowe, wraz z zagospodarowaniem terenu z dostępem do rzeki Drwęcy	500 000,00	Projekt zakłada adaptację budynku starej olejarni na cele użytkowe. Dodatkowo nastąpi poprawa estetyki przestrzennej poprzez zagospodarowanie terenu z dostępem do rzeki Drwęcy
15.	Centrum Językowe i Biuro Tłumaczeń ANGOL	Adaptacja piwnicy w budynku przy ul. Rynek 11 na cele użytkowe z bezpośrednim wejściem do lokalu z ulicy	200 000,00	Projekt przyczyni się do poprawy dostępności i jakości usług oferowanych przez Przystosowanie pomieszczenia na cele użytkowe.
16.	Fundacja Inicjatyw	Rondo sztuki: animacja kultury w Parku Miejskim	40 000,00	Projekt przyczyni się do poprawy jakości i dostępności oferty

	Krajobrazowych Wybudowania			kulturalnej w Nowym Mieście Lubawskim.
17.	Związek Harcerstwa Polskiego	Remont i adaptacja dawnej nastawni kolejowej w rejonie ul Kolejowej	400 000,00	Realizacja robót budowlanych w zakresie: - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, - odnowienie elewacji budynku, - remont dachu, - wymiana instalacji wewnętrznych, - odnowienie wykończenia i wyposażenia wnętrza.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

6. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Prace nad „Ponadlokalnym programem rewitalizacji sieci miast Cittaslow” rozpoczęły się w lipcu 2013 roku. Udział w programie zadeklarowały wszystkie miasta województwa warmińsko – mazurskiego, będące członkami sieci Cittaslow. Początkowo były to władze 9 miast: Biskupca, Bisztynka, Gołdapi, Lidzbarka Warmińskiego, Lubawy, Nowego Miasta Lubawskiego, Olsztynka, Reszla i Rynu. Po otrzymaniu 9 listopada 2013 r. członkostwa w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Cittaslow przez Barczewo i Dobre Miasto oraz 5 kwietnia 2014 r. przez Pasym, Górowo Iławeckie i Nidzicę liczba miast biorących udział w programie zwiększyła się do 14.

Współpraca przedstawicieli miast sieci odbywała się w formie spotkań i konsultacji, które miały miejsce w Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie oraz w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie.

W celu zapewnienia współpracy pomiędzy władzami poszczególnych gmin i społeczeństwem zostały powołane na poziomie poszczególnych gmin grupy robocze do spraw rewitalizacji. Z każdej grupy wyłoniono przedstawiciela do grupy roboczej na poziomie sieci Cittaslow. Efektem prac grup roboczych było wypracowanie zintegrowanych projektów inwestycyjnych.

Partycypacja społeczna stanowi niezbędny element w tworzeniu programów rewitalizacji dla problemowych i często zdegradowanych obszarów miast, ponieważ zmiany, jakie na nich zachodzą, dotyczą bezpośrednio zamieszkałą na ich terenach społeczność. Bezpośrednie włączenie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji stwarza możliwość dyskusji na otwartym forum, wymianę poglądów czy zaproponowanie rozwiązań dla obszarów kryzysowych każdego programu. Warunkiem dobrej dyskusji jest jednak świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, o jego znaczeniu i skutkach, jakie za sobą niesie. Odnowione obszary powinny być „żywe”, tzn. społeczność lokalna na tych obszarach musi akceptować przeprowadzane zmiany, powinna tworzyć pewną wspólnotę i to zarówno podczas przeprowadzania operacji rewitalizacyjnej (jako najważniejszy, podmiot w prowadzonych procesach), jak i po zakończeniu takich działań. Dlatego tak istotna jest rola jednostek samorządów jako realizatorów i częściowo wykonawców programów rewitalizacji, które zapewniają mieszkańcom odpowiednią informację o działaniach i krokach, jakie zamierzają podjąć w stosunku do obszarów kryzysowych.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji są:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- pozostali mieszkańcy gminy;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- inne podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Zgodnie z Zarządzeniem nr 29/2015 Burmistrza Nowego Miasta Lubawskiego z dnia 3 marca 2015 r. powołano Komitet ds. przygotowania Programu Rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego. Określono zadania Komitetu i powołano jego skład. W skład Komitetu wchodzi następujące osoby:

Przewodniczący: Marcin Deja (Przewodniczący Rady Miejskiej w Nowym Mieście Lubawskim).

1. Członek: Kazimierz Zgliczyński (Przewodniczący Komisji Problematyki Społecznej Rady Miasta w Nowym Mieście Lubawskim)
2. Członek: Krzysztof Widźgowski (Zastępca Burmistrza Nowego Miasta Lubawskiego)
3. Członek: Damian Artuszewski (Kierownik Referatu Inwestycji i Mienia Komunalnego Urzędu Miejskiego w Nowym Mieście Lubawskim)
4. Członek: Rafał Żurawski (Komendant Hufca ZHP w Nowym Mieście Lubawskim)
5. Członek: Michał Orzechowski (przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w obszarze rewitalizowanym)
6. Członek: Radosław Rzeziński (przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą w obszarze rewitalizowanym)
7. Członek: Stanisław Ryszard Ulatowski (mieszkaniec obszaru rewitalizowanego, redaktor gazety lokalnej)
8. Członek: Kazimierz Grzonkowski (mieszkaniec obszaru rewitalizowanego)

Komitet ds. Programu Rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego spotkał się 6.03.2015 i 7.04.2015. W trakcie spotkań przedstawiono zagadnienia programowe dotyczące rewitalizacji, w szczególności warunki i kryteria uzyskania dofinansowania oraz konieczność wskazania obszarów do rewitalizacji. Ponadto zgłaszano i rozpatrywano pomysły i przedsięwzięcia mogące wejść w skład działań rewitalizacyjnych.

W celu zapewnienia udziału społeczeństwa w procesie rewitalizacji, w kwietniu 2015 r. Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow w części dotyczącej Nowego Miasta Lubawskiego został umieszczony na stronach internetowych gminy i poddany procesowi konsultacji społecznych. Określono tryb i sposób zgłaszania opinii i uwag poprzez formularz elektroniczny lub formę pisemną.

Efektem konsultacji jest „Podsumowanie konsultacji społecznych projektu programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow w części dotyczącej Nowego Miasta Lubawskiego”. W dokumencie tym zebrano uwagi które napłynęły od mieszkańców miasta oraz odniesiono się do nich w kontekście możliwości inwestycyjnych, programowych i prawnych.

Ponadlokalny Program Rewitalizacji Sieci Miast Cittaslow został przyjęty do realizacji uchwałą Stowarzyszenia Polskie Miasta Cittaslow z dnia 4 lipca 2015.

Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow w części dotyczącej Nowego Miasta Lubawskiego został uchwalony Uchwałą **nr IX/60/2015 Rady Miejskiej w Nowym Mieście Lubawskim** z dnia 3.07. 2015 r.

W kwietniu 2016 r Gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie przystąpiła do aktualizacji **Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow w części dotyczącej Nowego Miasta Lubawskiego ze względu na dostosowanie elementów programu do „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”.**

O rozpoczęciu konsultacji społecznych w ramach aktualizacji dokumentu zawiadomiono społeczeństwo poprzez ogłoszenie w prasie oraz ogłoszenie na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Miasta.

Wraz z informacją o aktualizacji dokumentu, rozpoczętych konsultacjach zamieszczono również zaproszenie do składania fiszek projektowych do programu oraz zaproszono interesariuszy na spotkanie informacyjne w dniu 26 kwietnia 2016 r.

W spotkaniu wzięli udział mieszkańcy, właściciele nieruchomości, przedsiębiorcy, władze miasta, radni, członkowie stowarzyszeń, członkowie Komitetu ds. Programu Rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego oraz przedstawiciele Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA w Olsztynie. Spotkanie prowadził ekspert zewnątrz z Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, który wyjaśnił nową definicję rewitalizacji zgodnie z Wytycznymi i Ustawą o rewitalizacji, przedstawił obszar rewitalizacji i Zintegrowane przedsięwzięcia Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie, a następnie odpowiadał na zadawane pytania. W trakcie spotkania padł postulat powiększenia obszaru zdelimityzowanego poprzez połączenie graniczących dotąd obszarów w jedną całość. Owocem spotkania było zgłoszenie do 5 maja 2016 r. projektów komplementarnych do projektów wpisanych do uchwalonego programu rewitalizacji. Następnie w ramach konsultacji społecznych w dniach od 18.05.2016 r. do 01.06.2016 r. wywieszono na stronie internetowej proponowane projekty oraz wskazano możliwość zapoznania się z nimi w Urzędzie Miejskim w Nowym Mieście Lubawskim przez 21 dni od daty przystąpienia do konsultacji tych projektów.

Podczas aktualizacji dokumentu współpracowano z Urzędem Miasta, Starostwem Powiatowym, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, Komendą Powiatową Policji, Miejską Biblioteką Publiczną oraz Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji. Dzięki ich udziałowi pozyskano rzetelne i prawdziwe dane dotyczące sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej i technicznej Nowego Miasta Lubawskiego i precyzyjnie wyznaczono obszar rewitalizowany.

Proces przygotowania (diagnozowanie i programowanie) programu rewitalizacji kończy się uchwałą o przyjęciu poniższego dokumentu.

Jednakże partycypacja społeczna będzie występować również w fazie wdrożeniowej: raz na rok planuje się spotkanie z interesariuszami, na których omawiane będą bieżące działania w realizacji, przedstawianie osiągniętych wskaźników oraz informowanie o problemach podczas wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ponadto Gmina miejska umożliwi społeczeństwu współdziałanie i kontrolę obywatelską.

Na etapie przygotowania opracowań urbanistyczno-architektonicznych oraz dokumentacji projektowych dla poszczególnych projektów, planowana jest organizacja spotkań ze społecznością lokalną, w celu skonsultowania zakresu planowych działań.

7. Indykatywne ramy finansowe Programu Rewitalizacji

Każdy projekt rewitalizacyjny wymaga finansowania, dlatego też należy przeanalizować wszystkie możliwości finansowania wykazanych inicjatyw. Podstawowe źródła finansowania zadań zaplanowanych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie*, to:

1. krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:
 - środki pochodzące z funduszy unijnych w nowym okresie programowania na lata 2014-2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny),
 - inne zagraniczne środki finansowe,
 - krajowe środki finansowe (np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).
2. środki własne budżetowe na realizację zadań własnych Gminy, w tym dochody własne.
3. komercyjne instrumenty finansowe, w tym:
 - pożyczki i kredyty bankowe,
 - poręczenia,
 - gwarancja.
4. środki innych uczestników (partnerów) procesu wdrażania programu rewitalizacyjnego, w tym sektora prywatnego.

Najważniejszym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych są fundusze unijne zapisane w dokumencie: *Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020 - Umowa Partnerstwa* (dot. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Działania rewitalizacyjne mogą być finansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020, jak również z krajowych środków operacyjnych (KPO): Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (2014-2020), Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020.

Istotnym elementem, który należy także uwzględnić w strukturze finansowania rewitalizacji, są środki na działania społeczne, którymi dysponują urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, centra oraz instytucje wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej i in. Podobnie należy postrzegać instytucje rządowe i samorządowe oraz ich oddziały, dysponujące instrumentami i środkami mogącymi stanowić ważny komponent w finansowaniu rewitalizacji (np. Fundusz Termomodernizacji i Remontów, Fundusz Dopłat, program Mieszkanie dla Młodych, program społecznego budownictwa mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu, rządowy program wsparcia budownictwa socjalnego, programy typu: LEMUR, KAWKA, BOCIAN, SOWA, środki wspierające przedsiębiorczość, Program „Świetlica-

Dzieci-Praca”, projekty pilotażowe „Aktywny samorząd” itd.).¹⁷ Dodatkowym źródłem finansowania inwestycji jest Fundusz Kościelny i środki ministerialne.

Tabela 24. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie

L.p.	Nazwa projektu	Wartość projektu [PLN]	Źródła finansowania
Nowe Miasto Lubawskie miastem dobrego życia dzięki aktywnym mieszkańcom i rodzinom			
1.	Kompleksowe wsparcie dysfunkcyjnych rodzin zamieszkałych na obszarze rewitalizowanym w Nowym Mieście Lubawskim	2 130 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne
2.	Kompleksowy remont i przebudowa budynku Miejskiego Centrum Kultury mająca na celu dostosowanie do nowoczesnej działalności kulturalnej	3 000 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne
3.	Remont i przebudowa dawnego kościoła ewangelickiego mające na celu dostosowanie do nowoczesnej działalności kulturalnej	4 200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne
4.	Modernizacja ul. Rynek w celu zapewnienia przywrócenia historycznego wyglądu średniowiecznego założenia urbanistycznego oraz nadania nowej funkcjonalności	7 500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne
5.	Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul. Narutowicza na potrzeby rekreacji i wypoczynku osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych w obszarze	2 300 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne
6.	Rewitalizacja Ogrodu Róż na potrzeby rekreacji i wypoczynku osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem zamieszkałych w obszarze	600 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych / środki publiczne

¹⁷ Krajowa Polityka Miejska 2023

Lista rezerwowa			
1.	Budowa drogi rowerowej na terenie pokolejowym	3 000 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
2.	Wprowadzenie miejskiego systemu wypożyczania rowerów	400 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
3.	Modernizacja ul. Wodnej w celu poprawy warunków komunikacyjnych pomiędzy nowomiejskim rynkiem, a terenami przybrzeżnymi rzeki Drwęcy	1 200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
4.	Zagospodarowanie terenów nabrzeżnych rzeki Drwęcy w rejonie ul. Wodnej i Piastowskiej oraz w obrębie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji	900 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
5.	Remont, przebudowa Bramy Lubawskiej w celu przystosowania, na potrzeby zajęć dla dzieci i młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem	3 000 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
6.	Budowa skateparku na terenie na terenie pokolejowym	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
7.	Budowa wieży wspinaczkowej na terenie pokolejowym	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
Możliwe projekty komplementarne			
1.	Modernizacja budynku Sali gimnastycznej Gimnazjum w Nowym Mieście Lubawskim.	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
2.	Modernizacja budynku mieszkalnego komunalnego przy ul. Tysiąclecia 2 w Nowym Mieście Lubawskim	400 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne

3.	Modernizacja budynku mieszkalnego komunalnego przy ul. Jagiellońskiej 9 w Nowym Mieście Lubawskim	1 000 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
4.	Remont Bramy Brodnickiej na cele związane z promocją dziedzictwa kulturowego	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
5.	Remont budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy Szkolnej 6 w Nowym Mieście Lubawskim	200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki prywatne
6.	Remont i dobudowa klatki schodowej do istniejącego budynku zlokalizowanego w północno-zachodniej części terenu szpitala w Nowym Mieście Lubawskim	1 000 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
7.	Zagospodarowanie terenu wokół Szpitala Powiatowego poprzez wykonanie ogrodzenia, nasadzeń krzewów i drzew oraz budowę parkingów.	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
8.	Budowa przychodni przyszpitalnej	7 500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
9.	Wykonanie izolacji ścian fundamentowych budynków Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim	150 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
10.	Remont budynku biblioteki Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim	200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
11.	Termomodernizacja budynku internatu i EMC Zespołu Szkół im. C. K. Norwida w Nowym Mieście Lubawskim	300 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
12.	Rewitalizacja oraz modernizacja zabytkowej kamienicy przy ul. Rynek 21z uwzględnieniem możliwości prowadzenia działalności gospodarczej	200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne

*Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

13.	Prace konserwatorskie przy tympanonie i elewacji kaplicy cmentarnej, remont dachu i schodów wraz z murkiem oporowym oraz ogrodzenia cmentarza	130 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki prywatne
14.	Adaptacja budynku starej olejarni na cele użytkowe, wraz z zagospodarowaniem terenu z dostępem do rzeki Drwęcy	500 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki prywatne
15.	Adaptacja piwnicy w budynku przy ul. Rynek 11 na cele użytkowe z bezpośrednim wejściem do lokalu z ulicy	200 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki prywatne
16.	Rondo sztuki: animacja kultury w Parku Miejskim	40 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne
17.	Remont i adaptacja dawnej nastawni kolejowej w rejonie ul. Kolejowej	400 000,00	Dofinansowanie UE / dofinansowanie z innych źródeł zewnętrznych/ środki publiczne

Zródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

8. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Istotnym elementem oceny programów rewitalizacyjnych jest ich kompletność, kompleksowość i komplementarność. Wewnętrzna spójność działań musi zostać wykazana w taki sposób, aby w czytelny sposób przedstawić jakie przedsięwzięcia zahamują niekorzystne tendencje oraz, z drugiej strony, spowodują pozytywne zmiany we wszystkich sferach problemowych.

Komplementarność projektów rewitalizacyjnych powinna być zapewniona w różnych wymiarach. „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 - 2020” wymagają udokumentowania i zaprezentowania komplementarności w wymiarach:

- przestrzennym
- problemowym
- proceduralno-instytucjonalnym
- komplementarności międzyokresowej
- źródeł finansowania

Komplementarność przestrzenna.

Komplementarność ta rozumiana jest jako wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi projektami planowanymi i realizowanymi w procesach rewitalizacji, tak by ich pozytywne oddziaływanie obejmowały obszary rewitalizowane. Komplementarność przestrzenna ma polegać na oddziaływaniu na cały obszar problemowy i przyczyniać się tworzenia efektu synergii.

Planowanie poszczególnych działań w Gminie Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w sferze przestrzennej opiera się o dwa dokumenty:

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego,
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Nowe Miasto Lubawskie.

Dokumenty te szczegółowo określają ramy w jakich można realizować inwestycje na terenie gminy.

Ponadto, „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego” przygotowany przez samorząd województwa, wyznacza szereg celów w zakresie ładunku przestrzennego oraz podniesienia atrakcyjności miast w co wpisują się działania w sferze przestrzenno-funkcjonalnej zaplanowane w niniejszym dokumencie.

Obszar delimitowany w niniejszym dokumencie zajmuje m.in. ściśle centrum miasta, pełniące rolę mieszkalną, usługową, z koncentracją administracji różnego szczebla i rodzaju, funkcjami kulturalnymi i edukacyjnymi oraz kultu religijnego. Pozostałe części obszaru

sprawują przede wszystkim rolę rekreacyjną i sportową. Każda z powyższych ról i funkcji jest uwzględniona w niniejszym planie w postaci działań o charakterze miękkim jak i inwestycji remontowych i budowlanych.

Koncentracja działań w centrum jest uzasadniona konkretnymi problemami w sferze społecznej a realizowane działania wstrzymują degradację obszaru w sferach społecznej i infrastrukturalnej.

Istotne jest, że ta część obszaru delimitowanego stanowi w 100% obszar pełnej ochrony konserwatorskiej ze względu na średniowieczny układ urbanistyczny oraz liczne zabytki. Planowane działania uwzględniają te uwarunkowania.

Uporządkowanie ul. Rynek i nadanie temu obszarowi nowej jakości oraz remonty placówek kultury (w tym zabytkowego kościoła ewangelickiego) jest komplementarne do prowadzonych prac remontowych prowadzonych na fasadzie i ścianach bocznych sąsiadującego z Rynkiem kościoła św. Tomasza Apostoła – najcenniejszego zabytku Nowego Miasta Lubawskiego. Gruntowna estetyzacja centrum miasta spowoduje efekt synergii związany ze zwiększonym zainteresowaniem przedsiębiorców chcących lokować swoje usługi i biura w obszarze delimitowanym a także poprzez obecność zwiększonej liczby turystów, którym miasto będzie miało do zaproponowania nowe, atrakcyjne formy wypoczynku. Przełoży się to na wzrost miejsc pracy w obszarze delimitowanym a także może spowodować (przykłady z innych miast) zwiększoną chęć właścicieli i inwestorów do porządkowania i remontowania poszczególnych obiektów. Można się spodziewać, że wyniku realizacji projektów rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej zahamowane zostaną procesy kryzysowe oraz, że całe, ściśle centrum miasta zyska nową jakość poprzez remonty i estetyzację przestrzeni.

Komplementarne są inwestycje zaplanowane na terenach sąsiadujących ze ścisłym centrum miasta uwzględnione w obszarze delimitowanym. Charakter i zakres inwestycji bezpośrednio wiążą się z rosnącymi potrzebami mieszkańców w zakresie sportu i rekreacji ale przede wszystkim stanowią realne rozwiązania dla sposobów spędzania wolnego czasu i aktywności dzieci, młodzieży, rodzin, mieszkańców obszaru delimitowanego, osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem jak i ogółu mieszkańców miasta.

Zaniedbane lub zdegradowane tereny (brzegi Drwęcy i obszar pokolejowy) o których mowa, mają szansę stać się w wyniku realizacji planu rewitalizacji bardzo atrakcyjnymi obiektami turystycznymi, tym samym generując miejsca pracy i stwarzając konkretne możliwości rozwoju dla mieszkańców obszaru delimitowanego, w tym dla członków rodzin (np. praca sezonowa dla młodzieży przy obsłudze ruchu turystycznego).

Szczególnie znaczące dla komplementarności przestrzennej jest plan zwrócenia się miasta ku rzece poprzez remont ul. Wodnej i zagospodarowanie brzegów Drwęcy, co w przyszłości może spowodować impuls inwestycyjny na tym terenie czyli, w konsekwencji, korzyści społeczno-ekonomiczne oraz poprawę jakości życia ogółu mieszkańców.

„Rewitalizacja miejskich terenów nadrzecznych szczególnie mocno przyczynia się do poprawy środowiska i jakości życia (...), a także funkcjonujące lub potencjalne obszary różnorodności biologicznej. To z tego powodu aktywna ochrona i odnowa tych terenów jest kluczowa dla zrównoważonego rozwoju i kształtowania porządku przestrzennego miast”. (Rzeki w miastach – przestrzenie pełne życia. Podręcznik.)

Komplementarność problemowa.

Termin ten rozumiany jest jako wzajemne dopełnianie się tematyczne programu rewitalizacyjnego w aspektach społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym.

Kompleksowy charakter planowanych działań polega na połączeniu wszystkich powyższych aspektów w łańcuch przyczynowo - skutkowy, gdzie prowadzone równoległe prace z rodzinami, dziećmi, młodzieżą i dorosłymi zagrożonymi wykluczeniem lub wykluczonymi oraz prace remontowo-budowlane w rezultacie spowodują zahamowanie sytuacji kryzysowej, nadadzą nowy ład i jakość w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, zlikwidują zaniedbania i degradację sfery technicznej tym samym poprawiając stan środowiska (zmniejszona emisja gazów i pyłów, termomodernizacja).

Przemiany w głównym obszarze problemowym tzn. w sferze społecznej w połączeniu z planowanymi inwestycjami spowodują zmiany jakościowe i ilościowe w miejscach pracy (turystyka, utrzymanie terenów zielonych, nowe inwestycje przedsiębiorców w obszarze delimitowanym spowodowane nową i/lub odremontowaną infrastrukturą).

Docelowo wizja obszaru delimitowanego zakłada w perspektywie przyszłych 10 lat:

- wyremontowanie i uporządkowanie funkcjonalno-przestrzenne historycznego zespołu urbanistycznego (100%),
- nowe miejsca pracy i związany z tym zmniejszenie bezrobocia (docelowo do wartości <10%),
- aktywność dzieci i młodzieży zamieszkałej obszar delimitowany (udział w zajęciach edukacyjnych, artystycznych, sportowych, rekreacyjnych, liczba osób rocznie, wzrost o 100%),
- rodziny dysfunkcjonalne objęte działaniami Klubu Integracji Społecznej (100%).

Zaplanowane działania współgrają ze strategicznymi dokumentami gminy:

- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2023,
- Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012-2030,

oraz z dokumentami przygotowanymi przez samorząd województwa, w których definiuje się zjawiska kryzysowe:

- Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2025,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2014-2020.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna to, zgodnie z „Wytocznymi” konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

*Lokalny Program Rewitalizacji miasta Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Główną instytucją, która władna jest z racji przygotowania instytucjonalnego oraz prawnego do prowadzenia procesu rewitalizacji jest Urząd Miejski Nowego Miasta Lubawskiego.

Do prowadzenia inwestycji komunalnych Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie wydzieliła w strukturach Urzędu Miasta wydział Inwestycji, w którym prowadzone są procesy proceduralne, planistyczne i przygotowawcze. Rola tego Wydziału w procesie rewitalizacji dotyczącym procesów inwestycyjnych będzie kluczowa z racji posiadanego doświadczenia oraz wszechstronnej znajomości spraw miasta.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jako jednostka organizacyjna gminy, która poprzez swoje agendy: Klub Integracji Społecznej i Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej prowadzić będzie działania związane z aktywizacją i edukacją rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych z obszaru delimitowanego. MOPS posiada odpowiednie kadry oraz doświadczenie umożliwiające sprawną realizację zadań w tym zakresie.

Równolegle w prace te zaangażowane będą następujące jednostki urzędu Miasta: Miejski Dom Kultury i Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, których zadania zbieżne są z procesem rewitalizacji.

Obsługę finansowo – księgową procesu rewitalizacji realizować będzie odpowiednia komórka w strukturach Urzędu.

Burmistrz miasta jako jednoosobowy organ wykonawczy Gminy kieruje całością procesu rewitalizacji i nadzoruje prawidłowość i terminowość jego realizacji.

Usytuowanie realizacji zadań wynikających z planu rewitalizacji w Urzędzie Miasta pozwala na pełną kontrolę jego realizacji według spójnych, czytelnych kryteriów i procedur.

Dnia 20.01.2015 r. Burmistrz wyznaczył koordynatora do spraw Programu Rewitalizacji Nowego Miasta Lubawskiego, do zadań którego należy:

- wyznaczenie obszarów podlegających rewitalizacji zgodnie z obowiązującymi wytycznymi,
- zebranie, analiza i przygotowanie propozycji zadań do realizacji w ramach programu, zgodnych z zasadami dofinansowania określonymi w Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2014-2020,
- koordynacja i prowadzenie prac mających na celu opracowanie programu,
- prowadzenie procesu konsultacji społecznych mających na celu opracowanie programu,
- współpraca z podmiotem przygotowującym program,
- prezentowanie programu na spotkaniach dot. opracowania programu.

Na etap realizacji programu Burmistrz powoła Grupę Roboczą ds. rewitalizacji. W skład Grupy wejdą urzędnicy Urzędu Miejskiego, oraz kierownicy jednostek organizacyjnych gminy.

Zadaniem Zespołu będzie udział w określaniu szczegółowego zakresu projektów, udział w wypracowywaniu rozwiązań mających na celu rozwiązywanie problemów napotkanych w trakcie realizacji projektów, nadzorowanie zgodności prowadzonych prac z harmonogramem realizacji, zgodności z umową dofinansowania, zgodności z normami prawnymi i prawidłowości ich przebiegu.

Za realizację inwestycji komplementarnych odpowiadają poszczególni interesariusze: Starostwo Powiatowe, właściciele, wspólnoty mieszkaniowe, związki wyznaniowe, przedsiębiorcy.

Komplementarność międzyokresowa.

Komplementarność międzyokresowa zakłada kontynuację procesów inwestycyjnych oraz działań na rzecz społeczeństwa podejmowanych w latach 2007-13.

Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie w poprzednich latach podjęła wysiłek inwestycyjny polegający na budowie i remontach infrastruktury podstawowej : dróg, mostów, kanalizacji i wodociągów. Dzięki temu powstały warunki umożliwiające przystąpienie do rewitalizacji w sferze technicznej i przestrzenno - funkcjonalnej.

W sferze społecznej w poprzednim okresie powołano w ramach MOPS Klub Integracji Społecznej i Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej. Zadaniem tych jednostek jest aktywizacja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. Dzięki rewitalizacji aktywność ta uzyska nowy impuls programowy i finansowy.

Jako komplementarne międzyokresowe przedsięwzięcie wskazać można remont fasady i ścian bocznych kościoła św. Tomasza Apostoła prowadzony ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Kościół położony w centrum obszaru delimitowanego i jego remont nadaje omawianemu obszarowi nową jakość estetyczną współgrającą z planowanym remontem położonego nieopodal rynku.

Realizacja planu rewitalizacji nawet w podstawowym zakresie pozwoli na dalszy rozwój miasta w następnych latach. Zakłada się wzrost ilości miejsc pracy, znaczące zmniejszenie ilości osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, powstanie nowych inwestycji w obszarze delimitowanym oraz warunków do zakładania działalności gospodarczej. Przeprowadzone inwestycje i uporządkowanie dotychczasowej strefy kryzysowej będą zasadniczym impulsem pozwalającym na wzrost ruchu turystycznego co z kolei spowoduje stworzenie mocnych podstaw do dalszych inwestycji zarówno miejskich jak i prywatnych.

Komplementarność źródeł finansowania.

Założono, że Program rewitalizacyjny będzie korzystał z różnych instrumentów wsparcia takich jak EFRR, EFS a w części projektów rezerwowych również ze środków własnych właścicieli obiektów i budżetów podmiotów realizujących inwestycje.

Kluczowe jest aby stworzone w trakcie rewitalizacji podstawy społeczne (zahamowanie kryzysu) i infrastrukturalne (remonty i budowa) w efekcie zaowocowały zwiększonym zaangażowaniem finansowym kapitału prywatnego i powstaniem nowych inwestycji na zrewitalizowanym obszarze.

9. System wdrażania programu rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie jest częścią *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*, który jest dokumentem określającym cele i programy działań na kilka lat i w związku z tym wymaga systematycznej pracy nad jakością i spójnością realizowanych zadań. Realizacja głównego programu obejmującego 14 miast wymaga określenia zasad wdrażania wynikających z niego projektów i przedsięwzięć inwestycyjnych.

Proces wdrażania programu jest zadaniem złożonym, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z interesariuszami. Wdrożeniu *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Rolę Koordynatora programu pełni Stowarzyszenie Polskich Miast Sieci Cittaslow. Stowarzyszenie może zlecić wykonywanie określonych obowiązków podmiotom zewnętrznym.

Koordynator odpowiada za wdrożenie całego programu. Do zadań Koordynatora należy w szczególności:

- zatwierdzenie *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* po zatwierdzeniu jego części składowych przez gminy;
- podpisanie umowy z Instytucją Zarządzającą na realizację *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*;
- w przypadku konieczności - dokonywanie okresowej aktualizacji programu;
- co najmniej raz na pół roku zebranie od gmin informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych Zintegrowanych Przedsięwzięć Inwestycyjnych i sporządzenie raportu z realizacji *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* a następnie przekazanie go do Instytucji Zarządzającej.

Za realizację zadań w zakresie poszczególnych miast sieci CITTASLOW odpowiedzialne będą gminy. Do zadań poszczególnych gmin będzie należało w szczególności:

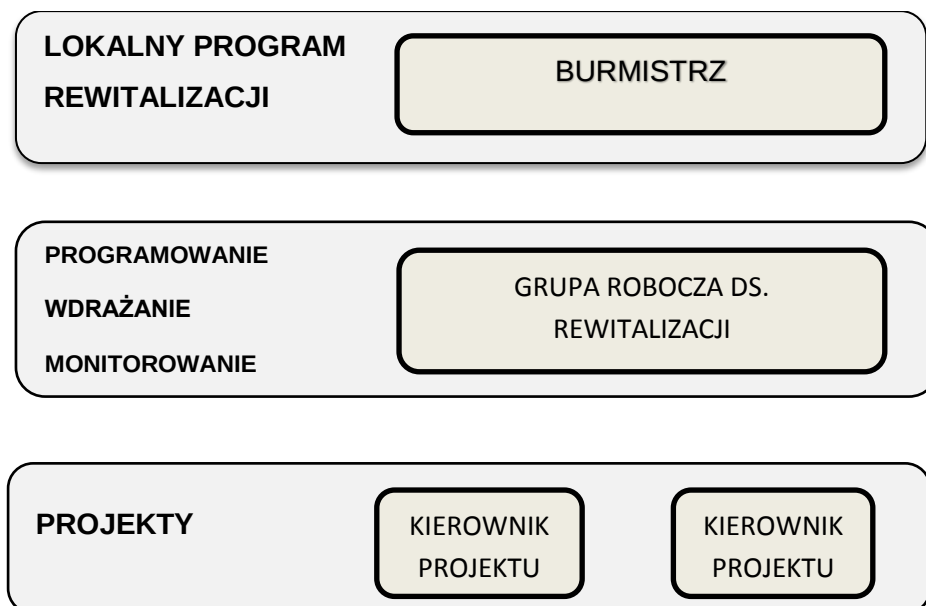
- zatwierdzenie *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow* w zakresie danego miasta;
- zapewnienie udziału społeczeństwa na każdym etapie wdrażania zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych. Właściwy proces wdrażania programu wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. *Ponadlokalny program rewitalizacji sieci miast Cittaslow* jest "własnością" społeczności lokalnej, ponieważ dla niej przede wszystkim był budowany. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne;
- zgłaszanie do koordynatora programu konieczności aktualizacji *Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*;
- bieżącej analizie stopnia realizacji zintegrowanych przedsięwzięć inwestycyjnych;

- przekazywania raz na pół roku do koordynatora programu informacji dotyczących stopnia realizacji poszczególnych projektów wchodzących w skład zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Lokalny Program Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie to dokument strategiczny, który diagnozuje sytuację obecną w mieście oraz określa obszary, w których koncentrują się negatywne zjawiska w aspekcie społecznym, środowiskowym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Zadaniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji* jest przeprowadzenie zaplanowanych zadań naprawczych, które ożywią zdegradowany obszar pod względem wyżej wymienionych aspektów.

W celu prawidłowego wdrożenia zadań i realizacji celów zapisanych w dokumencie, proponuje się, aby zarządzanie Programem odbywało się zgodnie ze Schematem 1.

*Schemat 1. Struktura zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji
gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie*

Źródło: opracowanie własne

Za wdrażanie LPR odpowiedzialny jest **Burmistrz**, który zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego.

Z ramienia Urzędu Miejskiego w Nowym Mieście Lubawskim zostanie powołana **Grupa robocza ds. rewitalizacji** składającej się z pracowników urzędu oraz kierowników jednostek organizacyjnych gminy, którzy będą odpowiedzialni za zbieranie informacji od podmiotów (kierowników projektów) realizujących projekty rewitalizacyjne w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie*. Ponadto Grupa robocza ds. rewitalizacji powinna przygotowywać raporty okresowe i raport końcowy z realizacji Programu.

Natomiast **Kierownicy projektów** zarządzają poszczególnymi projektami. Do zadań Kierowników projektu należy:

- opracowywanie i składanie wniosków,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w Lokalnym Programie Rewitalizacji,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów,
- zlecanie zadań projektowych,
- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

Informowanie i promocja LPR jest jednym z działań procesu rewitalizacji. Celem informowania społeczeństwa jest w szczególności próba zaangażowania mieszkańców i partnerów w proces rewitalizacji miasta poprzez pozyskiwanie nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dodatkowo należy przekazywać interesariuszom postępy w zakładanych działaniach.

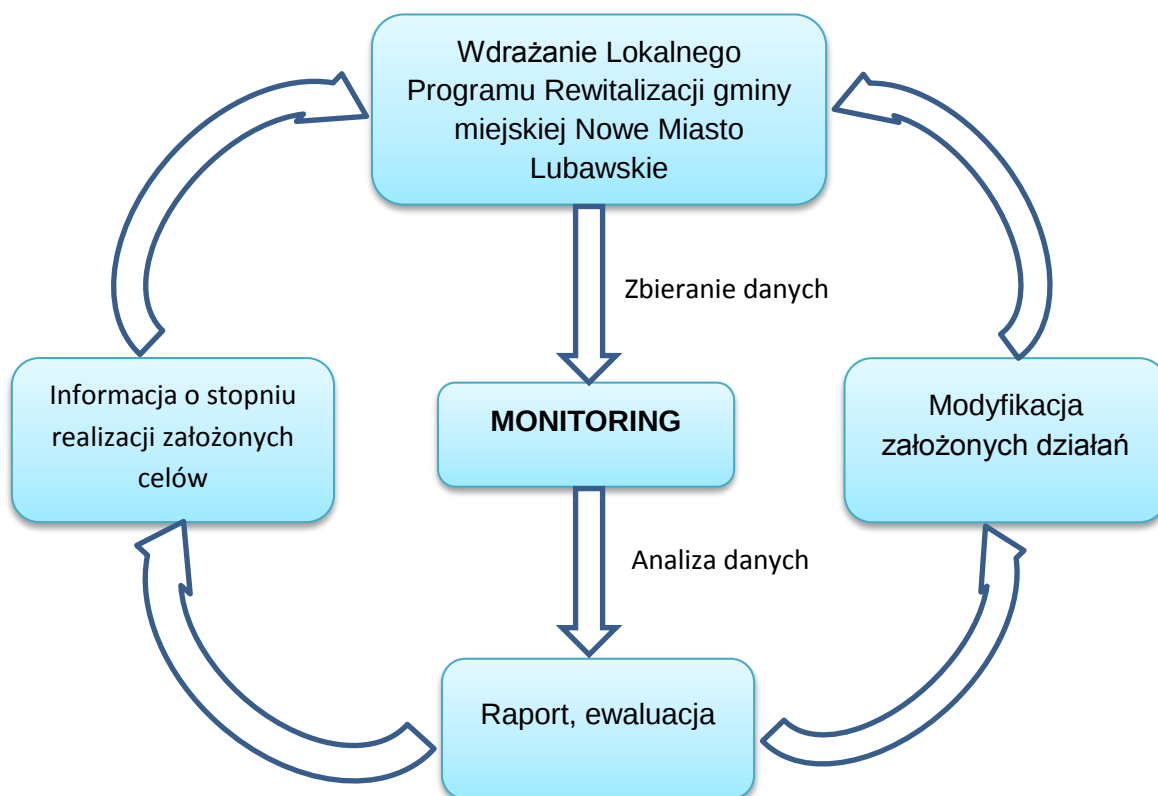
Realizacja *Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie* zależy nie tylko od władz Gminy, ale również od jednostek podległych, mieszkańców miasta, przedsiębiorców i instytucji pozarządowych. Dlatego tak ważne jest uspołecznienie procesów związanych z budową i realizacją LPR, do których można zaliczyć m.in.: spotkania/warsztaty mające na celu wyszczególnienie problemów społeczno-gospodarczych i wyznaczenie obszarów oraz projektów, utworzenie podstrony internetowej umożliwiającej umieszczanie artykułów i opinii nt. realizowanych projektów, kwestionariusze, obserwacja oraz wywiady. Materiały uzyskane podczas procesu uspołeczniania powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Komitet Rewitalizacji w trakcie ewaluacji lub podczas modyfikacji założonych działań.

W przypadku wymogów wprowadzenia zmian w dokumencie o dodatkowe projekty, należy uchwałą Rady Miejskiej zaktualizować zapisy Programu.

10. System monitorowania Programu

System monitorowania dokumentu powinien odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów zgodnie z okresami raportowania przewidzianymi dla RPO WiM 2014-2020, jednak nie rzadziej niż w okresach półrocznych. Dokonywanie okresowych analiz i ocen skutków wdrażania zadań pozwoli na szybsze zareagowanie na występujące nieprawidłowości i w miarę możliwości natychmiastową modyfikację założonych działań. W takim przypadku należy opracować system działań naprawczych. Oprócz korygowania poszczególnych elementów w trakcie realizacji projektów, możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań, które również będą wpisywać się w wyznaczonych celach strategicznych.

Schemat 2. Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Monitoring LPR powinien być prowadzony w zakresie rzeczowym i finansowym. Zakres rzeczowy dotyczyć będzie monitorowania postępów we wdrażaniu dokumentu, natomiast zakres finansowy związany będzie z monitorowaniem efektywności i poprawności wydatkowanych środków.

Poza bieżącym monitoringiem wdrażania LPR zaleca się dokonywanie ewaluacji dokumentu i wskazanie w niej rezultatów oraz należy ocenić, jaki wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców miały zrealizowane projekty. Ocena ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

*Lokalny Program Rewitalizacji miasta Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Ocena realizacji programu rewitalizacji oparta będzie na systemie wskaźników, przy czym zakłada się pomiar: produktów, rezultatów i oddziaływania programu.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Spis tabel

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	6
Tabela 2. Liczba ludności gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie.....	14
Tabela 3. Przyrost naturalny w Nowym Mieście Lubawskim.....	14
Tabela 4. Migracja w Nowym Mieście Lubawskim.....	15
Tabela 5. Struktura wiekowa ludności w Nowym Mieście Lubawskim	15
Tabela 6. Wykaz organizacji pozarządowych w Nowym Mieście Lubawskim	27
Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg sektorów własnościowych.....	33
Tabela 8. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w Nowym Mieście Lubawskim wg sekcji PKD	33
Tabela 9. Tereny zieleni na obszarze Nowego Miasta Lubawskiego.....	47
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe w Nowym Mieście Lubawskim	52
Tabela 11. Dane wyjściowe do wyznaczania obszaru zdegradowanego – sfera społeczna	58
Tabela 12. Stan kryzysowy w sferze społecznej	59
Tabela 13. Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – sfera gospodarcza, techniczna i funkcjonalno – przestrzenna.....	60
Tabela 14. Stan kryzysowy w sferze gospodarczej, technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej.....	60
Tabela 15. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji	66
Tabela 16. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 1	82
Tabela 17. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 2	84
Tabela 18. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 3	86
Tabela 19. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 4.....	88
Tabela 20. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 5.....	90
Tabela 21. Zintegrowane przedsięwzięcie – projekt nr 6.....	92
Tabela 22. Wykaz przedsięwzięć rezerwowych i uzupełniających Gminy Miejskiej Nowe Miasto Lubawskie	94
Tabela 23. Wykaz przedsięwzięć uzupełniających	96
Tabela 24. Źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta Nowe Miasto Lubawskie	106

Spis wykresów

Wykres 1. Powierzchnia geodezyjna gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie wg kierunków wykorzystania w mieście.....	12
Wykres 2. Liczba bezrobotnych w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie w okresie 2010-2015.	16
Wykres 3. Bezrobotni wg wieku	17
Wykres 4. Bezrobotni wg wykształcenia	17
Wykres 5. Bezrobotni wg stażu pracy	18
Wykres 6. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy	18
Wykres 7. Przyczyny udzielania pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowym Mieście Lubawskim.....	22
Wykres 8. Statystyka przestępstw w Nowym Mieście Lubawskim	24
Wykres 9. Szkolnictwo podstawowe – współczynnik skolaryzacji brutto	25

*Lokalny Program Rewitalizacji miasta Nowe Miasto Lubawskie
w ramach Ponadlokalnego programu rewitalizacji sieci miast Cittaslow*

Wykres 10. Szkolnictwo gimnazjalne – współczynnik skolaryzacji brutto	26
Wykres 11. Frekwencja w wyborach	27
Wykres 12. Liczba pracujących z podziałem na płeć.....	35
Wykres 13. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno - sanitarne.....	53

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa powiatu nowomiejskiego.....	11
Rysunek 2. Mapa Obszaru.....	62
Rysunek 3. Zaplanowane przedsięwzięcia na obszarze rewitalizowanym.....	73

Spis schematów

Schemat 1. Struktura zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji gminy miejskiej Nowe Miasto Lubawskie	116
Schemat 2. Monitoring Lokalnego Programu Rewitalizacji	118